

INSTRUKCJA

O KATALOGACH ALFABETYCZNYCH BIBLIOTEK NAUKOWYCH

OPRACOWAŁ

DR. RUDOLF KOTULA

LWÓW

WYDAWNICTWO TOWARZYSTWA NAUKOWEGO WE LWOWIE.
ZASIŁKIEM MINISTERSTWA WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO.
1924.

księgozbiornie Exemplinich

219 366

Kraków — Drukarnia Uniwersytetu Jagiellońskiego pod zarządem J. Filipowskiego.

K - 33/77/42

SPIS RZECZY.

Część pierwsza: Katalogowanie.

I. TEKST KARTY KATALOGOWEJ.

	Str.
§ 1. Reguły zasadnicze	3
2. Analiza tekstu karty tytułowej	3
3. Różne rodzaje tytułów	4
4. Rodzaj pisma	5
5. Pisownia	6
6. Znaki pisarskie	6
7. Sposób kopjowania karty tytułowej	7
8. Uwzględnianie różnych tytułów	8
9. Wypuszczenia	9
10. Porządek opisu	9
11. Paginacja	11
12. Format	12
13. Ilość woluminów	13
14. Rodzaj oprawy	13
15. Wyliczanie tomów	13
16. Tłumaczenie tytułu	14
17. Notatka bibliograficzna	14
18. Uzupełnienie tekstu karty tytułowej	14
19. Dzieła bez tytułów	15
20. Dzieła przyłączone	15
21. Woluminy zbiorowe	15
22. Karty tymczasowe	16
23. Odsyłacze	16
24. Forma odsyłaczy	18
25. Uwidocznianie haseł	18
26. Uproszczone katalogowanie	19
27. Pisma szkół akademickich i innych	21
28. Szczególne kategorie pism	21
29. Wycinki i odbitki	22
30. Mapy i druki jednokartkowe	22
31. Szczegółowe katalogowanie	22
32. Stosowanie instrukcji	23

II. FORMA I WYBÓR HASŁA.

REGUŁY ZASADNICZE.

Str.

§ 33. Hasła katalogu imiennego	24
34. Hasła osobowe i rzeczowe	24

A. HASŁO OSOBOWE.

ROZDZIAŁ 1.: POSTANOWIENIA OGÓLNE.

§ 35. Forma gramatyczna hasła	24
36. Różne formy nazwiska	25
37. Różne nazwiska	25
38. Nazwisko w liczbie mnogiej	25
39. Nazwiska współpracowników	25
40. Osoby i instytucje zasilające	25

ROZDZIAŁ 2.: NAZWISKO I JEGO FORMY.

I. W językach zachodnich
(starożytność i średniowiecze)

A. NAZWISKA RZYMSKIE.

§ 41. Nazwiska utarte	26
42. Nazwiska równie znane	26
43. Łacińska forma nazwiska	26

B. NAZWISKA GRECKIE.

§ 44. Brzmienie	26
---------------------------	----

C. NAZWISKA BIZANTYŃSKIE.

§ 45. Imię jako hasło	27
46. Brzmienie	27

D. NAZWISKA ŚREDNIOWIECZNE I DOSTOJNIKÓW DUCHOWNYCH I ŚWIECKICH.

§ 47. Imię i przydomek	27
48. Nazwisko obok imienia	27
49. Przydomek a nazwisko	27
50. Święci i dostojnicy	28
51. Nowożytnie ich nazwiska	28
52. Złożone imiona osobiste	28
53. Przydomek »święty«	28
54. Brzmienie nazwiska	28
55. Nowoczesne brzmienie	29
56. Forma imion nowożytnych	29
57. Różne przydomki	29
58. Dodawanie przydomków	29
59. Pisownia hasła	29

II. W językach wschodnich.

A. NAZWISKA ARABSKIE, TURECKIE, PERSKIE I T. P.

§ 60. Imię jako hasło	30
61. Nazwy obok imienia	30

	Str.
§ 62. Nazwiska złożone	30
63. Rodzajniki	30
B. NAZWISKA HEBRAJSKIE.	
§ 64. Imię jako hasło	31
65. Nazwiska nowsze	31
C. NAZWISKA HINDUSKIE.	
§ 66. Imię jako hasło	31
67. Nazwy kastowe	31
68. Nazwiska nowsze	21
D. INNE NAZWISKA WSCHODNIE.	
§ 69. Różne formy nazwisk	31
E. NAZWISKA WSCHODNIE ZEULOPEIZOWANE.	
§ 70. Nazwiska zlatynizowane	32
71. Autorowie ksiąg biblijnych	32
II. Nazwiska nowożytnie.	
§ 72. Nazwisko jako hasło	32
A. PARTYKUŁY PRZED NAZWISKIEM.	
§ 73. Rodzajnik przy nazwisku	32
74. Przyimek przy nazwisku	32
75. Przyimek z rodzajnikiem	32
76. Pozornie pojedynczy przyimek	33
77. Rodzajnik i przyimek jako część nazwiska	33
78. Przydawki i przedrostki	33
79. Niestale przedrostki	33
B. NAZWISKA ZŁOŻONE.	
§ 80. Hasło nazwisk złożonych	34
81. Druga część nazwiska	34
82. Zamężne autorki	34
83. Nazwisko z przydomkiem	34
84. Węgierskie nazwisko złożone	35
85. Nazwiska przybrane obok rodowych	35
86. Nazwisko przybrane jako hasło	35
87. Imiona połączone z nazwiskami	35
88. Pozorne nazwiska złożone	35
89. Połączone nazwiska dwu autorów	36
C. BRZMIENIE NAZWISK.	
§ 90. Forma nazwisk nowożytnych	36
91. Żeńska forma nazwiska	36
92. Zmiana pisowni nazwisk	36
93. Nazwisko dawniejszej pisowni jako hasło	36
94. Chwiejna pisownia	36
95. Nazwiska przekształcone	37
96. Forma zlatynizowana	37

§ 97. Transkrypcja nazwisk	37
98. Transpozycja nazwisk	37
99. Forma ojczysta a inne	37

D. IMIONA.

§ 100. Forma imion	38
101. Uzupełnianie imion	38
102. Dłuższy szereg imion	38
103. Krótszy szereg imion	38
104. Następstwo imion	39
105. Imiona z przydomkiem	39
106. Ściągnięte imiona	39

ROZDZIAŁ 3.: RÓŻNE NAZWISKA AUTORA.

I. Nazwisko pierwotne i później przybrane.

§ 107. Nazwisko ostatnie	39
108. Pierwotne nazwisko bardziej znane	39
109. Tłumaczenia nazwisk	40
110. Narodowe nazwisko bardziej znane	40

II. Nazwisko zmyślone.

§ 111. Pseudonim rozwiązany	40
112. Pseudonim nieodkryty	40
113. Kilkuwyrazowy pseudonim	41
114. Pseudonim jako hasło	41

ROZDZIAŁ 4.: WĄTPLIWE NAZWISKO AUTORA.

I. Autor nieznany.

§ 115. Hasło z tytułu	41
116. Autor wykryty	41
117. Kryptonimy	42
118. Kryptonim jako hasło	42

II. Sporne autorstwo.

§ 119. Apokryfy	42
120. Dwu spornych autorów	43
121. Hasło rzeczowe w apokryfach	43
122. Odsyłacze od tytułów	43

ROZDZIAŁ 5.: AUTOR I WSPÓŁPRACOWNICY.

I. Zbiory.

§ 123. Antologie i t. p.	43
124. Wyjątki z jednej całości	44
125. Puścizna jednej osoby	44
126. Zbiory listów	44
127. Zbiory podań i t. p.	45
128. Zbiory praw	45
129. Rozporządzenia	45
130. Inskrypcje	46

II. Opracowania uzupełniające.

§ 131. Fragmenty opracowane	46
132. Tłumaczenia	46
133. Przeróbki	47
134. Kontynuacje	47
135. Indeksy	47

III. Dzieła sztuki i muzyki.

§ 136. Dzieła sztuki	48
137. Zbiory pomników sztuki	48
138. Kompozycje z tekstem	48
139. Libretta	48

IV. Opracowania samoistne.

§ 140. Dyssertacje starsze	48
141. Dyssertacje nowsze	49
142. Pisma okolicznościowe	49
143. Pisma osobiste	49
144. Katalogi zbiorów	50
145. Katalogi handlowe	50
146. Kalendarze i t. p.	50

ROZDZIAŁ 6.: KILKU AUTORÓW.

§ 147. Czasopisma, dzieła zbiorowe i ciągle	51
148. Odsyłacze przy czasopismach	51
149. Odsyłacze przy dziełach zbiorowych i ciągłych	51
150. Redaktorowie i wydawcy	51
151. Zbiory oddzielnych pism	52
152. Dzieła dwu autorów	52
153. Ponad dwu autorów	52

B. HASŁO RZECZOWE.

§ 154. Wyraz z tytułu	53
---------------------------------	----

ROZDZIAŁ 1.: FORMA HASŁA.

I. Forma gramatyczna.

§ 155. Brzmienie hasła	53
156. Uwidocznianie hasła	53

II. Różne formy jednego wyrazu.

§ 157. Pisownia hasła	53
158. Nazwiska jako hasła rzeczowe	54
159. Skróty jako hasła	54
160. Liczby i znaki jako hasła	54

ROZDZIAŁ 2.: WYBÓR HASŁA.

I. Części tytułu właściwe do wyboru hasła.

§ 161. Pomijane części tytułu	55
162. Uzupełnianie tytułu	55

II. Stosunek hasła do innych wyrazów tytułu.

Str.

A. HASŁO RZECZOWNIKOWE.

§ 163. Pierwszy rzeczownik tytułu	50
164. Rodzajnik	56
165. Dopowiedzenie	56

B. POMIJANE WYRAZY.

§ 166. Wyrazy początkowe	57
167. Zwroty	57
168. Rzeczowa ważność wyrazu	57
169. Wyrazy końcowe	57

C. SŁOWA ZŁOŻONE.

§ 170. Composita jako hasło	58
172. Rodzaje słów złożonych	58
172. Ściągnięte composita	59
173. Słowa złożone i oddzielne	59

D. ZDANIE W TYTULE.

§ 174. Hasło zdania	59
175. Zdania poboczne	60

ROZDZIAŁ 3.: RÓŻNE TYTUŁY DZIEŁA.

I. W tym samym języku.

A. W JEDNEJ KSIĄŻCE.

§ 176. Na karcie tytułowej	60
177. Różne rodzaje tytułów	60

B. W RÓŻNYCH KSIĄŻKACH.

§ 178. Różne wydania	61
179. Wydania osobliwie ważne	61
180. Różne opracowania	61

II. W różnych językach.

A. W JEDNEJ KSIĄŻCE

§ 181. Tytuł oryginalny	62
182. Tytuły równorzędne	62

B. W RÓŻNYCH KSIĄŻKACH.

§ 183. Tłumaczenia	62
184. Księgi biblijne	63

III. W kontynuacjach i pismach periodycznych.

§ 185. Kontynuacje	63
186. Wydawnictwa ciągle i periodyczne	63

IV. W DZIELE CAŁEM I JEGO CZĘŚCIACH.

§ 187. Wydania części dzieła	63
188. Podobne tytuły części	64

Część druga: Alfabetyczne szeregowanie kart w katalogu.

ROZDZIAŁ 1.: REGUŁY ZASADNICZE.

	Str.
§ 189. Alfabetyczny porządek hasel	67
190. Następstwo głosek	67
191. Rozstrzygające szeregi głosek	67
192. Kolejność hasel osobowych i rzeczowych	68

ROZDZIAŁ 2.: SZEREGOWANIE HASEŁ OSOBOWYCH.

I. Równobrzmiące nazwiska różnych autorów.

A. NAZWISKA STAROŻYTNE I WSCHODNIE.

§ 193. Nazwiska rzymskie	68
194. Nazwiska greckie	68
195. Nazwiska bizantyńskie	68
196. Imiona arabskie	68
197. Nazwiska hebrajskie i hinduskie	66

B. NAZWISKA ŚREDNIOWIECZNE.

§ 198. Imiona i przydomki	69
199. Złożone przydomki	69

C. NAZWISKA NOWOŻYTNE.

§ 200. Imiona	69
201. Skróty imion w obrębie równych głosek	69
202. Skróty imion w obrębie jednej głoski	70
203. Jedno i kilka imion	70
204. Imię jako hasło i pseudonim	70
205. Współczynniki przy imieniu	70
206. Przydomki	70
207. Ostateczne współczynniki	70
208. Nazwiska pojedyncze i złożone	71

II. Dzieła jednego autora.

§ 209. Układ w jednym szeregu	72
210. Grupy wedle rodzajów dzieł	72
211. Układ oddzielnych grup	70
212. Uwagi o niektórych grupach. I. Grupy podrzędne	76
2. Pisma oddzielne	76
3. Wydania i tłumaczenia	76
4. Dwaj autorowie	77
213. Odsyłacze	77
214. Dzieła muzyczne	77

ROZDZIAŁ 3.: SZEREGOWANIE HASEŁ RZECZOWYCH.

I. Hasła równobrzmiące.

§ 215. Właściwe współczynniki szeregowania	77
216. Wyrazy zawisłe	77
217. Imiona i dopowiedzenia	78
218. Zawisłość od kilku wyrazów	78

	Str.
§ 219. Wyrazy pomijane	78
220. Ostateczne współczynniki	79
221. Uwzględnianie zapisków wydawniczych	79
II. Różne wydania i tłumaczenia jednego dzieła.	
A. WYDANIE I TŁUMACZENIE.	
§ 222. Oryginał przed tłumaczeniem	79
B. RÓŻNE WYDANIA.	
§ 223. Chronologia wydań	80
224. Niedatowane wydania	80
C. RÓŻNE TŁUMACZENIA.	
§ 225 Kolejność językowa i alfabetyczna	80
226. Tłumaczenia w jednym języku	80
D. CAŁOŚĆ DZIEŁA I JEJ CZĘŚCI.	
§ 227. Wyciągi po pełnem dziele	80
Postanowienie końcowe.	
§ 228. Karty z objaśnieniem uszeregowania	80
Dodatki	
I. Przykłady	83
II. Zasady transkrypcji	109
III. Skróty bibliograficznych wyrażeń	112
IV. Wskazówki do opisu inkunabułów	117
V. O używaniu wielkich liter początkowych	124
VI. Wskazówki do katalogowania map	127

PRZEDMOWA.

Rzecz niniejsza opiera się na książce: *Instruktionen für die alphabetischen Kataloge der preussischen Bibliotheken vom 10 Mai 1899. Zweite Ausgabe in der Fassung vom 10 August 1908. Neuer Abdruck. Berlin 1915.*

Instrukcja ta jest — z pośród najnowszych opracowań tego przedmiotu ¹⁾ — najobszerniejszem i najwszechstronniejszem ujęciem ogółu zagadnień z dziedziny katalogowania. Opracowana przez

¹⁾ O postanowieniach, obowiązujących obecnie w dziale katalogowania w bibliotekarstwie obcem, orjentowałem się na podstawie następujących dzieł;

1) *Règles et usages observés dans les principales bibliothèques de Paris pour la rédaction et le classement des catalogues d'auteurs et d'anonymes*, Paris 1913.

2) *Katalog-Instruktion der Universitätsbibliothek Basel*, Basel 1914.

3) *Entwurf zu einer Katalogisierungs-Instruktion für den schweizerischen Gesamtkatalog*, Zürich, 1921.

4) *Katalogregler för Kungl. Biblioteket...* Stockholm 1916.

5) *Katalogiseringsregler for den alfabetiske Seddelkatalog ved Universitetsbibliotekets...* Kristiania 1914.

Postanowienia »Cataloguing Rules« Muzeum Brytyjskiego w Londynie poznałem tylko ułamkowo, cytowane przez Rudolfa Kaisera w recenzji pism wymienionych pod 2—5 (pomieszczonej w *Zentralblatt f. Bibliothekswesen* 35 (1918) str. 101—119).

Przepisy katalogowania obowiązujące w Bibliotece Uniwersyteckiej w Warszawie wydane niedawno: *Przepisy katalogowania alfabetycznego w bibliotekach polskich*. Projekt, Warszawa, 1922, str. 67, poznałem dawniej w odbitce hektograficznej.

Historyczne i teoretyczne zagadnienia w zakresie praktyki katalogowej najpoważniejszych bibliotek niemieckich omawia systematycznie i synoptycznie:

Frels W.: *Die bibliothekarische Titelaufnahme in Deutschland*. Leipzig 1919. (*Zentralblatt f. Bibliothekswesen* Beiheft. 47).

Uzupełnienie zaś tego problemu podaje ten sam autor w artykule: *Einheits- und Zentralkatalogisierung* (*Zentralblatt f. Bibliothekswesen* 1921 str. 169—177), przedstawiając postępy jakie poczyniły usiłowania, zmierzające do ustalenia jednolitego katalogowania w bibliotekach niemieckich.

Uwzględniłem także obfitą literaturę przedmiotu zawartą w artykułach czasopism *Zentralblatt f. Bibliothekswesen* i *Mitteilungen des Öster. Vereins für Bibliothekswesen*

szereg znawców, rozporządzających rozległym materiałem doświadczalnym, traktuje ona przedmiot bardzo szczegółowo, a wartość jej podnosi naukowe pogłębienie problemów oraz konsekwentne przeprowadzenie myśli zasadniczych. Dąży ona bowiem do uproszczenia i skrócenia sposobu katalogowania, bez szkody dla koniecznej bibliograficznej ścisłości katalogów imiennych, oraz do ich najpoprawniejszego układu.

Mimo te wysokie zalety wspomnianego podręcznika, opracowanie niniejsze nie postawiło sobie za cel przyswojenia go polskiej literaturze bibliotekarskiej przez dokonanie przekładu. Zalecały się bowiem liczne zmiany rzeczowe obok konstrukcyjnych

Wzgląd na tradycję i ciągłość praktyki katalogowania, stosowanej w najpoważniejszych bibliotekach polskich, nakazywał nie oddalać się ponad potrzebę od dotychczasowych norm, lecz zachować je — o ile wytrzymają rzeczową krytykę — i ułożyć w system. Wprowadzenie wynikających stąd zmian do zwartej w jednolitym pomyśle instrukcji niemieckiej, jako podstawy niniejszego przedstawienia, musiało jednak nastąpić nie drogą szeregu kompromisów, które łamią prostolinijność całości, lecz przez odmienne rozwiązanie całych problemów. Wymagała tego konsekwencja konieczna w pomyśle. Do najważniejszych zmian wewnętrznych należy: ogólne przesunięcie wyboru hasła na korzyść hasła rzeczowego (przy wydawcach, więcej niż dwóch autorach i t. d.), dalej podtrzymywanie w tytułach rzeczowych hasła rzeczownikowego aż do najdalszych granic możliwości, jako pamięciowo bardziej uchwytneho i dogodniejszego w cytacie. Zalecało się także odmienne traktowanie pseudonimów, przydawek i złożonych kompozytów jako haseł.

Zmieniono wreszcie m. i. wiele szczegółów w postanowieniach o transkrypcji (Dodatek II) oraz rozszerzono znacznie i pomnożono reguły dotyczące ogólnego opisu książki, tak, że wyjaśniają wszystkie zagadnienia z zakresu katalogowania aż po wybór i formę hasła, omawiane w dalszej części instrukcji.

Celem uzyskania bardziej przejrzystego układu treści należało, odbiegając od podręcznika niemieckiego, przedewszystkiem oddzielić traktować kwestję katalogowania od szeregowania kart w katalogu, jako dwie wielkie części instrukcji, a wreszcie ugrupować postanowienia o hasłach logicznie, wedle zupełnego, drugorzędnego lub wcale nieoznaczonego uczestnictwa autora w powstaniu dzieła.

Dostosowując instrukcję do warunków rodzimych, oparłem

się o polski materiał przykładowy. Nie mogłem jednak dla wszechstronności uniknąć ilustrowania reguł, dotyczących katalogowania piśmiennictwa obcego, wzorami czerpanymi z języków obcych, przy czem zapożyczyłem się niejednokrotnie z cytowanej na wstępie literatury.

Należało również w zakresie terminologii podać dostateczną ilość rzeczowo ściśle określonych fachowych wyrażen polskich, ustalając używane i tworząc nowe.

Powyższe starania zmierzają do tego celu, by podręcznik niniejszy oddał w zakresie swego przedmiotu najniezbędniejsze usługi tak rodzimemu bibliotekarstwu, jakoteż polskiej bibliografji. po przystosowaniu postanowień katalogowania do jej metod.

Przy ostatecznem redagowaniu pracy doznałem bardzo wydatnej pomocy od p. absolw. filozofji, kapitana Adama Łysakowskiego kierownika Wojskowej Biblioteki korpusnej we Lwowie, za co mu szczere wyrażam podziękowanie.

Wyrazy należynej wdzięczności raczy przyjąć Wydział filologiczny Towarzystwa Naukowego we Lwowie, za zaliczenie mej pracy w poczet swych wydawnictw, ponadto zaś — dla tem silniejszego akcentu w zakończeniu słów niniejszych — p. Stefan Demby, Naczelnik Wydziału bibliotecznego w Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświaty Publicznej w Warszawie, za pełne wyjątkowej życzliwości i zachęty odnoszenie się do mej pracy oraz za przyznanie zasiłku rządowego na jej opublikowanie.

CZĘŚĆ PIERWSZA.

KATALOGOWANIE.

I. TEKST KARTY KATALOGOWEJ.

§ 1. REGUŁY ZASADNICZE.

1. Przy katalogowaniu dzieła, t. zn. przy sporządzaniu kopji jego karty tytułowej, wraz z opisem książki, w sposób dostosowany do celów katalogów bibliotecznych, opieramy się na dziele samem, nigdy zaś na źródle pośredniem.

2. Kopjując kartę tytułową, układa się treść jej w trzy następujące grupy:

a) hasło t j. główny wyraz karty tytułowej, pod którym odpis jej wchodzi do katalogu;

b) właściwy tytuł dzieła;

c) szczegóły wydawnicze, dotyczące miejsca, roku druku oraz nakładcy.

(Przykład 1, na którym są ponadto inne zapiski bibliotekarsko-techniczne. Zob. § 10—17).

3. Odpis karty tytułowej sporządza się we wszystkich istotnych częściach ze ścisłością biblijograficzną, w mniej ważnych dopuszczalne są skrócenia.

4. Każde dzieło, a z reguły także każde nowe wydanie dzieła kataloguje się na osobnej karcie katalogowej (por. jednak § 26, 2 h).

5. Jeżeli na skatalogowanie jednego dzieła (np. czasopisma lub wydawnictwa ciągłego) potrzeba kilku kart katalogowych, skleja się je (przy formacie podobnym do załączonego. Przykł. 1) lewym krótszym brzegiem, uwidoczniając na każdej karcie w prawym górnym rogu sygnaturę (numer) dzieła, w prawym dolnym zaś kolejny porządek kart w zbiorze.

§ 2. ANALIZA TEKSTU KARTY TYTUŁOWEJ.

Używane są tu następujące wyrażenia techniczne:

a) *tytuł rzeczowy* tj. właściwa nazwa dzieła;

b) *dodatki do tytułu rzeczowego* t. j. jego objaśnienia lub rozszerzenia;

c) *autor* t. j. nazwisko i imię autora, jakoteż innych osób, współdziałających przy opracowaniu dzieła, jak współpracowników, wydawców, tłumaczy i t. d.;

d) *tytułatura* t. j. podanie godności naukowych i urzędowych, oraz miejsca zamieszkania autorów;

e) *zapiski okolicznościowe*, odnoszące się do powstania dzieła t. j. wiadomości o jego pochodzeniu, celach lub też o władzy, stowarzyszeniu i t. d., które wydało pismo albo do jego wydania się przyczyniło;

f) *podanie załączników* (do tekstu książki), t. zn. wymienienie przydatków, indeksów, tablic i t. d.;

g) *oznaczenie wydania lub nakładu*;

h) *liczba tomu*, serji lub zaznaczenie części jakiejś całości, w którą dzieło wchodzi;

i) *wymienienie szczegółów wydawniczych* t. j. miejsca i roku wydania, albo chronogramu, następnie nakładcy lub drukarza ewentualnie »składu głównego«;

k) *dodatki różne* t. j. motta, błogosławieństwa, ceny, przywileje, zezwolenia na druk, znaki firmowe drukarza lub nakładcy, winiety i t. d.

§ 3. RÓŻNE RODZAJE TYTUŁÓW

1. Przyjmujemy następujące oznaczenia różnych rodzajów tytułów:

Tytuł główny, którym nazywamy tytuł na karcie tytułowej, zawierający najpełniejsze lub najogólniejsze opisanie dzieła. W przypadkach wątpliwych za główny uważa się ten tytuł, który tworzy podstawę alfabetycznego uszeregowania kart katalogowych; w dziełach zaś zbiorowych i wydawnictwach ciągłych — tytuł wspólny.

Tytułem głównym nie jest t. zw. tytuł *nakładowy* (wydawniczy), przydany przez nakładcę w celach reklamowych, wiążący szereg dzieł tylko zewnętrznie.

Tytuł równorzędny — nie różniący się ani treścią ani rozciągłością od tytułu głównego, lecz umieszczony zwykle w innym miejscu książki. Występuje on często w języku innym niż tytuł główny.

Tytuł szczegółowy lub *ściślejszy* — odnosi się tylko do części większej całości.

Tytuł okolicznościowy lub *dedykacyjny*, który podaje jedynie powód wydania dzieła.

Tytuł okładkowy, znajdujący się na okładce lub oprawie książki.

Tytuł na grzbiecie okładki lub oprawy książki.

Tytuł wstępny, poprzedzający właściwą kartę tytułową, bez szczegółów wydawniczych dzieła.

Tytuł wewnętrzny — umieszczony wewnątrz książki z zapiskami wydawniczymi lub bez nich.

Tytuł nagłówekowy — umieszczony ponad początkiem tekstu,

Tytuł rycinowy — umieszczony pośrodku rysunku, zdobiącego kartę tytułową.

Tytuł końcowy (kolofon) — przy końcu dzieła.

Wewnątrz książki spotykamy:

tytuły *stronicowe* lub *kolumnowe*, z reguły skrócone — ponad tekstem, oraz

t. zw. *normy*, poniżej tekstu, przy sygnaturach arkuszy.

2. Każdy rodzaj tytułu, oprócz głównego i szczegółowych stojących na czele liczbowanych części dzieła, należy wymienić w notatce bibliograficznej.

(Przykł. 6—16).

§ 4. RODZAJ PISMA.

1. W kopii karty tytułowej użwamy jedynie pisma łacińskiego; tylko pismo greckie — poza hasłem — przejmuje się w oryginalnej formie.

(Przykł. 17, 61, 68.).

2. Wszystkie inne rodzaje pism ulegają transkrypcji (Dodatek II), przyczem język mniej znany oznacza się w notatce bibliograficznej. (Wyjątek stanowią kopje szczegółowe § 31).

(Przykł 6).

3. Cyfry niearabskie zastępuje się arabskimi. Bez wyjątku dzieje się to przy oznaczaniu wydania, liczby tomu i roku druku. Nie zastępuje się arabskimi cyfr rzymskich w podawaniu paginacji książki.

(Przykł. 91).

§ 5. PISOWNIA.

1. Pisownię karty tytułowej zachowuje się wiernie, z następującymi ograniczeniami:

a) W wyrazach, drukowanych w całości majuskułą, używa się pisowni, obowiązującej w danym języku (zob. Dodatek V)

(Przykł. 7).

b) To samo dzieje się w wyrazach, drukowanych na początku wielkimi głoskami lub częściowo majuskułą, częściowo minuskułą (zob. jednak §. 3 I, 1 i 3). Wyjątek stanowią chronogramy, w których przejmuje się majuskuły, stojące w zastępstwie znaków liczbowych (zob. Dodatek V).

(Przykł. 18, 19, 20).

c) Opuszczone akcenty dopisuje się (szczególnie w języku francuskim). Tylko w języku greckim nie należy dodawać akcentów ani przydechów, nieistniejących na karcie tytułowej.

(Przykł. 17).

d) Liczby, wyrażone słowami, zastępuje się poza tytułem rzeczowym stale cyframi.

(Przykł. 8, 9, 21, 26).

e) Wszelkie rodzaje nawiasów, użyte na karcie tytułowej (z wyjątkiem formułek matematycznych) — zastępuje się nawiasami kątowymi $< >$ dla odróżnienia od innych rodzajów nawiasów, mających w bibliografii znaczenia szczególne.

(Przykł. 9).

f) Często używane wyrazy zastępuje się poza tytułem rzeczowym powszechnie przyjętymi i łatwo zrozumiałymi skrótami. Najważniejsze z zakresu wyrażen bibliograficznych podaje Dodatek III.

2. Błędy drukarskie albo niezwykłą lub błędną pisownię przejmuje się, zaopatrując je wykrzyknikami w nawiasie graniastym (zob. jednak § 26, 28).

(Przykł. 7, 10, 22)

§ 6. ZNAKI PISARSKIE.

Znaki pisarskie wprowadza się, zmienia lub wypuszcza, o ile to do zrozumienia jest niezbędne.

(Przykł. 7).

§ 7. SPOSÓB KOPJOWANIA KARTY TYTUŁOWEJ.

1. Tytuły rozwlekłe, zwłaszcza podające wyciąg lub opis treści pisma, skraca się znacznie, zachowując jednak zawsze początek tytułu oraz części istotne dla zidentyfikowania dzieła.

(Przykł. 8, 18, 23, 29).

2. Dodatki do tytułu rzeczowego, ważne dla opisu dzieła, skraca się wedle możliwości; dodatki bez znaczenia opuszcza się.

(Przykł. 25).

3. Tytulaturę pomija się, o ile nie służy do charakterystyki mało znanych autorów, lub do odróżnienia pisarzy o zupełnie równych nazwiskach i imionach.

(Przykł. 25).

4. Przy dziełach zbiorowych, ciągłych i czasopismach wymienia się z pośród współpracowników tylko pierwszego. dalszych zaś wskazuje się znakiem [*i i.*]. Gdy są wymienieni wydawcy, uwzględnia się tylko ich, mianowicie dwóch pierwszych. Przy zmianie wydawców notuje się w notatce bibliograficznej zawsze tylko dwóch pierwszych.

(Przykł. 26).

5. Okoliczność powstania dzieła, podaną na czele karty tytułowej, przejmuję się w całej rozciągłości, pozatem najczęściej w skróceniu, albo się ją pomija.

(Przykł. 7, 21).

6. Notowanie załączników wedle możliwości się skraca lub opuszcza, gdy są podrzędnego znaczenia.

(Przykł. 26).

7. Przy podawaniu wydania zatrzymuje się oznaczenia, jak *»niezmienione, powiększone, skrócone, uzupełnione wydanie«*, lecz w formie jak najbardziej skróconej (zob. Dodatek III). Nie podaje się liczby egzemplarzy, uwidocznionej w tysiącach.

(Przykł. 26, 28).

8. Nakładcę lub drukarza wymienia się w najkrótszej formie, wyrazy *»nakład, księgarnia, drukarnia«* (albo równoznaczne w językach obcych) zwykle się opuszcza, jak również adresy firm i nazwiska właścicieli, wymienione obok godła firmowego. Imiona właścicieli lub dodatki do nazwisk, jak *»Bracia, i Syn, i Ska«* uwzględnia się tylko w tych przypadkach, w których oznaczają różne firmy o tem samym nazwisku właściciela.

(Przykł. 11, 25, 27, 29).

9) Drukarza podaje się tylko w braku wymienionego nakładcy. Przy dziełach dawniejszych jednak, podaje się obydwóch, o ile obaj są wymienieni na karcie tytułowej, a przytem albo miejsce druku nie jest identyczne z siedzibą nakładcy, albo też drukarz jest ważniejszy od nakładcy.

(Przykł. 18, 19, 23, 30).

10. Skład komisowy, podany obok »nakładu własnego« zawsze się uwzględnia.

11. Przy podaniu kilku (najwyżej 3) nazw miejsc wydania lub kilku nazwisk nakładców, zamieszkałych w jednym miejscu, wymienia się je wszystkie w polskim nakładzie. przy większej jednak ich ilości ograniczamy się do pierwszych, oznaczając dalsze: [i i.]. Polski nakład poboczny, obok głównego, zagranicznego zawsze się wymienia.

(Przykł. 25, 28).

12. Dodatki różne (§ 2 k) opuszcza się.

(Przykł. 25).

§ 8. UWZGLĘDNIANIE RÓŻNYCH TYTUŁÓW.

1. W *dziełach* lub *wydawnictwach ciągłych* o kilku tytułach podstawę katalogowania tworzy tytuł główny, lub gdy są dane tylko różne tytuły szczegółowe (tomowe). tytuł tomu pierwszego. Inne tytuły uwzględnia się tylko wówczas, gdy zawierają istotnie ważne odmiany lub uzupełnienia tytułu głównego. Wstawia się je w tytuł zasadniczy, o ile nie ucierpi na tem przejrzystość, lub umieszcza w zapiskach bibliograficznych.

(Przykł. 11, 12, 13: tytuł główny z innemi w dziełach jednotomowych. — Przykł. 9, 29, 31: tytuł główny z równorzędnym i szczegółowemi w dziełach wielotomowych. — Przykład 32, 33: kilka tytułów tomowych).

2. Wypuszcza się natomiast w bardzo rozległym tytule głównym lub w dodatku do niego wyrazy, powtarzające się w tytułach szczegółowych (z uwzględnieniem zastrzeżeń § 7, 1), o ile je także przejmujemy na kartę katalogową,

(Przykł. 34).

3. Tytuł główny w języku mniej znanym można skrócić, gdy obok niego istnieje tytuł równorzędny w języku bardziej znanym; tytuł ten należy wówczas uwzględnić szczegółowo. (zob. § 181.)

4. Wobec braku tytułu głównego, uwzględniamy z kilku innych istniejących (np. okładkowego i nagłówkowego) najobszerniejszy.

5. *W dziełach zbiorowych* t. j. publikacjach z określonym z góry przedmiotem i oznaczoną rozciągłością, posiadających bądźto nadrzędny tytuł wspólny, bądź też więcej niż dwóch autorów, wymienia się po tytule wspólnym — tytuły szczegółowe w skróceniu, bez bibliograficznej dokładności. Przy sporządzaniu odsyłaczy od poszczególnych części dzieła, dopuszczalne są pewne skrócenia w tytule wspólnym, zbytnio długim. (por. § 147 do 149).
(Przykł. 26, 31).

6) *W wydawnictwach ciągłych* z tytułem wspólnym, których poszczególne części są dziełami różnych autorów, następuje w karcie głównej po tytule wspólnym wyliczenie tytułów poszczególnych w porządku liczbowym lub chronologicznym, gdy liczbowego następstwa brak i niepodobna go na podstawie żadnej bibliografii skonstruować. Od poszczególnych tomów (części) dzieła sporządza się odsyłacze.

(Przykł. 29, 35).

W zbiorówkach wydawniczych t. j. publikacjach ciągłych. powiązanych w jedną całość jedynie tylko wspólnym nagłówkiem kataloguje się każdą część jako dzieło samoistne. Wspólny tytuł wydawniczy zaznacza się w notatce bibliograficznej. Jeżeli wydawnictwo takie posiada numerację tomów i znajduje się w bibliotece w komplecie, lub jeżeli zachodzą wątpliwości, czy mamy do czynienia tylko ze zbiorem wydawniczym — można je uważać za wydawnictwo ciągłe.

(Przykł. 9, 20).

8. Przedruki lub faksymilja starszych tytułów uwzględnia się tylko wówczas, gdy stoją jako tytuły główne, lub w wydawnictwach ciągłych i zbiorach jako tytuły szczegółowe, przy zupełnym braku tytułu nowoczesnego. Np. w »Białych krukach«.

§ 9. WYPUSZCZENIA.

Opuszczone części tytułu zaznacza się trzema punktami.

(Przykł. 24, 25, 36).

§ 10. PORZĄDEK OPISU.

Po hasło (imiennem lub rzeczowem § 33) podaje się :

1. Tytuł, dodatki do niego i okoliczności, odnoszące się do wydania dzieła, oraz wyraz, wskazujący autora, dokładnie w porządku i następstwie słów, jakie znajdujemy na karcie tytułowej.

Wszystkie inne szczegóły tytułu otrzymują bez względu na umieszczenie w karcie tytułowej stały porządek.

2. W dziełach jednotomowych kolejność ta jest następująca:

- a) oznaczenie wydania lub nakładu;
- b) paginacja tj. podanie stronic, kart, tablic, map i t. p.;
- c) wyliczenie załączników, stanowiących samoistnie wydane uzupełnienia książki i dlatego nie objętych poprzednią rubryką;

d) szczegóły, odnoszące się do wydania dzieła (§ 7, 4—11) w porządku: miejsce, rok wydania, nakładca albo drukarz (zob. jednak § 7, 8);

- e) format;
- f) ilość woluminów;
- g) rodzaj oprawy;
- h) ewentualne wymienienie innych tytułów;
- i) tłumaczenie tytułu;
- k) notatki bibliograficzne lub historyczne.

(Przykł. 1, 11.).

3. W dziełach wielotomowych przestrzega się następującego porządku:

- a) oznaczenie wydania lub nakładu całego dzieła;
- b) wyliczenie załączników (określonych w ust. 2 c), o ile one dotyczą całego dzieła, a nie poszczególnych tomów;

c) wyliczenie tomów, przyczem oznaczenie przyjęte z tytułu np. *tom*, *część*, *połtom*, *zeszyt* i t. d. (oraz odpowiedniki w językach obcych) poprzedza liczbę tomu. Przy dziełach, które pozostały niewykończone, należy umieścić uwagę: *[więcej nie wyszło]*;

(Przykł. 37, 38).

d) o ile poszczególne tomy mają osobne tytuły. wymienia się je w najistotniejszych częściach (§ 7, 1). Oznaczenie liczby i roku wydania tomów, oraz ich objętości następuje po tytułach szczegółowych każdego tomu. Tomy czasopism bez osobnych tytułów wymienia się tylko liczbą tomu albo także rocznika z przydaniem do każdego daty wydania.

e) Zestawienie szczegółów wydawniczych dzieła. W dziełach ze zmieniającym się kilkakrotnie miejscem wydania, nakładcą lub drukarzem, można nie uwzględniać wszystkich szczegółów i zmianę tę oznaczyć: *[i i.]*. Datę wydania całego dzieła uwidocznia się rokiem wydania pierwszego i ostatniego tomu.

(Przykł 27, 46).

f) Format; jeżeli części dzieła różnią się formatem, oznacza się go dla każdej części osobno (np. atlas f^o, tekst 8°);

g) rodzaj oprawy; o ile są różne — szczegółowo;

h) ilość woluminów;

i) ewentualne tłumaczenia tytułów;

(Przykł. 26, 31).

k) notatki bibliograficzne i historyczne.

4. Każdy poszczególny tom lub rocznik wpisuje się w nową linię.

(Przykł. 9, 26, 31).

§ II. PAGINACJA.

1. Od oznaczenia objętości dzieła przez podanie liczby stron, kart lub tablic można dla oszczędności miejsca uchylić czasopisma.

2. Podawanie paginacji polega na wymienieniu ostatniej cyfry każdego rodzaju numeracji kart lub stron. Cyfr rzymskich nie zastępuje się przytem arabskimi (por. § 4, 3). Liczby te rozdziela się jedynie kropką; w oznaczeniach stosuje się skróty: »*str.*« = stron i t. d. (zob. Dodatek III).

(Przykł. 24, 30, 36).

3. Ponad trzy różne paginacje uwzględnia się tylko w dziełach poważnych; w dziełach mniejszej wagi (jak kalendarze księgi adresowe i t. d.) w miejsce wyliczania dajemy uwagę: [*kilka paginacyj*].

(Przykł. 39)

4. Jeżeli pośród liczbowanych stron istnieją w dziele także nieliczbowane karty, wymienia się karty tylko wówczas, gdy tworzą znaczniejszą część książki, przy pomieszaniu liczbowanych i nieliczbowanych kart, podajemy tylko liczbowane z uwagą »*klb.*«.

5. W dziełach bez jakiegokolwiek paginacji podaje się liczbę kart. Przy tomach obszernych (szczególnie dzieł starszych) wystarczy podać sygnaturę pierwszego i ostatniego arkusza, zaznaczając przy ostatnim pełną ilość kart nawet niesygnowanych. Sygnatury arkuszowe, znaczone w nowszych książkach liczbami, w starszych literami, należy odróżnić od t. zw. kustoszów. Umieszczone poniżej tekstu strony lub karty — są one jedno- lub dwuzgłoskową częścią wyrazu, rozpoczynającego tekst następnej strony lub karty.

(Przykł. 14, 23).

6. Tablic na ogół się nie uwzględnia. Liczy się je tylko wtedy, kiedy tworzą główną część dzieła, np. w atlasach i wydawnictwach rycinowych, lub kiedy są w dziełach ilustrowanych rozmieszczone luźnie i nieliczbowane. Stan i liczbę osobnych tablic, przydanych do książki, sprawdza się zawsze dokładnie według wykazu załączników, znajdujących się w dziele.

(Przykł. 40).

§ 12. FORMAT.

1. Format bibliograficzny oznacza się dotąd według składu arkuszy. Arkusz druku daje dwie karty (zwykle) wielkiego formatu, który nazywamy folio (2^0); złożony dwukrotnie w 4 karty: kwarto (4^0); trzykrotnie: oktawo (8^0); dalsze złożenia dają: 16^0 , 32^0 i t. d. W drukach francuskich rozpowszechniony jest format 6^0 , 12^0 , 24^0 i t. d.

Początek arkusza, a tem samem jego skład, wskazują liczby kolejne (lub litery), umieszczone zawsze poniżej tekstu. W nowszych książkach niekiedy niema sygnatur arkuszy.

(Przykł. 14).

2. Mechanicznie wyraża się format według wysokości książki, mierzonej wraz z oprawą; a mianowicie można przyjąć następujące rozmiary:

małe 8^0 — do 20 cm,

wielkie 8^0 — ponad 20 do 25 cm,

4^0 — ponad 25 do 35 cm,

2^0 — ponad 35 do 50 cm,

wielkie 2^0 — ponad 50 cm.

3. Także przy przeważającej szerokości książki pozostaje wysokość decydująca, powstają jednak wówczas formaty podłużne np. *podł. (obl.)* 8^0 , *obl.* 4^0 i t.d.

(Przykł. 41).

4. Coraz bardziej przyjmuje się podawanie — zamiast formatu bibliograficznego — wymiarów książki nieoprawnej w centy (lub mili-) metrach, przyczem pierwsza liczba wyraża wysokość książki, druga zaś jej szerokość (podobnie jak w rękopisach). Takiego oznaczenia używa się też do bardzo niezwykłych formatów.

(O formacie map zob. Dodatek VI; oraz § 30, 3d).

(Przykł. 41, 42).

§ 13. ILOŚĆ WOLUMINÓW.

Podaje się tu ilość książek, stanowiących zewnętrznie — bądźto w stanie zbroszurowanym, bądź też oprawnym — odrębne całości.

§ 14. RODZAJ OPRAWY.

Używamy następujących oznaczeń:

$\frac{1}{2}$ skórek ($\frac{1}{2}$ sk.): grzbiet i rogi książki pokryte skórą z wyciskiem tytułu na grzbiecie;

$\frac{1}{2}$ płótno ($\frac{1}{2}$ pł.): grzbiet i rogi książki pokryte płótnem, na grzbiecie wycisk;

tektura (*tekt.*): grzbiet pokryty płótnem, bez wycisku;

broszura (*brosz.*): stan zbroszurowany.

Za regułę przyjmujemy okładki, powleczone papierem, inny materiał do tego użyty, zaznacza się (np. $\frac{1}{2}$ skórek i pł.).

§ 15. WYLICZANIE TOMÓW.

1. O ile poszczególne tomy kilkutomowych dzieł różnią się od siebie nie liczbą, lecz innem oznaczeniem (np. *tekst* i *atlas dodatek*, *suplement* i t. d.), zachowuje się przy wyliczaniu tomów to oznaczenie w miejsce cyfr. Inne wyrażenie przynależności książki do kilkutomowego dzieła, jak np. gwiazdki, można przejąć, o ile nie traci na tem przejrzystość zestawienia.

(Przykł. 27, 41, 43, 44).

2. Jeżeli następstwo tomów zupełnie nie jest oznaczone, ustala się je na podstawie znanej bibliografji lub danych chronologicznych, ujmując te dodatki w nawias graniasty. Miejsce tej numeracji zajmuje ewent. później numeracja, oznaczona przez wydawców. (Przykł. 9).

3. Tomy oprawne w jednym woluminie — zakreśla się na karcie katalogowej pojedynczą klamrą wężykową.

4. Gdy przynależność oddzielnego tomu do kilkutomowego dzieła jest zaznaczona tylko ubocznie lub wcale nie jest podana, umieszczamy tytuł tego tomu na karcie całego dzieła, poprzedzając go oznaczeniem: [*tylko z tyt.*] — dla odróżnienia od szczegółowych tytułów tych tomów, które posiadają także tytuł wspólny.

(Przykł. 27, 32).

§ 16. TŁUMACZENIE TYTUŁU.

Jeżeli język, użyty w tytule dzieła, należy do mniej znanych, dołącza się w karcie katalogowej (a także odpowiednio w książce) tłumaczenie w języku polskim. Tłumaczenie umieszcza się albo bezpośrednio po kopji tytułu rzeczowego albo też jako notatkę bibliograficzną. Za języki znane uważa się staroklasyczne, ważniejsze romańskie, germańskie i słowiańskie.

(Przykł. 61).

§ 17. NOTATKA BIBLIOGRAFICZNA.

Podaje się tu: zapiski okolicznościowe (§ 2 e), źródło, rok i cenę nabycia książki przez bibliotekę. Nadto wszelkie inne szczegóły niezbędne przy opisie książki, nie wymienione zaś w § 10.

§ 18. UZUPEŁNIENIE TEKSTU KARTY TYTUŁOWEJ.

1. Tytuły w istotnych częściach niezupełne lub błędne uzupełnia się w katalogowaniu lub prostuje dodatkami w języku polskim. Wstawki te ujmuje się w nawiasy okrągłe — o ile są zaczerpnięte z samego dzieła, lub nawiasy graniaste, jeżeli pochodzą z innych źródeł (zob. także § 5, 1f.).

2. Szczególnie dodaje się imiona autorów (skrótowe imiona uzupełnia się), nazwiska autorów przy pseudonimach, anonimach i kryptonimach, zmianę nazwiska, wydawcę, tłumacza, wreszcie miejsce i rok wydania.

(Przykł. 2, 3, 9, 10, 17, 20: imiona. Przykł. 7, 12, 14, 46, 49, 50: anonimy i pisma apokryficzne. Przykł. 26, 45: pseudonimy. Przykł. 5: zmiana nazwiska. Przykł. 5, 7, 14, 46, 49, 50: zmiana baśla. Przykł. 37, 47, 48: współpracownicy: wydawca, redaktor, autor przedmowy. Przykł. 14, 49: tłumacz. Przykł. 7, 9, 13, 14, 24, 26, 37, 38: rok i miejsce druku).

3. Jeżeli miejsca lub roku wydania niepodobna odszukać, uwidocznia się to w karcie katalogowej, bez nawiasów — dodatkami: *b. r.*, *b. m.*, *b. r i m. dr.*, oznaczając jednak czas wydania w przybliżeniu w nawiasie graniastym np. [*ok. 1900*]. W dziełach datowanych (np. przy końcu) przyjmuje się miejsce i czas datowania, jako miejsce i rok wydania, — o ile to chronologicznie prawdopodobne — z dopiskiem: **Dat.**

(Przykł. 15, 16).

4. W wydawnictwach zeszytowych dodaje się do roku wydania, uwidocznionego na ostatecznej karcie tytułowej — w na-

wiasie — datę pierwszego lub ostatniego zeszytu, o ile ta data jest odmienna.

(Przykł. 27).

5. Jeżeli rok wydania podany jest według kalendarza niechrześcijańskiego, chronogramem lub w ogóle w sposób niezwykle, dodaje się rok ery chrześcijańskiej cyframi arabskimi — w nawiasie okrągłym. Tak też transkrybuje się rok wydania, wyrażony liczbą rzymską lub literami starocerkiewnymi. Zamiast liczby rzymskiej umieszcza się przed wynikiłą z transkrypcji liczbą arabską znak *[r.s.]*

(Przykł. 18, 19, 20, 24).

6. W przypadkach trudnych cytuje się źródło informacyjne, a ewentualne wątpliwości w jego wiarygodność zaznacza się znakiem pytania.

(Przykł. 26).

§ 19. DZIEŁA BEZ TYTUŁÓW.

Jeżeli w danym egzemplarzu jakiegoś dzieła brak karty tytułowej, lub jeżeli ono wyszło wogóle bez tytułu, uzupełnia się go według innego egzemplarza, innego wydania lub z tekstu pisma. Jeżeli jednak tytułu tą drogą nie można ustalić, sformułuje się go — o ile możliwości — w języku tekstu i przy oparciu o znaną bibliografię. Tytuły sformułowane ujmuje się w nawias graniasty.

(Przykł. 23, 33).

§ 20. DZIEŁA PRZYŁĄCZONE.

Dzieła przyłączone, tj. mające samoistną kartę tytułową ze szczegółami wydawniczymi, lecz związane z poprzedzającym je dziełem bądźto zewnętrznie paginacją, kustoszami i t. d., bądźto tworzące jedną z niem całość z woli autora, wydawcy lub nakładcy — kataloguje się, wymieniając po tytule pisma głównego tytuły dalszych dzieł, dodatków i t. d. i łącząc je dopiskiem: *[przyłączono]* 1..., 2..., i t. d. Ponadto otrzymuje każde z przyłączonych dzieł wyczerpujący odsyłacz (zob. też § 23, 2 c i §. 24, 4, 5).

(Przykł. 8, 30).

§ 21. WOLUMINY ZBIOROWE.

W woluminach zbiorowych, t. zn. zawierających szereg dzieł, samoistnych, złączonych jedynie z woli właściciela we wspólnej opr-

wie — kataloguje się każde dzieło jako odrębną jednostkę bibliograficzną na osobnych prawidłowo wypełnionych kartach katalogowych, wyrażając wspólność oprawy oznaczeniem: **adlig. Nro, opr. z Nrm** — w miejsce podania ilości woluminów. Pierwszemu dziełu w zbiorze przypisuje się samoistny wolumen.

(Przykł. 51).

§ 22. KARTY TYMCZASOWE.

1. Dzieła niedokończone — z wyjątkiem czasopism i wydawnictw ciągłych — należałoby dla ewidencji katalogować na kartach tymczasowych, różniących się od normalnych barwą lub opatrzonych znakiem: **karta tymczasowa**. wpisując na nie tę część (zeszyt, część, tom niepełny), która najpierw do biblioteki weszła, ołówkiem lub bez podawania paginacji.

2. Stałemi kartami zastępowaloby się tamte po skończeniu dzieła lub po stwierdzeniu, że pozostało ono niekompletne.

(Przykł. 38.)

3. Dzieła rozpoczęte należy z pomocą kart tymczasowych mieć w stałej ewidencji i co pewien czas poddawać kontroli bibliograficznej w celu ich uzupełnienia.

§. 23. ODSYŁACZE.

1. Oprócz kart katalogowych, które sporządza się według powyżej podanych reguł i które reprezentują w katalogu poszczególne dzieła (t. zw. *kart głównych* lub *zasadniczych*), posługujemy się dla łatwiejszego wyszukania dzieł lub ich samoistnych części, *odsyłaczami*.

2. Z reguły robi się odsyłacze:

a) od wydawców, opracowujących, komentatorów, tłumaczy i autorów libret (zob. także § 150).

(Przykł. 17, 47, 48, 49);

b) od kontynuatorów, o ile nie są samoistnymi opracowyjącymi.

(Przykł. 2, 36, 52);

c) od dzieł przyłączonych.

(Przykł. 24, 30);

d) wreszcie w następujących przypadkach, wskazanych przy wyborze hasła i szeregowaniu kart w katalogu:

a) nazwiska osobowe i ważniejsze nazwy geograficzne (zwłaszcza, gdy w bibliotece nie znajdują się katalogi rzeczowe)

(Przykł. 3, 39);

β) podwójne nazwiska

(Przykł. 53);

γ) zmiana nazwiska

(Przykł. 4);

δ) anonimowe i apokryficzne pisma

(Przykł. 7, 14, 49, 50);

ε) pseudonimowe pisma

(Przykł. 26, 45);

ζ) kilku autorów

(Przykł. 26);

η) dyserent lub prezes w dysertacjach starszych

(Przykł. 54, 60);

θ) nazwiska osobistości uczczonej w pismach osobistych

Przykł. 61);

ι) tytuły szczegółowe i dedykacyjne; różne tytuły tego samego dzieła

(Przykł. 11, 26, 31, 32);

κ) tytuły przetłumaczone

(Przykł. 6).

3. Odsyła się, o ile to jest niezbędne:

a) od autorów przedmów, wstępów lub zakończeń

(Przykł. 9);

b) od ilustratorów lub kompozytorów, o ile strona graficzna lub muzyczna tworzy ważną część dzieła

(Przykł. 55);

c) od samoistnych pism, wydanych wspólnie z innym dziełem i wymienionych na jego karcie tytułowej

(Przykł. 8).

4. Od tytułów szczegółowych w dziełach kilkutomowych sporządza się tylko w tym przypadku odsyłacze, gdy one jako samoistne tytuły są rzeczowo ważne i nie wskazują jedynie zwyczajnego podziału treści dzieła, wynikającego z tytułu głównego. Nie odsyła się od tytułów szczegółowych w zbiorowych wydaniach i częściowych zbiorach dzieł jednego autora (zob. jednak §. 210, 2). W których przypadkach sporządza się odsyłacze od poszczególnych części czasopism, dzieł zbiorowych i ciągłych, postanawia § 148 i 149 Instrukcji.

(Przykł. 56).

§ 24. FORMA ODSYŁACZY.

1. Odsyłacze nie wymagają we wszystkich swych częściach bibliograficznej dokładności (zob. jednak ustęp 5). Tytuły skraca się w ten sposób, by można je mimo wszystko pewnie zidentyfikować i by cel odsyłacza był widoczny.

2. W odsyłaczach *szczegółowych*, t. j. odnoszących się tylko do konkretnego przypadku, wymienia się zawsze rok i liczbę wydania, a wyjątkowo, jeżeli to jest konieczne dla rozróżnienia, także miejsce druku i nakładcę. Natomiast odsyłacze *ogólne*, (*«passe par tous»*), konstruuje się tak, by zastąpiły wszystkie odsyłacze dla całej grupy przypadków tego samego rodzaju, np. Prus Bolesław, zob. Głowacki Aleksander, Halicka Blanka zob. Zborowska Helena. (Przykł. 2, 3, 4, 26, 45).

3. Tekst odsyłacza składa się z dwóch części:

a) podania tego, od czego się odsyła;

b) tego, do czego się odsyła. Stosunek tych dwóch części do siebie musi być jasno opisany. W obydwóch częściach umieszcza się na czele hasło, drugą łączy się z pierwszą słowem »zobacz«.

(Przykł. 2, 26 i 1.).

4. Podobnie postępuje się z bibliograficznie samoistnymi częściami czasopism i wydawnictw ciągłych i zbiorowych, oraz dzieł wielotomowych i pism przyłączonych.

(Przykł. 26, 27, 31, 39, 57).

5. W tych rodzajach pism należy jednak część pierwszą odsyłacza traktować jeszcze dokładniej, w sposób zbliżony do opisu na karcie głównej, krócej zaś można ułożyć część drugą.

(Przykł. 26, 27, 31, 39).

6. Odsyła się zawsze do karty głównej (zasadniczej), nigdy zaś do innego odsyłacza; nie używa się więc pośrednich odsyłaczy.

(Przykł. 3, 26, 31).

§ 25. UWIDOCZNIANIE HASEŁ

1. Hasło umieszcza się na czele karty katalogowej pismem łacińskim (w tej formie, jaką przewiduje § 35 nn, oraz § 155 nn). Jeżeli przy wyrzutni haseł rzeczowych zmienia się następstwo słów należy to uwidocznić przecinkiem przy hasle.

(Przykł. 1. 58).

2. W haśle transkrybuje się:

z języka niemieckiego i szwedzkiego *ä, ö, ü, äu* przez *ae, oe, ue, aeu,*

„ niemieckiego *ß* przez *ss,*

„ holenderskiego *ij* przez *y,*

„ duńskiego *ø* przez *oe,*

z staroskandynawskiego, staro- i średnioangielskiego *p* przez *th,*

z staroangielskiego (angłosaskiego) *ȝ* przez *g,*

z średnioangielskiego (od 12 w. począwszy) *ȝ* przez *y,*

z greckiego *au, ev, ov* przez *au, eu, u,*

ale *av, ev* przez *ay, ey,*

ð, φ χ przez *th, ph, ch,*

ρ na początku słowa przez *rh, ρρ* przez *rrh,*

γ przed gardłowymi spółgłoskami przez *n,*

spiritus asper przez *h,*

spiritus lenis i *ι sub-* lub *adscriptum* opuszcza się.

Języki słowiańskie transkrybuje się według reguł zawartych w Dodatku II. do niniejszej Instrukcji. Znaków głoskowych języka czeskiego nie transkrybuje się, jednak przy umieszczaniu w katalogu bierze się za podstawę graficzne znaczenie głosek.

(Przykł. 53, 58).

O transkrypcji w samym tytule zob. § 4,2.

3. Przy tytułach z wyrażonym autorem należy podkreślić hasło tytułu rzeczowego, a mianowicie, o ile potrzeba dodać tłumaczenie tytułu, hasło tytułu oryginalnego. Początkowe głoski wszystkich wyrazów karty katalogowej, opatrzonych odsyłaczami, podkreślamy. Jeżeli sporządzamy odsyłacz od podkreślonego już hasła tytułu rzeczowego, podkreśla się w nim nadto pierwszą głoskę znakiem odsyłaczowym.

(Przykł. 1, 26. 31).

§. 26. UPROSZCZONE KATALOGOWANIE.

1. W katalogowaniu różnych kategorii druków, posiadających dla publicznych bibliotek naukowych podrzędniejsze znaczenie, dopuszczalne są uproszczenia. Postanowienie to dotyczy:

a) elementarnych podręczników szkolnych i samouczków;

b) podręczników i przewodników w zakresie wiadomości elementarnych oraz zręczności i sportów, poradników zachowania się i t. d;

c) piśmiennictwa z zakresu gospodarstwa domowego, o charakterze nienaukowym;

d) popularno - kształcących pism z wszystkich dziedzin, szczególnie zaś treści prawniczej, przyrodniczej i medyczno-higienicznej;

e) elementarnych instrukcyj żołnierskich;

f) pism tajemniczej i zabobonnej treści;

g) podrzędnej literatury beletrystycznej, utworów okolicznościowych, pieśni towarzyskich i t. p.;

h) pism dla młodzieży i książek obrazkowych;

i) książeczek do modlenia i dewocjonaljów oraz innych pism i tekstów treści ascetycznej lub moralizatorskiej, wreszcie wydań poszczególnych kazań;

k) drobnych pism o charakterze ściśle lokalnym, bez wartości historyczno - topograficznej, jak np. pisma zrzeszeń, związków zarobkowych i t. d., sprawozdania z uroczystości, katalogi podrzędnych wystaw i t. d.

2. Przy katalogowaniu tych pism obowiązują następujące postanowienia:

a) nazwisko autora staje się hasłem;

b) tytułatury dodaje się tylko wyjątkowo do nazwiska autora;

c) dodatki do tytułu rzeczowego uwzględnia się tylko w miarę ich istotnego znaczenia;

d) notowanie załączników opuszcza się;

e) błędy drukarskie poprawia się;

f) tytułów równorzędnych nie uwzględnia się;

g) liczbę odsyłaczy ogranicza się jak najbardziej, szczególnie nie odsyła się od wydawców i t. d., jeżeli autor pisma jest podany;

h) różne wydania tego samego dzieła można zebrać na jednej kartce, otrzymują one jednak osobne numery inwentarzowe.

(Przykl. 58).

3. Jeżeli przynależność do jednej z kategorii pism wymienionych w ustępie 1. nie uwydatnia się już w tytule rzeczowym dzieła, można przy końcu opisu dzieła dodać objaśnienia, jak: *[książka szkolna]*, *[pismo dla młodzieży]*.

4. Natomiast pisma periodyczne i wydawnictwa ciągłe, należące do wymienionych kategorii, kataloguje się według ogólnych postanowień; można jednak przepisane odsyłacze (§ 8, 5) opuścić lub sporządzać w formie uproszczonej.

§ 27. PISMA SZKÓŁ AKADEMICKICH I INNYCH.

Wydawnictwa szkół akademickich, średnich, zawodowych lub powszechnych kataloguje się według ogólnych reguł, stosując jednak wedle możliwości postanowienia przewidziane w § 26, 2. Charakter dziełka oznacza się formułką np. dysertacja Wydz. filozof. Uniwersytetu w Utrechcie, rozprawa habilitacyjna...., progr. gimn. w i t. d.

(Przykł. 5, 60).

§ 28. SZCZEGÓLNE KATEGORJE PISM.

Podobnie jak z pismami uniwersyteckimi i szkolnymi, postępuje się z następującymi kategorjami pism:

1. W pismach okolicznościowych z tytułem okolicznościowym (dedykacyjnym). zawierających tylko jedną rozprawę, kataloguje się rozprawę w sposób normalny, zapisując tytuł dedykacyjny w uwadze bibliograficznej, zachowując w jak największej mierze jego brzmienie oryginalne i sporządzając wskazane odsyłacze. (zob. też § 142).

(Przykł. 7, 61).

2. W katalogowaniu pism osobistych (kazań pośmiertnych, wierszy weselnych, utworów gratulacyjnych, adresów i t. p. pism okolicznościowych bez rozpraw) skraca się brzmienie tytułu i jego najistotniejszych części, kropkując miejsca wypuszczone. W każdym razie zachowuje się, a nawet uzupełnia imię i nazwisko osoby opiewanej, oraz daty opiewanych zdarzeń i w razie potrzeby sporządza się odsyłacze. Szczególnie troskliwie należy postępować z panegirykami polskimi XVI — XVIII w., należącymi do tej grupy pism. (zob. § 143). Można także rodzaj pisma określić dodatkiem: *[wiersz weselny]*, *[powinszowanie]*.

(Przykł. 18).

3. Katalogi handlowe, cenniki, pisma reklamowe i kupieckie kataloguje się według ogólnych zasad. skracając tytuł do słów początkowych i najistotniejszych jego części i niesporządzając odsyłaczy do firm. Wyjątek stanowią cenniejsze katalogi księgarskie. Jeżeli tego rodzaju pisma tworzą zbiorowe woluminy — opatrywanie poszczególnych części w odsyłacze nie jest konieczne.

§ 29. WYCINKI I ODBITKI.

Wycinki z czasopism poważnych, odbitki i nadbitki lub przedruki z osobną kartą tytułową lub bez niej — kataloguje się wedle ogólnych zasad, notując pochodzenie pisma w notatce bibliograficznej (w czasopismach podając rok i tom jego).

§ 30. MAPY I DRUKI JEDNOKARTKOWE.

1. Mapy kataloguje się według instrukcji, stanowiącej Dodatek VI. niniejszej Instrukcji.

(Przykł. 68, 69, 70).

2. W przypadkach wątpliwych, czy jakiś druk należy jako objaśnienie do mapy, czy też mapa do druku rozstrzyga tytuł.

3. Starsze druki jednokartkowe z graficznymi przedstawieniami (ksylograficzne) traktuje się jak mapy, katalogując następująco:

a) za autora uważa się twórcę ilustracji, od autora tekstu daje się odsyłać;

b) jeżeli tytuł nie tłumaczy treści obrazu, należy przydać krótki jego opis;

c) przy tekście należy podać, w ilu kolumnach jest drukowany, czy jest umieszczony na ilustracji, pod nią lub nad nią, obok niej czy na jej odwrocie lub czy jest przyklejony, czy zawiera on opis obrazu, wzmiankę historyczną lub wiersz;

d) wielkość podaje się — mierząc druk aż do zewnętrznego brzegu obramowania, a gdy go nie ma, do brzegu obrazu i tekstu.

(Przykł. 62).

§ 31. SZCZEGÓŁOWE KATALOGOWANIE.

1. Jeżeli katalogowanie według powyżej podanych reguł nie wystarcza do rozróżnienia odmiennych druków, rozszerza się wówczas opis także na cechy szczegółowe i uwzględnia się oddzielenia wierszy w tytule, rodzaj pisma, dodatki różne i liczbowanie arkuszy. Oznaczenie pisma frakturowego *[F.]* umieszcza się przy końcu kopji karty tytułowej.

(Przykł. 63).

2. Obszerne opisywanie inkunabułów, t. zn. druków powstałych do roku 1500 włącznie, dokonywa się według dołączonej in-

strukcji (Dodatek IV). Do katalogu kartkowego opisuje się inkunabuły sposobem skróconym:

a) Jeżeli opis druku podaje już jakaś znana bibliografja, kataloguje się go całkiem krótko według tej formy tytułu, jaką przyjmuje dzisiejsza literatura fachowa — pod nazwiskiem autora lub hasłem rzeczowem, bez podawania ilości kart, poczem cytuje się bibliografję. Jeżeli drukarza nie należy uważać za nakładcę, podaje się również nakładcę we formie *»x dla y«*, w czym *x* oznacza drukarza, *y* zaś nakładcę. Istniejącą datę miesiąca należy dopisać.

(Przykł. 51).

b) Jeżeli druku nie opisuje wprawdzie żadna bibliografja, ale zawiera on oznaczenia miejsca, drukarza i daty, — wystarcza również całkiem krótki opis w używanej dziś formie tytułu bez podawania ilości kart, chyba, że istnieje kilka druków tego samego drukarza i jednej daty, różniących się jednak od siebie.

(Przykł. 64).

c) Jeżeli druk nie jest ani opisany w żadnej znanej bibliografji, ani nie zawiera oznaczeń miejsca, drukarza i daty, wówczas podaje się po używanej formie tytułu obszerniejszy opis druku. Tu należy dokładnie zacytować początek i koniec tekstu i uwidocznić dzielenie wierszy. Pisownię oryginału należy wiernie zachować, użycie fraktury zaznaczyć i policzyć karty.

(Przykł. 65, 66).

3. Przy katalogowaniu pism ulotnych i innych pism starszych, często przedrukowywanych — szczególnie z pierwszej połowy XVI w., należy zaznaczać dzielenie wierszy w tytule i zachować wiernie pisownię oryginału we wszystkich częściach karty tytułowej. Jeżeli jednak druk jest już opisany w znanej bibliografji, można — powołując się na nią — ograniczyć szczegółowy opis do pierwszych wierszy tytułu.

(Przykł. 67).

§ 32. STOSOWANIE INSTRUKCJI

Powyższa instrukcja obowiązuje przede wszystkim przy sporządzaniu katalogu kartkowego alfabetycznego. Można ją stosować także do innych katalogów.

II. FORMA I WYBÓR HASŁA.

REGUŁY ZASADNICZE.

§ 33. HASŁA KATALOGU IMIENNEGO.

Mając na oku zebranie w imiennym katalogu kartkowym opisów wszystkich dzieł, znajdujących się w bibliotece, i uszeregowanie ich — w celu łatwego wyszukania — pod *wyrazami naczelnymi*, czyli *hasłami*, ustalamy te wyrazy przy katalogowaniu.

§ 34. HASŁA OSOBOWE I RZECZOWE.

Przy wyborze hasła rozstrzyga nazwisko autora (t. zw. hasło osobowe), jeżeli atoli nie jest ono wymienione, ani niepodobna go wykryć przy pomocy środków biblijograficznych, wybiera się wyraz naczelny z tytułu rzeczowego t. zw. hasło rzeczowe.

A. HASŁO OSOBOWE.

ROZDZIAŁ I.

POSTANOWIENIA OGÓLNE

§ 35. FORMA GRAMATYCZNA HASŁA.

Jeżeli autor wymieniony jest w tytule lub w samej książce nazwiskiem prawdziwym, staje się ono hasłem, przyczem otrzymuje formę mianownika, bez względu na to, w jakim przypadku się pojawia.

Tę samą formę nadajemy nazwisku, wykrytemu przy pomocy środków biblijograficznych.

§ 36. RÓŻNE FORMY NAZWISKA.

Jeżeli nazwisko autora przechowało się w różnych formach, hasłem staje się forma prawidłowa, albo też pewniej stwierdzona, a gdy jej niepodobna ustalić — częściej używana. Od form pominiętych odsyła się w miarę konieczności.

QUINTILIANUS *z odsył. od* QUINCTILIANUS,
 VERGILIUS *z odsył. od* VIRGILIUS,
 ALLIACO *z odsył. od* ALYACO, AILLYACO, ELIACO i d'Ailly Pierre,
ale SHAKESPEARE *bez* jakichkolwiek *odsyłaczy*.

§ 37. RÓŻNE NAZWISKA.

Pisma autora, występującego pod kilku nazwiskami, formami nazwisk lub nazwami, katalogujemy pod nazwiskiem najbardziej utartem, a w braku takiego pod nazwiskiem pierwotnem. Od nieuwzględnionych nazwisk lub form dajemy odsyłacze, gdy są niezbędne do niezawodnego odszukania autora.

§ 38. NAZWISKO W LICZBIE MNOGIEJ.

Jeżeli autorowie (małżeństwo lub rodzeństwo) wymienieni są na karcie tytułowej jednym nazwiskiem w liczbie mnogiej hasłem staje się brzmienie nazwiska w mianowniku liczby mnogiej; od form nazwiska autorów w liczbie pojedynczej odsyła się.

POGONOWSCY *z ods. od* POGONOWSKI Jerzy i POGONOWSKA Wanda.

§ 39. NAZWISKA WSPÓŁPRACOWNIKÓW.

Dla łatwiejszego odszukania dzieła dajemy odsyłacze pod nazwiska osób, mających drugorzędny udział w powstaniu dzieła, jak: wydawcy, opracowujący, tłumacze i t. d. (zob. §. 23).

§ 40. OSOBY I INSTYTUCJE ZASILAJĄCE.

Nie uwzględnia się natomiast z reguły w katalogu imiennym nazwisk osób lub nazw władz, zrzeszeń, instytucyj i t. d., z których inicjatywy lub zasiłku dzieło powstało lub wyszło z druku.

ROZDZIAŁ 2.

NAZWISKO I JEGO FORMY.

I. W JĘZYKACH ZACHODNICH.

(Starożytność i średniowiecze).

A. NAZWISKA RZYMSKIE.

§ 41. NAZWISKA UTARTE.

U autorów starorzymskich hasłem staje się nazwisko, najbardziej używane.

C. SÜETONIUS TRANQUILLUS; C. SALLUSTIUS CRISPUS; M. TULLIUS CICERO; P. OVIDIUS NASO, CORNELIUS NEPOS, AURELIUS FUSCUS.

§ 42. NAZWISKA RÓWNIE ZNANE.

Jeżeli dwa nazwiska są równie często używane, hasłem staje się pierwsze z odsyłaczem do drugiego.

MARTIANUS Capella *z ods. od* CAPELLA.

LUTATIUS Catulus *z ods. od* CATULUS,

APULIUS Celsus *z ods. od* CELSUS.

§ 43. ŁACIŃSKA FORMA NAZWISKA.

Pierwotne brzmienie łacińskie nazwiska staje się nawet wówczas hasłem, gdy ono w innych językach występuje w formie zmienionej. Odsyłacz w tych przypadkach odpada.

VERGILIUS *bez ods. od* WERGILLI, VERGIL,

LIVIUS *bez ods. od* LIWIUSZ, TITE-LIVE i t. d.,

GELLIUS *bez ods. od* AULU-GELLE.

B. NAZWISKA GRECKIE.

§ 44. BRZMIENIE.

Starogreckie nazwiska otrzymują zawsze formę łacińską, z reguły bez odsyłacza od pierwotnej formy nazwiska ani od przeobrażeń, jakich doznały w innych językach.

THUCIDIDES, DEMOCRITUS. HOMERUS.

AESCHYLUS *bez ods. od* AISCHYLOS, ESCHYL, ESCHYLE, ESCHILO i t. d.

SOPHOCLES *bez ods. od* SOFOKLES, SOPHOCLE i t. d.

C. NAZWISKA BIZANTYŃSKIE.

§ 45. IMIĘ JAKO HASŁO.

W nazwiskach bizantyńskich staje się hasłem imię; od przydanego nazwiska odsyła się z reguły, bezwarunkowo zaś wówczas, gdy ono stało się nazwiskiem rodowem.

NICEPHORUS Blemnides; JOANNES Cameniata; DIO Chrysostomus: ANNA Commena *z ods. od* BLEMNIDES, CAMENIATA, CHRYSOSTOMUS, COMMENA.

GREGORIUS Nazianzenus	} <i>bez ods. od</i> NAZIANZENUS, MAGNUS, MONACHUS.
BASILIUS Magnus	
GREGORIUS Monachus	

§ 46. BRZMIENIE.

Nazwiska otrzymują formę zlatynizowaną na równi z nazwiskami starogreckimi. (§ 44).

D. NAZWISKA ŚREDNIOWIECZNE I DOSTOJNIKÓW DUCHOWNYCH I ŚWIECKICH.

§ 47. IMIĘ I PRZYDOMEK.

Autorów średniowiecznych kataloguje się pod imionami osobistymi (chrzestnymi), jeżeli zaś ponadto mają stały przydomek (od miasta rodzinnego i t. p.), daje się pod nim w miarę konieczności odsyłać.

GRZEGORZ z SANOKA; JAN GŁOGOWCZYK; JOANNES VERSOR; JAN z OŚWIECIMIA; WALTHER VON DER VOGELWEIDE; LIONARDO DA VINCI; WINCENTY KADŁUBEK.

§ 48. NAZWISKO OBOK IMIENIA.

Taksamo postępuje się z nazwiskami tych autorów czasów przejściowych, którzy posiadają już wprawdzie nazwiska rodowe, są jednak głównie znani pod imionami.

DANTE *z ods. od* ALIGHIERI,
MICHELANGELO *z ods. od* BUONAROTTI,
RAFAEL *z ods. od* SANTI i SANZIO.

§ 49. PRZYDOMEK A NAZWISKO.

Jeżeli przy autorach czasów przejściowych zachodzi wątpliwość, czy przydatek do imienia osobistego jest jeszcze przydomkiem, czy też już nazwiskiem rodowem, uważa się go za nazwisko, jednak od imienia osobistego odsyła się.

Oswald von WOLKENSTEIN *z ods. oa* OSWALD,
 Heinrich STEINHOEWEL *z ods. od* HEINRICH,
 Giovanni BOCCACIO *z ods. od* GIOVANNI.

§ 50. ŚWIĘCI I DOSTOJNICY.

Jak autorów średniowiecznych, tak z nowożytnych traktuje się tych dostojników kościelnych i świeckich, których dotąd nazywamy na sposób średniowieczny. Toteż przy świętych i papieżach, zakonnikach, panujących i członkach ich domów, za hasło uważamy nie nazwisko rodowe, lecz imię chrzestne lub przybrane przy objęciu godności lub wstąpieniu do zakonu.

OSKAR II, król szwedzki *z ods. od* OSKAR FRÉDERIK,
ale AENEAS Sylvius *z ods. od* PICCOLOMINI i PIUS II, (według § 38).,
 RAITI Achilles *z ods. od* PIUS XI.

§ 51. NOWOŻYTNE ICH NAZWISKA.

W nazwiskach nowożytnych świętych, biskupów i zakonników, hasłem staje się nazwisko rodowe, jeżeli pod niem są znani; odsyła się od imienia świętego albo w godności kościelnej przyjętego.

Józafat KUNCEWICZ, Ignatius LOJOLA *z ods. oa* JÓZAFAT i IGNATIUS;
 Bernard MACIEJOWSKI, Jan ALBERTRANDY, arcybiskup Józef BILCZEWSKI.
 o. Wacław NOWAKOWSKI *z ods. od* WACŁAW z SŁUGOSTOWA;

§ 52. ZŁOŻONE IMIONA OSOBISTE.

Z dwóch lub więcej imion, używanych w stałym połączeniu, hasłem staje się pierwsze.

STANISŁAW AUGUST, JAN KAZIMIERZ.

§ 53. PRZYDOMEK »ŚWIĘTY«.

Przydawki *Sanctus*, *święty* i t. d. nie uważa się przy imionach świętych za część imienia, lecz za przydomek (§ 198).
 s. THOMAS á KEMPIS.

(Uwaga: O traktowaniu *Sankt*, *Saint* i t. d. w nazwiskach rodowych zob. § 78, w nazwach miejscowości i imionach pospolitych zob. § 171, 3).

§ 54. BRZMIENIE NAZWISKA.

Imionom autorów średniowiecznych nadaje się najbardziej przyjętą formę tego języka, w którym autor sam nazwisko poda-

wał, lub jeżeli to nie ustalone, w jakim najczęściej pisywał; od form nieuwzględnionych odsyła się, o ile to konieczne.

BONIFACIUS *nie* BONIFATIUS,

JAN de Klerc *z og. ods. od* JEAN de Klerk.

§ 55. NOWOCZESNE BRZMIENIE.

Jeżeli forma najbardziej w średniowieczu używana różni się od obecnie utartej, hasłem będzie forma nowoczesna, inne zaś otrzymują odsyłacze.

JOHANNES *z og. ods. od* JOANNES,

JEAN *z og. ods. od* JEHAN,

RAFAEL *z og. ods. od* RAFFAELLO.

§ 56. FORMA IMION NOWOZYTYNYCH.

Nowoczesne imiona kładzie się zwykle bez odsyłaczy w prawidłowej formie narodowego języka autora.

ALEKSANDER *bez ods. od* ALEXANDER, ALESSANDRO, ALEXANDRE,

ZYGMUNT *bez ods. od* SIGISMUND, SIGMUND, SIGMONDO,

JERZY *bez ods. od* GEORGIUS.

§ 57. RÓŻNE PRZYDOMKI.

Jeżeli ten sam autor używa różnych przydomków, uwzględniamy pospolitszy. od innych dajemy odsyłacze.

ALEXANDER a Villa Dei *z ods. od* ALEXANDER GALLUS.

§ 58. DODAWANIE PRZYDOMKÓW.

Autorom bez stałych przydomków dodaje się je w języku polskim z reguły od miasta rodzinnego, godności, rodzaju ich działalności piśmienniczej itd., papieżom przydomek »papa«, biskupom i opatom od diecezji lub opactwa, panującym zaś i ich małżonkom od kraju, którym rządzą.

JAN Albert kardynał, biskup krakowski,

JAN [Bez ziemi], król angielski,

JAN od św. Józefa, pijar,

JAN III Sobieski, król polski,

JAN XIX papa,

JAN XXII papa.

JAN arcybiskup Rothomageny.

JAN opat z Wiktorji.

§ 59. PISOWNIA HASŁA

W pisowni hasła imiennego wogółności należy przestrzegać reguły, obowiązujących obecnie.

II. W JĘZYKACH WSCHODNICH.

A. NAZWISKA ARABSKIE, TURECKIE, PERSKIE i t. p.¹⁾.

§ 60. IMIĘ JAKO HASŁO.

Hasłem staje się imię (ism); otrzymuje odsyłacz przydomek miejscowy (nisba), a w razie konieczności także pierwsze nazwisko pokrewieństwa (kunja).

Abū-ʿAbdallāh, AHMED Ibn-Abi Zaid al-Kairowānī *z ods. od* Abū-ʿAbdallāh i Kairowānī.

§ 61. NAZWY OBOK IMIENIA.

O ile autor bardziej znany jest pod inną nazwą, niż pod imieniem, umieszczamy go pod nazwą, od imienia robiąc odsyłacz.

Abū-Biṣr ʿAmr Ibn-ʿUtmān Ibn-Kamḥar SIBAWAIHĪ *z ods. od* ʿAMR.

§ 62. NAZWISKA ZŁOŻONE.

Wyrazy używane przy tworzeniu kunji, oznaczające pokrewieństwo jak: *Abū*, *Ebu* (ojciec), *Umm* (matka) *Ibn*, *Ebn*, *Bin*, *Ben*, *Walad*, *Ould*, (syn), *Bint* (cóрка), *Aḥū* (brat) i t. d. łączą się z nazwiskiem.

ABU-ĠĀʿFAR; IBN-DURĀID.

§ 63. RODZAJNIKI.

Rodzajniki *al*, *el*, *ul*, *ar*, *as* - uwzględnia się w brzmieniu hasła tylko wówczas, gdy stoją w środku imion.

ʿABD-AL-LATĪF *lecz* ad - DIMISQĪ,

1) Na pełne nazwisko arabskie składają się:

1. *ḥitāb* (imię honorowe) np. Fahr-ad-Dīn t. zn. chluba wiary;

2. *pierwsza kunja* (nazwa po potomstwie) np. Abū-ʿAbdallāh t. zn. ojciec ʿAbdallāha;

3. *ism* (właściwe czyli osobiste imię) np. AHMED;

4. *druga kunja* (patronimicon) np. Ibn-ʿAlī albo Ibn-ʿAlī-Ibn-Masʿūd t. zn. syn ʿAlī'ego albo syn ʿAlī'ego, syna Masʿūda;

5. *laqab* (nazwa według wybitnej właściwości) np. Leng t. zn. kulawy. lub też *nisba* (nazwa od miejsca urodzenia lub zamieszkania) np. al-Kʿaironānī t. zn. z Kʿaironāni.

Prócz tego może wejść na początek lub koniec całego szeregu albo też przed nisbą nazwa zawodu lub godności; np. al-Ḥatīb t. zn. Imām, odmawiający modlitwę z kazalnicy. Całość nazwiska może tedy brzmieć:

Fahr-ad-Dīn Abū-ʿAbdallāh Ahmed Ibn-ʿAlī Ibn-Masʿūd al-Ḥatīb al-Kʿaironan

B. NAZWISKA HEBRAJSKIE.

§ 64. IMIĘ JAKO HASŁO.

Hasłem staje się imię, od przydomka robi się odsyłacz.

ELI- 'EZER Aškenāzi Ben Elija *z ods. od AšKENAZI*,
JEHŪDĀ haL-Lēwi *z ods. od LēWI*.

§ 65. NAZWISKA NOWSZE.

Nazwiska, pochodzące z nowszych czasów (od mniej więcej r. 1800), traktuje się, jak nazwiska nowożytne. (§ 72 nn).

ASKENAZY Szymon,
BALABAN Meir.

C. NAZWISKA HINDUSKIE.

§ 66. IMIĘ JAKO HASŁO.

Jako hasło przyjmujemy imię (w północnych Indjach pierwsze, w południowych drugie w szeregu), od dalszych imion odsyła się w miarę konieczności.

KĀŚĪNĀTHA Pāṇḍuranga Paraba *z ods. od PARABA*.

§ 67. NAZWY KASTOWE.

Nie sporządza się odsyłaczy od nazw kastowych i t. p.

Np. Dās(a), Sen(a), Gupta, Jośī, Gāru, Naidu.

§ 68. NAZWISKA NOWSZE.

Nazwiska używane w czasach nowszych, według norm zachodnich, traktuje się jak nowożytne imiona rodowe.

Rabindranath TAGORE.

D. INNE NAZWISKA WSCHODNIE.

§ 69. RÓŻNE FORMY NAZWISK.

Do innych nazwisk orjentalnych stosuje się w zasadzie reguły, obowiązujące przy nazwiskach hinduskich; jeżeli zaś są, jak np. nowożytne ormiańskie, utworzone na modłę zachodnią, traktuje się je jak nowożytne nazwiska rodowe. (§ 72 nn.).

H. JOWHANNISEANÇ, Arsak TĒR- MIKHALEAN.

E. NAZWISKA WSCHODNIE ZEULOPEIZOWANE.

§ 70. NAZWISKA ZLATYNIZOWANE.

Nazwiska wschodnie, znane bardziej w formie nazwisk zachodnich, szczególnie zlatynizowanych, kataloguje się w tem brzmieniu z odsyłaczem od brzmienia pierwotnego.

MOHAMMET (prorok), MAIMONIDES *z ods. od* Mōše BEN-MAIMŪN, CONFUCIUS *z ods. od* KHUNG-FU-TSE.

§ 71. AUTOROWIE KSIĄG BIBLIJNYCH.

Nazwiska autorów biblijnych otrzymują brzmienie, przekazane przez Wulgatę; odsyła się od form pierwotnych, jakoteż od używanych w tłumaczeniach.

ISAIAS *z ods. od* JEŠA' JAĤU' J' JEZAJAS, JESAIA i t. d.

III. NAZWISKA NOWOŻYTNE.

(O traktowaniu imion dostojników kościelnych i świeckich zob. § 50 nn.).

§ 72. NAZWISKO JAKO HASŁO.

U autorów nowożytnych hasłem staje się nazwisko (rodowe) Adam MICKIEWICZ, Jean Jaques ROUSSEAU, JOKAJ Maurus, KARADŽIĆ Wuk Stefan.

A. PARTYKUŁY PRZED NAZWISKIEM.

§ 73. RODZAJNIK PRZY NAZWISKU.

W językach germańskich nie uwzględnia się pojedynczego niezłączonego rodzajnika przed nazwiskiem, w językach romańskich natomiast łączy się go z nazwiskiem.

de VRIES, den DUYTS, der KINDEREN, *ale* LA FONTAINE, L'ESTOILE

§ 74. PRZYIMEK PRZY NAZWISKU.

Przyimka pojedynczego, niepołączonego, stojącego czyto przed nazwiskiem. czy też przed rodzajnikiem nie uwzględnia się.

zu PUTLITZ, von SCHILLER, van BEMMELEN, da FARINA, d'ESTOURNELLES, ab INSULA, di MEO, von den STEINEN, von der HAGEN, van der VONDEL, de L'HOSPITAL, de LAS CASAS.

§ 75. PRZYIMEK Z RODZAJNIKIEM.

Wyrazy powstałe ze zlania się lub trwałego złączenia przyimka z rodzajnikiem (niem.: *am, auf' m, im, vom, zum, zur*; — *hol.*

flam.: *ten, ter, thor, vander, van't, ver*; — franc.: *du, des*; — włosk.: *del, della, dei* [skrót. *de'* lub *de*], *degli, delle, dal, dalla, dai, dagli*; — hiszp.: *del*; — portug.: *do, da, dos, das*; — szwedz.: *de, du* i t. d. stanowią zawsze początek nazwiska.

AUS'M WEIRTH, VOM UND ZUM STEIN, von ZUR WESTEN, TEN KATE, TER GOUW, THOR STRATEN, VAN DER MEER, VAN'THOFF, DU CAMP, DES CARTES, DES VIGNES ROUGES, DELLA TORRE, DEL BENE, DELLE GRAZIE.

§ 76. POZORNIE POJEDYNCZY PRZYIMEK.

Jeżeli przyimek, **złączony** z rodzajnikiem, podobny jest do pojedynczego przyimka, jak np. portug. *da* (z *de*+*a*) i *do* (*de*+*o*) włosk. *de'* lub *de* (zamiast *dei*), wówczas odsyła się od zasadniczej formy nazwiska.

DA COSTA, DI' ROSSI, DE BENFIDETTI *z ods. od* COSTA, ROSSI, BENEDETTI.

§ 77. RODZAJNIK I PRZYIMEK JAKO CZĘŚĆ NAZWISKA.

We wszystkich przypadkach, w których według § 73 i 74 przyimek i rodzajnik lub obie te części mowy nie powinny być uwzględnione, lecz w pisowni są połączone z nazwiskiem, stanowią one przecież początek nazwiska; odsyła się od prawidłowej formy hasła.

ZU-RHEIN, DE-VIT *z ods. od* RHEIN, VIT;

DEFOË, VANHOFFEN, VANDERBILT, DELACROIX *bez ods.*

§ 78. PRZYDAWKI I PRZEDROSTKI.

Przydawki i przedrostki, poprzedzające stale nazwiska, łączy się z niem zawsze. Szczególnie: *Sankt, Saint, Sainte, San, Santo* i t. d. (użyte nie jako przydomek świętych) w pełnej formie tego języka, do którego nazwisko należy, normandzkie: *Fitz* (t. j. syn), irlandzko-szkockie: *Mac, M^e lub M'* (zawsze w pełnej formie *Mac* t. j. syn), irlandzkie *O'* (t. zn. wnuk, potomek), walijskie *Ap, Ab* (t. zn. syn) i t. d.

de SAINT-SIMON, SAINT-JOHN, de SANTA-ANA, SANTA-CROCE,

FITZ JAMES, MAC INTOSH, O'DONELL, AB GWILYM. (O *Sankt* w imionach świętych zob. § 53, w nazwach miejscowości i imionach pospolitych § 171, 3).

§. 79. PRZEDROSTKI NIESTAŁE.

Nie uwzględnia się przedrostków niestałych, należy jednak odesłać od nazwiska **złączonego**.

Alt-STUTTERHEIM *z ods. od* ALT-STUTTERHEIM.

B. NAZWISKA ZŁOŻONE.

§ 80. HASŁO W NAZWISKACH ZŁOŻONYCH.

W nazwiskach złożonych wszelkiego rodzaju, których poszczególne części są bądźto niepołączone, bądźto związane łącznikiem, spójnikiem lub przyimkiem, pierwsza część nazwiska staje się hasłem.

Czy ma się do czynienia z nazwiskiem złożonym, należy w przypadkach wątpliwych sprawdzić w naukowych bio- i bibliografiach.

BARROS Arana; ALBERDINGK Thym,

KADEN-Bandrowski, SCHNUEER-Replowski, PETYNIAK-Sanecki; SCHULZE-Vaerting, PFLUGK-Harthung; DUBOIS-Reymond; CARLHEIM-Gyllensköld, HOFFMANN von Fallersleben, MEINONG Ritter von Handschuhsheim; LOPE de Vega, MENÉNDEZ y Pelayo.

§ 81. DRUGA CZĘŚĆ NAZWISKA.

Od drugiej i dalszych części nazwiska złożonego z reguły się odsyła. Część nazwiska, bardziej używana od pierwszej, staje się hasłem, odsyła się zaś od części pierwszej.

NUSBAUM-Hilarowicz, CONRAD von Hötzen Dorf *z ods. od* HILAROWICZ, HÖTZENDORF, Arouet de VOLTAIRE, Gans Edler Herr zu PUTLITZ, Da la Motte FOUQUE, *z ods. od* GANS, LA MOTTE.

§ 82. AUTORKI ZAMEŻNE.

Także nazwiska zameżnych autorek traktuje się po myśli § 81 bez względu na to, czy nazwisko męża stoi na pierwszym, czy drugim miejscu, lub obydwa nazwiska są nazwiskami mężów (drugie z powtórnego ślubu).

BIRCH-Pfeiffer *z ods. od* PFEIFFER [nazwisko panieńskie],

BEECHER-Stowe *z ods. od* STOWE [nazwisko męża],

DASZYŃSKA-Golińska *z ods. od* GOLIŃSKA [nazwisko z drugiego zameżcia.]]

WEYCHERT-Szymanowska *z ods. od* SZYMANOWSKA.

§ 83. NAZWISKO Z PRZYDOMKIEM.

Przydomka (szlacheckiego lub innego), tworzącego pierwszą część nazwiska złożonego, nie uwzględnia się.

Koschembar-ŁYSKOWSKI; Dunin-BORKOWSKI; Nałęcz-MAJEWSKI; Zofja Rogosz², Colonna¹ Walewska *pod* ROGOSZ-Walewska Zofja; Stella-SAWICKI; SIEDLECKI Adam Grzymała.⁴

§ 84. WĘGIERSKIE NAZWISKA ZŁOŻONE.

W złożonych nazwiskach węgierskich, nie zespolonych łącznikiem, hasłem z reguły staje się nazwisko drugie, odsyła się od pierwszego.

Kőrösi CSOMA Sandor; Szőnyi NAGY István; *lecz* SZÖGENY-Marich *z ods. od* MARICH.

§ 85. NAZWISKA PRZYBRANE OBOK RODOWYCH.

Jeżeli autorowie posiadają przed nazwiskiem rodowym nazwisko rodzinne, jakiejś innej osoby (na jej cześć) np. matki, ojca chrzestnego i t. d., co się często spotyka przy nazwiskach holenderskich, angielskich, flamandzkich i skandynawskich, wówczas za właściwe nazwisko uważać należy część drugą, do pierwszej robi się w miarę potrzeby odsyłacz. Przyczem należy pamiętać, że w nazwiskach holenderskich przydatek zaczynający się od *van* oznacza często tylko pochodzenie. Przy ustalaniu mniej znanych nazwisk posługiwać się należy bio- i bibliografjami narodowymi.

Stuart MILL; Björnstjerne BJÖRNSON; Washington DODGE; Heron-AUEN *z ods. od* HERON; Marten van Rossen HOOGENDIJK van Bleiswijk.

§ 86. NAZWISKO PRZYBRANE JAKO HASŁO.

Jeżeli jednak połączenia takie w językach obcych tak się ustaliły, że pierwsze nazwisko w używaniu się wybiło, wówczas otrzymują one charakter rzeczywistego nazwiska złożonego, od drugiego jednak nazwiska stale się odsyła.

PRINCE Smith *z ods. od* SMITH.

§ 87. IMIONA, POŁĄCZONE Z NAZWISKAMI.

Imiona, połączone z nazwiskami łącznikiem, zatrzymują znaczenie imion, sporządza się jednak od nich odsyłacz.

Ossian-NILSON, Lassar-COHN; Johann-OLSEN *z ods. od* OSSIAN, LASSAR, JOHANN.

§ 88. POZORNE NAZWISKA ZŁOŻONE.

Pozorne nazwiska złożone, które w rzeczywistości tworzą jedno nazwisko, uważa się za jeden wyraz. Od drugiej części składowej odsyła się, jeżeli to konieczne.

FEO - ARDENT; CASTEL - BRANCO; MONT - SAINTMICHEL, LANG-HEINRICH.

§ 89. POŁĄCZONE NAZWISKA DWOCH AUTORÓW.

Pozorne nazwiska złożone, jakie powstają przez połączenie nazwisk różnych autorów, opracowujących jedno dzieło, rozkłada się na nazwiska poszczególne. Od pozornego podwójnego nazwiska odsyła się, jeżeli to konieczne.

Décember-Alonnier = Joseph DECEMBER i Edmond ALONNIER; Pauly-Wotke, Hain-Copinger.

C. BRZMIENIE NAZWISK.

§ 90. FORMA NAZWISK NOWOŻYTNYCH.

Nowożytne nazwiska przejmuję się dokładnie w tej formie, jakiej używa autor. Rozróżnia się tedy: *Maier*, *Meyer*, *Meier*, *Bourcart*, przestrzega: *Weyssenhof*, *Weyberg*.

§ 91. ŻEŃSKA FORMA NAZWISKA.

W językach, używających odrębnych żeńskich form nazwiska, stają się one hasłem, jeżeli się niemi autorki stale posługują

Eliza ORZESZKOWA, Anna KARSCHIN,
Marja KONOPNICKA, Louise VIELGUTIN,
Marja RODZIEWICZÓWNA.

§ 92. ZMIANA PISOWNI NAZWISKA.

Jeżeli autor zmienił pisownię swego nazwiska, podstawową staje się ostatnia forma z ods. od dawniejszej.

CENTNERSZWER, SZATENSZTEIN *z ods. od* ZENTNERSCHWER, SCHATTENSTEIN;
MOHR *z ods. od* MOOR; de CRUE *z ods. od* DECRUE, DE CRUE;
MAYRHOFER *z ods. od* MAYERHOFER.

§ 93. NAZWISKA W DAWNIEJSZEJ PISOWNI JAKO HASŁO.

Jeżeli jednak pierwotna forma nazwiska jest stanowczo częściej używana staje się ona hasłem, późniejsza zaś otrzymuje odsyłacz.

Johannes KREIENBÜHL *z ods. od* Krähenbühl.

§ 94. PISOWNIA CHWIEJNA

W nazwiskach starszych, których pisownia częstokroć się waha, przyczem nie można przypuścić zmiany świadomej lub chociażby zamierzonej, wybiera się z pomiędzy form używanych przez autora, obecnie najbardziej aktualną, do innych sporządza się odsyłacz.

REJ *z ods. od* REY;
SWEDENBORG *z ods. od* SWEDEMBORG.

§ 95. NAZWISKO PRZEKSZTAŁCONE.

Jeżeli nazwisko przekształcone jest według prawideł obcego języka, hasłem staje się forma pierwotna, od zmienionej sporządza się w razie potrzeby odsyłacz.

DESCARTES (Cartesius), WURSTISEN (Urstisius), J. H. SCHULZE (Schulzius), HAIN (Hainius), DENIS (Denisius), GŁOGOWCZYK (Glogoviensis).

§ 96. FORMA ZLATYNIZOWANA.

U pisarzy dawniejszych staje się jednak hasłem obca, najczęściej łacińska, forma nazwiska, od pierwotnej daje się odsyłacz, jeżeli autor jest pod nią znany, albo pod nią pisywał.

Krzysztof HEGENDORFINUS *bez ods. od HEGENDORFF*, Junius LIPSIUS *bez ods. od Joest Lips*, ale Hugo GROTIUS, Janus CRUTERUS, STEPHANUS *z ods. od de GROOT*, GRUYTÈRE, ESTIONNE.

§ 97. TRANSKRYPCJA NAZWISK.

Jeżeli transkrypcja nazwiska odbiega od reguł, podanych w Dodatku II niniejszej instrukcji, wówczas hasłu nadaje się formę prawidłową, od transkrypcji, użytej w tytule odsyła się, jeżeli to nieodzowne.

WORONCOW *z ods. od VORONZOV lub VORONZOFF*.

MAS*UDI *z ods. od MAĞOUDI*, ale TOŁSTOJ *bez ods. od Tolstoy*, TURGENIEW *bez ods. od TURGENIEFF*.

§ 98. TRANSPOZYCJA NAZWISKA.

Jeżeli mamy do czynienia z nazwiskiem autora, przetransponowaniem na język, którego alfabet się transkrybuje, wówczas kładziemy hasło w języku pierwotnym; od tej formy nazwiska, jaką należałoby według reguł transkrypcji przyjąć, robi się tylko wówczas odsyłacz, jeżeli autor pisał w tym języku.

SAVAGE Richard *bez ods. od SABÈDŹ Ryszard*, LABRUYÈRE *bez ods. od LABRIJER*, VIGNERON *bez ods. od WINIERON*.

§ 99. FORMA OJCZYSTA A INNE.

Postanowienie to stosuje się także do nazwisk nowszych pisarzy, używających dwóch lub kilku form nazwiska, odpowiednio do języka, w którym piszą, przyczem za podstawowe brzmienie nazwiska uważamy formę, obowiązującą w języku ojczystym pisa-

rza. Inne formy, choćby były chronologicznie wcześniejsze od narodowej, otrzymują tylko odsyłacze.

DNISTRJAŃSKYJ *z ods. od DNIESTRZAŃSKI,*
STUDYNŃSKYJ *z ods. od STUDZIŃSKI.*

§ 100. FORMA IMION.

Imiona kładzie się w prawidłowej formie ojczystego języka autora (zob. § 56). Imiona, posiadające jednak odmienną formę poboczną, zatrzymuje się w tej formie, jeżeli autor używa jej wyłącznie lub przeważnie. Od zasadniczej formy imienia odsyła się w miarę konieczności.

MOSZCZENSKA Iza,
ZYNDRAM-Kościałkowska Wila,
• DELBRUECK Hans *z ods. od DELBRUECK Johannes,*

D. IMIONA.

§ 101. UZUPEŁNIANIE IMION.

Uzupełniając imiona chrzestne przy bardzo rozpowszechnionych nazwiskach, można — o ile konieczne — dać odsyłacz od imienia skróconego do pełnego.

LESZCZYŃSKI Antoni Stanisław Franciszek *z ods. od LESZCZYŃSKI A. St. F.*
MUELLER Karl Friedrich Wilhelm *z ods. od MUELLER C. F. W.*

§ 102. DŁUŻSZY SZEREĞ IMION.

Jeżeli przy nazwisku autora występuje wyjątkowo więcej imion, niż zwykle (często zdarza się to przy dysertacjach doktorskich), wówczas uwzględnia się tylko imiona stale używane; od pełnego szeregu można — przy ważniejszych osobistościach — dać ogólny odsyłacz.

SCHILLER Friedrich *z ods. od SCHILLER Johann Christoph Friedrich von*
MICKIEWICZ Adam *z ods. od MICKIEWICZ Adam Bernard.*

§ 103. KRÓTSZY SZEREĞ IMION.

Jeżeli autor występuje wyjątkowo z mniejszą liczbą imion, niż z reguły, lub jeżeli pod jednym imieniem szczególnie jest znany, aczkolwiek ich zwykle używa więcej, wówczas odsyła się od formy krótszej, jeżeli to konieczne.

ZALESKI Józef Bohdan *z ods. od ZALESKI Bohdan,*
KRASZEWSKI Józef Ignacy *z ods. od KRASZEWSKI Ignacy,*
HOFFMANN Ernst Theodor Amadeus *z ods. od HOFFMANN Ernst.*

§ 104. NASTĘPSTWA IMION.

Jeżeli ten sam autor występuje z szeregiem imion o porządku zmiennym, wówczas ustalamy ich następstwo właściwe, — lub jeżeliby to było nie możliwem — najczęściej spotykane, a jeżeliby i to się nie dało ustalić, szeregujemy je w alfabetycznym porządku początkowych głosek. Od szyku nieuwzględnionego odsyła się jeżeli to konieczne.

FROMAN Józef Paweł Zygmunt *z ods.* od FROMANN Paweł Józef Zygmunt.

§ 105. IMIONA Z PRZYDATKAMI.

W imionach, różniących się stałym przydatkiem od równo-brzmiących imion pojedynczych, posługujemy się tym przydatkiem tylko pomocniczo, jeżeli imię i nazwisko jest zupełnie równo-brzmiące. Przydatki natomiast, które same stały się już imionami, traktuje się na równi z imionami.

POTOCKI Franciszek [Salezy], HOETZL Peter [de Alcantara];

KAMIŃSKI Jan [Nepomucen],

ale ROUSSEAU Jean-Baptiste.

§ 106. IMIONA ŚCIGAŃIĘTE.

Imiona ściągnięte rozwiązuje się tylko wówczas, kiedy sam autor używa ich rozłącznie.

MARTELIO Pierjaco (nie Pietro Jacopo).

ROZDZIAŁ 3.

RÓŻNE NAZWISKA AUTORA.

I. NAZWISKO PIERWOTNE I PÓŹNIEJ PRZYBRANE.

§ 107. NAZWISKO OSTATNIE

Z kilku różnych nazwisk tego samego autora uwzględnia się ostatnie, o ile zostało nabyte w prawnie ważnej formie (przez zmianę nazwiska, adopcję, zamęście lub wstąpienie w nową godność); od pierwotnego nazwiska daje się odsyłać.

Paul de LAGARDE *z ods.* od BOETTICHER, Max CONRAT *z ods.* od Max COHN, FELSZTYN *z ods.* od FELDSTEIN, KOLBUSZEWSKI *z ods.* od KOBZDAJ.

§ 108. PIERWOTNE NAZWISKO BARDZIEJ ZNANE.

Jeżeli jednak nazwisko pierwotne tak się w używaniu ustaliło, że prawie wyłącznie pod niem zna się autora, będzie ono

hasłem, od nazwiska późniejszego daje się w miarę potrzeby odsyłać.

Anna STAËL-HOLSTEIN *bez ods. od de Rocca*, John LUBBOCK *z ods. od Lord AVEBURY*.

§ 109. TŁUMACZENIA NAZWISK.

Autorów doby odrodzenia oraz wieku XVI i XVII, którzy swe pierwotne narodowe nazwisko przełożyli na język staro-kla-syczny lub przybrali nazwisko o brzmieniu łacińskim lub greckiem, należy katalogować pod nazwiskiem przyjętem, dając odsyłać pod nazwisko narodowe, o ile autor jest i pod niem znany.

Rudolf AGRICOLA, Philipp MELANCHTON, Beatus RHENANUS, CANISIUS, HUSSOVIANUS; *Natomiast* NAOGEORGIUS *z ods. od* KIRCHMEYER, KIRCHMAIR, Jodocus Ludovicus DECIUS *z ods. od* DIETZ, DECYSZ.

§ 110. NAZWISKO NARODÓWE BARDZIEJ ZNANE.

O ile jednak dawne narodowe nazwisko bardziej jest znane, staje się hasłem, przybrane zaś otrzymuje odsyłać.

Joannes REUCHLIN *bez ods. od* CAPNIO,

Sebastjan KLONOWICZ *z ods. od* ACERNUS,

Jan DŁUGOSZ *z ods. od* LONGINUS, Jan BROŻEK *z ods. od* BROSCIUS. (zob. także § 51—53).

II. NAZWISKO ZMYŚŁONE.

§ 111. PSEUDONIM ROZWIĄZANY.

Gdy autor nie wymienia swego prawdziwego nazwiska lecz inne (pseudonim), hasłem staje się przecież nazwisko prawdziwe, o ile jest znane. Pseudonim otrzymuje odsyłać z dopiskiem [*pseud*].

Litwos = Worszyło = Henryk SIENKIEWICZ, Maurycy Zych = Stefan ŻE-ROMSKI, Deotyma = Jadwiga ŁUSZCZEWSKA, Antoni Nowosielski = Antoni MARCINKOWSKI [allonim], Adam Pług = Antoni PIETKIEWICZ, Jerome Acosta = Richard SIMON, d'Aceilly = de CAILLY, Stendhal = Henri BEYLE, Peter Leberecht = Ludwig TIECK, Asterios = Heinrich W. J. THIERSCH i August THIERSCH.

§ 112. PSEUDONIM NIEODKRYTY.

Jeżeli prawdziwego nazwiska nie podobna na razie pewnie oznaczyć, traktuje się dzieło jako anonim, wybierając hasło z tytułu rzeczowego. Pod pseudonim dajemy odsyłać.

Verax: Der WELTKRIEG und das ukrainische Problem,

Kaliodor: PASTERKA w dzień imienin,

RUSSIA and Poland during the present war by Peregrinus Vistulensis.

§ 113. PSEUDONIM KILKUWYRAZOWY.

Gdy pseudonim składa się z kilku wyrazów, mających formę nazwiska i imienia, odsyłacz dajemy pod pozorne nazwisko. Jeśli atoli żadna część pseudonimu nie ma formy nazwiska, sporządzamy odsyłacz dla wyrazu pierwszego.

Philibertus PHILALETHES Veronensis,

Mademoiselle CORALIE, JACOBUS der Jüngere, HANS in allen Gassen,
JAROSZ Bejła, Jacobaeus GUTTEBERGENUS, La petite NICHONE, EFIMOW z Krzemieńczuka, John of DYCALP (Placyd Jankowski), Tomasz Teodor JEŻ (Milkowski),
GÓRALCZYK Kazimierz (Anczyk).

§ 114. PSEUDONIM JAKO HASŁO.

Jeżeli jednak u bardziej znanych pisarzy pseudonim stale używany tak się powszechnie przyjął, że zajął miejsce nazwiska, staje się on hasłem, a pod nazwiskiem dajemy odsyłacz.

Mark TWAIN *z ods. od* Samuel Langhorne CLEMENS,

Pierre LOTTI *z ods. od* Julien VIAUD,

Charles DICKENS *z ods. od* Boz,

Jeremias GOTTHELF *z ods. od* Adolf BITIUS,

Anastasius GRUEN *z ods. od* Anton Alexander AUERSPERG,

SKARGA Piotr *z ods. od* Piotr Skarga PAWĘSKI,

PRUS Bolesław *z ods. od* Aleksander GŁOWACKI,

FRANCE Anatol *z ods. od* Anatole François THIBAUT.

ROZDZIAŁ 4.

WĄTPLIWE NAZWISKO AUTORA.

I. AUTOR NIEZNANY.

§ 115 HASŁO Z TYTUŁU.

Gdy autor nie jest w książce wymieniony, a wykryte ewentualnie nazwisko nie jest pewne, obieramy hasło z tytułu rzeczowego, odsyłając od domniemanego autora.

DIALOG między śmiercią a magistrem,

PERVIGILIUM Veneris,

DEUTSCHLAND in seiner tiefsten Erniedrigung *z ods. od* SODEN Julius i *od* YELLIN Johann Konrad.

§ 116. AUTOR WYKRYTY.

Jeżeli nazwisko autora w tytule dzieła nie jest wcale wymienione, ale zostało odszukane w książce samej lub wykryte

przy pomocy środków bibliograficznych, wówczas hasłem staje się nazwisko, od hasła rzeczowego daje się odsyłać. (zob. § 154 nn).

Voyage de jeune Anacharsis en Grèce *pod* [Jean Jaques BARTHÉLEMY] *z ods. od* VOYAGE.

Nieboska Komedja (Paryż 1834) *pod* [Zygmunt KRASIŃSKI] *z ods. od* KOMEDJA.

[THIBAUT A. F. J.] Reinheit der Tonkunst *z ods. od* REINHEIT.

Rozmowa trzech polaków *pod* [BOBRZYŃSKI Michał] *z ods. od* ROZMOWA.

§ 117. KRYPTONIMY.

Podobnie jak pisma anonimowe, kataloguje się dzieła kryptonimowe t. zn. takie, w których autor podpisuje się:

1) jedynie głoskami lub znakami n. p. *X. B. W.*; *El...y*; *Sz. Cz*; *T. L*; *przez****, *par S****, *¶*, *⚡*, *Mis Henri Gaston de B....*; *Je cherche de bonheur*; *A. e' f. s. f. d. c. e.*;

2) lub nazywa się autorem innego pisma:

L'auteur des Lettres juives, autor Historji dwóch lat, autorka Pamiętki po dobrej matce, autor »Polityki nerwów«;

3) samem imieniem pospolitem:

Bakalarz ze Lwowa; przez wiernego ojczyźnie anonima, bibliofil, przez praktyka, pseudonim; von einem Juristen, von einem Balten; par un officier de marine, un officier du corps.

§ 118. KRYPTONIM JAKO HASŁO.

Traktuje się natomiast jak nazwiska autorów: takie imiona pospolite, któremi pewne osobistości zostały trwale nazwane.

GEOGRAF bawarski, ANONYMUS Magliabecchianus, INCOGNITUS, MONACHUS Sangallensis; Le CARRATEYRON, Le FLANEUR, Le RENCLUS de Moiliens.

II. AUTORSTWO SPORNE.

§ 119. APOKRYFY.

Dzieła apokryficzne i falsyfikaty literackie zachowują rzekomego autora, aż do pewnego wykrycia prawdziwego; od tytułu rzeczowego odsyła się, o ile to konieczne.

HOMERUS, Batrachomyomachia *z ods. od* BATRACHOMYOMACHIA,

VERGILIUS, Etna,

STOBÆUS: Florilegium.

CICERO, Rhetorica ad Herennium *z ods. od* CORNIFICIUS,

VOGT de Hunolstein P: Correspondence inédite de Marie Antoinette,

HANKA, Rękopis królowy z *ods. od* RĘKOPIS.

§ 120. DWAJ SPORNI AUTOROWIE.]

Gdy autorstwo dzieła jest sporne, wybieramy na hasło nazwisko bardziej utarte, pod nazwiskiem nieuwzględnionem daje się odsyłacz.

C. Asini Polonis de bello Africano commentarius *pod* CAESAR *z og. ods. od* POLIO (i POLO).

ARISTOTELES: Rhetorica ad Alexandrum *z ods. od* ANAXIMENES Lampsacus.

§ 121. HASŁO RZECZOWE W APOKRYFACH.

Gdy dzieła apokryficzne cytuje się tylko pod tytułem rzeczowym, otrzymują one hasło rzeczowe; od rzekomego autora odsyła się w miarę konieczności.

PSALMY Dawida *z ods. od* DAWID Król.

§ 122. ODSYŁACZE OD TYTUŁÓW.

Pisma o stwierdzonych nazwiskach autorów, lecz znane przeważnie pod tytułami rzeczowymi, jak np. francuskie i angielskie romance i chansons de geste, a szczególnie utwory literatury wschodniej, kataloguje się pod nazwiskiem autora, tytuł zaś rzeczowy, otrzymuje ogólny odsyłacz.

GUILLAUME de Lorris (i JEAN de Meung): Roman de la Rose *z og. ods. od* ROMAN de la Rose, KALIDĀSA, Meghaduta *z og. ods. od* MEGHADUTA.

ROZDZIAŁ 5.

AUTOR I WSPÓŁPRACOWNICY.

I. ZBIORY.

§ 123. ANTOLOGJE i t. d.

Antologje i chrestomatje z kilku autorów, śpiewniki, modlitewniki lub zbiory pieśni, wyciągi, regesty, konkordancje kataloguje się pod hasłem rzeczowym z odsyłaczem od wydawcy.

ALBUM współczesnych poetów polskich 1863—1898 wydał Jan KASPROWICZ, FRUEHLING, Des Minnesangs... hgb. von K. LACHMANN und M. HAUPT.

WYPISY polskie dla szkół średnich [ułożyli] F[ranciszek] PRÓCHNICKI i K[onstanty] WOJCIECHOWSKI,

ANTHOLOGIE des poètes français contemporaines... par G. WALCH,
POLENLIEDER deutscher Dichter. Ges. und hrsg. von St. LEONHARD
[Bd. I], Bd. II.

HISTORJA wychowania opracował Franciszek BIZOŃ [Chrestomatja pedagogiczna]

ŚPIEWNICZEK zawierający pieśni kościelne z melodjami dla użytku młodzieży szkolnej zebrał x. Jan SIEDLECKI.

ŚPIEWNIK [wydała] »CZYTELNIA Polska« Akademików górniczych w Leoben 1878—1908.

REGESTA Imperii I — Die Regesten des Kaiserreichs... 751—918. Nach Johann Heinrich BOEHMER neu bearb. von Engelbert MUEHLBACHER, URKUNDEN, Briefe und Aktenstücke z. Geschichte der Belagerung der Stadt Brünn... von B. BREIHOLZ.

MONUMENTA historiae Bohemica ed. A. GINDELY.

DOKUMENTA, Ważniejsze... do... Zakładów naukowych... Krakowa... zebrał Maciej BRODOWICZ.

§ 124. WYJĄTKI Z JEDNEJ CAŁOŚCI.

Dosłowne wyjątki lub wyciągi z jednego autora lub z dzieła dwóch pisarzy, albo wreszcie z jednego anonimowego dzieła kataloguje się pod nazwiskiem autora, lub pierwszego z dwóch autorów, albo pod hasłem dzieła anonimowego; od wydawcy wzgl. tytułu dzieła anonimowego daje się odsyłać.

Esprit de VINET par ASTIÉ,

ŻEROMSKI dla młodzieży,

Chrestomathia Pliniana... von Joh. Mat. Gesnern -- pod PLINIUS z ods. oa
GESNER i CHRESTOMATHIA,

GOETHE über seine Dichtungen... hg. v. H. GRAEF,

SIENKIEWICZ, Pan Zagłoba [wypisy z Trylogii].

§ 125. PUŚCIZNA JEDNEJ OSOBY.

Taksamo kataloguje się puściznę literacką jednej osoby lub rodziny.

Literarischer Nachlass der Frau Caroline v. WOLZOGEN; [BEREZOWSKI];
Spuszcizna po nieznanym, wydał K. Wł. Wójcicki.

§ 126. ZBIORY LISTÓW.

W zbiorach listów, dysputacyj i t. p. wydawnictwach uważa się piszących i rozprawiających. o ile liczba ich nie przekracza dwóch. za autorów, gdy wydawnictwa te mają więcej niż dwóch

autorów, kataloguje się je pod hasłem rzeczowym, zbiory listów nawet wtedy, kiedy w tytule wymieniony jest adresat. Od korespondentów wzgl. hasła rzeczowego odsyła się.

Listy JANA III do żony 1683,

[PRZEMIANKOWSKA Felicjana E. i KRZEPIŃSKA Joanna] Listy dwóch...

dam polskich... do druku podane 1772 *z ods. od* LISTY,

LISTY do B. Lindego wyd. K. Petelenz *z ods. od* LINDE Bogumił i PETELENZ Karol,

Briefwechsel zwischen WOEHLEK und LIEBIG,

CARTAGGIO inedito di Ticone Brahe, Giov. Keplero... con G. A. Magini.

§ 127. ZBIORY PODAŃ i t. p.

Zbiory baśni, podań, przysłów, zagadek kataloguje się pod zbieraczem, ponieważ praca wydawcy nadaje tym utworom formę literacką. Do hasła rzeczowego dajemy odsyłacz. Inne zaś zbiory, jak pieśni ludowych, umieszczamy pod hasłem rzeczowym z ods. od wydawcy.

Deutsche Sagen hgb. von den Brüdern GRIMM,

ANDERSEN Johann Christian: Bajki przełożone przez M. Chr. (Leszno 1862),

KARŁOWICZ Jan: Podania i bajki ludowe zebrane na Litwie,

ADALBERG S.: Księga przysłów, przypowieści i wyrażeń przysłowiowych polskich,

ale THESAURUS anecdotum ed. PEZ.

§ 128. ZBIORY PRAW.

Zbiory praw, ustaw, rozporządzeń i materiałów ustawodawczych kataloguje się pod tytułem rzeczowym, wydawca zaś otrzymuje odsyłacz. Tylko rzeczowo lub miejscowo bardzo ograniczone zbiory wstawiamy pod opracowującego z ods. od tytułu rzeczowego.

WYBOR ustaw i rozporządzeń państwowych i krajowych wyd. J. A. Hibl. *z ods. od* HIBL,

USTAWA karna o zbrodniach, występkach... z uwzględnieniem zmieniających się przepisów... tłum i wyd. Józef Willaume *z ods. od* WILLAUME,

ale Civilstand und Ehe, eine Zusammenstellung der diesbezüglichen Gesetze... beab. v. H. STUESSI.

§ 129. ROZPORZĄDZENIA.

Rozporządzenia urzędowe, prawa, patenty, proklamacje, stałe zaś bulle i listy pasterskie umieszcza się pod nazwiskiem osobistości, która dokument (akt) ogłosiła, o ile jest podpisana. Pod tytułem rze-

czowym można w miarę potrzeby dać odsyłacz. Prawa i ustawy, znane głównie pod tytułem rzeczowym, należy katalogować pod nim; wydający otrzymuje odsyłacz. Taksamo postępuje się ze zbiorami konstytucyj polskich.

Edictum DIOCLETIANI de pretiis rerum venalium,
SIXTUS IV papa: Bulla de fratribus medicantibus,
Bulla LEONIS X, continens gratias Graecis ab eodem Summo Pontifice concessas,

Bullā SIXTI IV ob amplissimas gratias appellata Mare Magnum,

Breve PAULI V de non mutando ritu,

CAROLUS IV: Aurea bulla,

ZYGMUNT III Uniwersał na Synod brzeski,

BILCZEWSKI Józef: Męstwo chrześcijańskie. List pasterski w r. 1917,

Patent cesarza JÓZEFA II o taksach za jura stolae,

ale: ÉDIT du Roi,

PRZYWILEJE, Przywileje y Konstytucje seymowe za panowania... Zygmunta III z ods. od ZYGMUNT III,

DÉKRET Sejmu Walnego warszawskiego Hypacjusza Pocięja, Cyrylla Terleckiego, uwalniający od pozwów y od wszelkiego przenagabywania.

§ 130. INSKRYPCJE.

Wydania tak poszczególnych inskrypcyj jak niemniej całych zbiorów kataloguje się pod tytułem rzeczowym z ods. od wydawcy.

INSCRIPTIONES Latinae selectae ed. H. Dessau,

INSCRIPTIONS, Les... d'Aššur-Nasir-Aplu III roi d'Assyrie... éd. par Y.

LE GAC,

CORPUS inscriptionum Etruscarum ed. C. PAULI.

II. OPRACOWANIA UZUPEŁNIAJĄCE.

§ 131. FRAGMENTY OPRACOWANE.

Wydania tekstów fragmentarycznych, wplecione w opracowanie tegoż przedmiotu, kataloguje się pod wydawcą, od tekstu sporządza się w miarę potrzeby odsyłacz.

De L. Pomponio Bononensi Atellanarum poeta scripsit fragmentaque coll^a

MUNK z ods. od POMONIUS L. Bononensis,

GOMPERZ Theodor: Hellenica.

§ 132. TŁUMACZENIA.

Tłumaczenia tekstów umieszcza się pod autorami z ods. od tłumacza. Tylko tłumacze, których dzieła w stosunku do orygina-

nału zyskały znaczenie samoistne (np. jako pomniki językowe), stają się hasłami. od tytułu dzieła odsyła się.

ULFILAS Gotische Bibelübersetzung *z ods. od BIBLIA*,

CHAUCER'S. Translation of Boethius' De consolatione philosophiae *z og. ods. od BOETHIUS*,

HERDER: Cid. *bez ods.*

§ 133. PRZERÓBKŁ.

Opracowania, tak dalece odbiegające od pierwotnego tekstu, że należy je uważać za dzieła samoistne, kataloguje się pod opracowującym; od pierwotnego hasła odsyła się, o ile to konieczne.

MAROT et de BEZE: Pseaumes de David mis en rime françoise,

BLUMAUER A: Abenteuer des frommen Helden Aeneas,

ĆWIKLIŃSKI L: Gramatyka języka greckiego szkolna. Według gramatyki Jerzego CURTIUSA, przerobionej przez W. HARTLA.

§ 134. KONTYNUACJE.

Kontynuacje i dzieła uzupełniające o charakterze prac samoistnych kataloguje się pod odrębnymi hasłami z ods. od dzieła kontynuowanego.

Supplment to Hain's Repertorium bibliographium by W. A. COPINGER
z ods. od HAIN.

(Przykł. 36. 52).

§ 135. INDEKSY.

Spisy rzeczy, indeksy, repertorja do dzieł pojedynczych i wydawnictw ciągłych, które ukazały się jako samoistne opracowania, łączy się w katalogowaniu z dziełem do którego należą; od ich autora sporządza się odsyłacz. Jeżeli jednak dzieło, do którego się indeks odnosi, posiada wiele wydań, indeks zaś nie dotyczy jednego określonego wydania, wówczas kataloguje się go pod autorem indeksu.

Spis abecadłowy do dzieła A. Jochera: *Obraz literatury i nauk w Polsce*, zestawiał K. Estreicher, *pod JOCHER z ods. od ESTREICHER*,

Kraśnicki Tadeusz: Indeks nazwisk, osób i miejscowości do bibliografii powstania... z r. 1830/31, wydanej przez A. Hirschberga, *pod HIRSCHBERG z ods. pod KRAŚNICKI*,

Spis rzeczy zawartych w tomach 1—20 czasopisma... „Kosmos” opr. R. Zuber i W. Siciżyński, *pod KOSMOS z ods. pod ZUBER i SICIŻYŃSKI*,

ale: Sachregister zu dem Entwurfe eines bürgerlichen Gesetzbuches für das Deutsche Reich. Bearb. von Greiff, *pod GREIFF*.

III. DZIEŁA SZTUKI I MUZYKI.

§ 136. DZIEŁA SZTUKI.

W dziełach sztuki i tworach muzycznych uważa się ich twórcę za autora. Rysownik, sztycharz, wydawca, ewent. autor towarzyszącego tekstu literackiego otrzymują odsyłacze w miarę konieczności.

NAWARSKI N.: Die Jagellonen Kapelle am Dome zu Krakau. Aufgenommen von..., bespr. v. K. Lind, z *ods. od* LIND,
KIELESIŃSKI K. W.: Album, (na miedzi rył JAROCZYŃSKI),
Missa solemnis von BEEHOVEN. Klavierauszug von Stern.

§ 137. ZBIORY REPRODUKCJI POMNIKÓW SZTUKI.

Zbiory reprodukcji pomników sztuki i kultury, których twórca nie jest na karcie tytułowej wymieniony, kataloguje się pod wydawcą.

WILCZYŃSKI J. K.: Album de Vilna.

§ 138. KOMPOZYCJE Z TEKSTEM.

Kompozycje muzyczne z tekstem umieszcza się pod kompozytorem, pod autorem libretta lub tekstu daje się odsyłacz.

CHOPIN Fryderyk: Marsz pogrzebowy, słowa K. Ujejskiego, z *ods. od* UJEJSKI Kornel.

§ 139. LIBRETTA.

Libretta i scenariusze do kompozycji muzycznych kataloguje się pod kompozytorem, względnie pod hasłem rzeczowym, od autora tekstu odsyła się. Librecista staje się hasłem, gdy karta tytułowa nie zawiera nazwiska kompozytora i niepodobna go odszukać.

ŻELEŃSKI Władysław: Goplana, słowa L. Germana, z *ods. od* GERMAN Ludomił.

VERDI Giuseppe: Violetta opera..., tłum. z włoskiego (F. M. PIAVE) przez Jana CHĘCIŃSKIEGO,

ale: GELLERT: Geistliche Lieder und Oden zu singen beim Klavier.

IV. OPRACOWANIA SAMOISTNE.

§ 140. DYSSERTACJE STARSZE.

Dysertacje z przed r. 1800, a Uniwersytetu w Tybindze i skandynawskie nawet późniejsze, na których obok dyserenta

(respondens) wymieniony jest prezes, kataloguje się pod prezesem, o ile dyserent nie jest wyraźnie podany, jako: auctor. Pod dyserentem, który nie stał się hasłem. dajemy odsyłacz.

SCHULTZE Johannes Dominicus: De bilie medicina. Goethingae (1775)
J. DIETERICH.

KICHLER Barthold: Theses disputationis... de contractu mutui eius actione, ad quas praeside... respondebit Georgius HEHER.

§ 141. DYSERTACJE NOWSZE.

Dysertacje, na których podani są dwaj dyserenci bez prezesa, uważa się za dzieło dwóch autorów.

Dysertacje nowsze (po roku 1800) kataloguje się pod dyserentem.

(Przykł. 60).

§ 142. PISMA OKOLICZNOŚCIOWE.

Pisma okolicznościowe z tytułem dedykacyjnym kataloguje się pod nim tylko w tym wypadku, gdy na wydawnictwo składa się więcej rozpraw. Jeżeli zaś zawiera ono tylko jedną pracę, przyjmujemy ją za podstawę katalogowania (§ 28, 1). Od tytułu okolicznościowego (dedykacyjnego) odsyła się, o ile to niezbędne.

KSIĘGA pamiątkowa, wyd. w 100. rocznicę ogłoszenia Kodeksu cywilnego z dnia 1. czerwca 1811 [zawiera 9 rozpraw],

ale: Pamiątka Jubileuszu Księdza... Wawrzyńca Puchalskiego... byłego proboszcza w Łące pod Rzeszowem. [Zawiera]: Dzieje Łąki z rękopisu jubilatą wyd. S. Rachwał. — pod PUCHALSKI W.: Dzieje Łąki, z ods. od PAMIĄTKA, RACHWAŁ i ewent. ŁĄKA,

Homage offert aux membres de l'Union internationale de droit pénal [zawiera]: Codex de delictis eorumque poenis pro tribunalibus regni Hungariae, publ. Lad. FAYER — pod CODEX.

(Przykł. 61).

§ 143. PISMA OSOBISTE.

Pisma osobiste (§ 28, 2) bez podanego autora kataloguje się pod hasłem rzeczowym i sporządza odsyłacz pod osobą w tytule wymienioną. Odsyłacze otrzymują wszystkie osoby, z wyjątkiem żony (przy pismach weselnych). Pisma z wymienionym autorem kataloguje się pod nim, jubilaci otrzymują odsyłacze. Dzieła zbiorowe ku czci jednej osoby, traktuje się jako anonimowe; o ile są wymienieni autorowie poszczególnych rozpraw, otrzymują odsyłacze na równi z osobą opiewaną.

ŻYCZENIA serc wdzięcznych w dzień imienin... Piotra Graffa Potockiego...
1815, *z ods. od POTOCKI Piotr,*

BUCZKOWSKI M. Chr.: Hymenaeus monodicus in connubium... A. a Drzewica Drzewicki... ac... Annae a Bachowice... Giebułtowski... ab Apolline... decantatus 14 Cal. Novembris 1616 — *z ods. pod DRZEWICKI,*

KSIĘGA pamiątkowa ku czci B. Orzechowicza *z ods. od ORZECHOWICZ i autorów rozpraw.*

§ 144. KATALOGI ZBIORÓW.

Anonimowe katalogi zbiorów prywatnych umieszcza się pod hasłem rzeczowym, dając odsyłacz pod nazwisko zbieracza. Wymieniony autor katalogu staje się hasłem, od nazwiska zbieracza odsyła się.

KATALOG galerii obrazów w Muzeum im. Mielżyńskich... *ods. od MIELŻYŃSCY,*

[WASYLEWSKI Z.]: Katalog zbiorów Kościuszkowskich w Muzeum narodowym w Rapperswilu, *ods. od KATALOG, KOŚCIUSZKO, RAPPERSWIL,*

(FROEHNER W.): Collection d'antiquités du Comte Michel Tyszkiewicz, *ods. od TYSZKIEWICZ.*

§ 145. KATALOGI HANDLOWE.

Katalogi kupieckie, prospekty, pisma reklamowe i t. d. z podaną firmą umieszcza się pod nazwą firmy. Przy podanem nazwisku zbieracza lub autora stosuje się § 144.

WILDER H.: Katalog [antykwarski] Nr. 1 i t. d.,

MEYER Franz, Kunstantiquariat... Dresden. Katalog 4: Napoleon u. seine Zeit: Militaria,

Katalog wydawnictw drukarni i KSIĘGARNI św. Wojciecha,

Uwaga: W nazwach firmy staje się hasłem nazwisko właściciela użyte nawet w przymiotnikowej formie; wymienionego zaś ubocznie nowszego lub dawniejszego właściciela nie uwzględnia się. W nazwach firmy, złożonych z kilku nazwisk, hasłem staje się pierwsze bez odsyłaczy od dalszych.

§ 146. KALENDARZE i t. p.

Kalendarze dla różnych zawodów, almanachy, książki adresowe, sprawozdania roczne instytucyj lub towarzystw i i. wydawnictwa o charakterze czasopiśmiennym kataloguje się pod tytułem rzeczowym, nawet gdyby każdy tom był dziełem jednego (stałego lub zmieniającego się) autora; pod autorem sporządza się odsyłacz.

WER ist' s... hg. v. Degener — *z ods. od* DEGENER,
 Kürschners Deutscher LITERATURKALENDER, *z ods. od* KÜRSCHNER,
 KSIĘGA adresowa... m. Lwowa... wyd. F. Reichman *z ods. od* REICHMAN
 Franciszek.

ROZDZIAŁ 6.

KILKU AUTORÓW.

§ 147. CZASOPISMA, DZIEŁA ZBIOROWE I CIĄGŁE.

Czasopisma kataloguje się pod tytułem rzeczowym, dzieła zbiorowe i ciągłe (§ 8, 4, 5) pod tytułem wspólnym.

§ 148. ODSYŁACZE PRZY CZASOPISMACH.

W czasopismach sporządza się odsyłacze tylko od takich części, które mają tytuły szczegółowe z zapiskami wydawniczymi (§ 24, 4, 5).

(Przykł. 57).

§ 149. ODSYŁACZE PRZY DZIEŁACH ZBIOROWYCH I CIĄGŁYCH.

W dziele zbiorowym lub ciągłym otrzymują odsyłacze tylko bibliograficznie samoistne części, wymienione w tytule wspólnym lub posiadające tytuły szczegółowe z zapiskami wydawniczymi. Można jednak opuścić odsyłacze, kiedy w jednym tomie lub zeszytzie zawarty jest więcej niż dwie części.

NAUKA i sztuka t. 14: Pajzderski N., Poznań, *z ods. od* PAJZDERSKI, POZNAŃ,
 PRACE geograficzne wyd. E. Romer t. 6: Karpaty: Nowak J.: Nafta Karpat
 polskich, Tołwiński K.: Dyslokacje poprzeczne Karpat polskich *z ods. od* KARPATY,
 NOWAK, TOŁWIŃSKI, zob. także Przykł. 31.

§ 150. REDAKTOROWIE I WYDAWCY.

Jeżeli w czasopiśmie lub dziele zbiorowym albo ciągłym, oprócz współpracowników (autorów).

1) wymienieni są ponadto wydawcy całości, sporządza się ods. tylko od nich i to z reguły tylko od dwóch pierwszych,

HANDBUCH der inneren Medizin bearbeitet von [następuje 55 nazwisk współpracobników] hrsg. v. L. Mohr. und R. Stachelin *z ods. od* MOHR i STAHELIN.

2) nie są wymienieni redaktorowie (wydawcy), a dzieło pod względem treści stanowi jednolitą całość, wówczas ods. otrzymuje tylko pierwszy współpracownik (autor) (zob. jednak § 153).

ENCYKLOPEDJA polska. Tom 1.: Geografia fizyczna ziem polskich i charakterystyka fizyczna ludności opracowali E. Dunikowski [i 15 innych autorów] *z ods. od* DUNIKOWSKI.

§ 151. ZBIORY PISM ODDZIELNYCH.

Zbiór pism oddzielnych z nadrzędnym tytułem wspólnym kataloguje się pod nim, od poszczególnych pism sporządza się odsyłacz. Zbiór bez takiego tytułu wspólnego kataloguje się pod tytułem pierwszego pisma zaopatrując inne odsyłaczami (zob. § 23, 3 d. 24, 4, 5.). W razie niepewności, czy występuje tytuł wspólny, czy też nie, należy przyjąć pierwszą ewentualność. Przy wielkiej ilości osobnych pism uwzględnia się z reguły tylko trzy pierwsze — o ile nie mają one tytułów szczegółowych z zapiskami wydawniczymi. Odsyłacze konstruuje się tylko od pism z wymienionymi autorami.

KSIEŻKA pamiątkowa 100-rocznicy urodzin J. Słowackiego pod red. W. Hahna T. 1—3 [zawiera 50 rozpraw, wydanych luźnie w różnych miastach],

TEATRA warszawskie,

DZIECIĘ zabłąkane, drama ... tłum. z niem. (A Paprocki), Nasz Antos drama przerob. z niem. (przez B. Dawizona) i Horacyusz i Kuracyusz (!) krotofila (przez Metlewicza) Warszawa 1835 — *od dwu ostatnich pism odsyłacze.*

§ 152. DZIEŁA DWÓCH AUTORÓW.

Dzieło, będące wspólną pracą dwóch autorów, otrzymuje jako hasło nazwisko pierwszego autora, obok którego umieszczamy drugie nazwisko, sporządzając od niego obowiązkowo odsyłacz.

GEBERT B. i GEBERTOWA G. Wypisy historyczne, *z ods. od* GEBERTOWA Gizela,

STADTMUELLER prof. K[] i inż. K[arol]: Niemiecko-polski słownik techniczny *z ods. od* STADTMÜLLER Karol inż.,

POGONOWSCY Jerzy i Wanda: Błyski godzin *z ods. od* POGONOWSKI Jerzy i POGONOWSKA Wanda,

WEBB Sydney & WEBB Beatrice: Das Problem der Armut.

(Przykł. 44).

Uwaga: Nie uważa się za wspólną pracę dwóch autorów takiego dzieła, w którym współudział jednego z nich jest określony, jako uboczny zwrotami: przy współpracy, współudziale i t. d.

§ 153. DZIEŁA WIĘCEJ NIŻ DWÓCH AUTORÓW.

Jeżeli dzieło ma więcej niż dwóch autorów, kataloguje się je pod tytułem rzeczowym: według § 150, 2. Gdy jednak dzieło jest zbiorem oddzielnych rozpraw różnych autorów i z różnych dzieł

dzin nauki (choćby nawet dotyczących jednego przedmiotu) odsyła się od autorów prac samoistnie ważnych z dokładnem wymienieniem ich tytułów.

PRZYCZYNY upadku Polski, Odczyty, *z ods. od* PAPE Fryderyk: Zapatrywania dotychczasowe [na przyczyny upadku Polski], ROMER Eugenjusz: Warunki geograficzne [upadku Polski] i t. d.

B. HASŁO RZECZOWE.

§ 154. WYRAZ Z TYTUŁU.

O ile hasłem nie staje się według poprzednich reguł nazwisko autora, katalogujemy dzieło pod wyrazem, obranym z tytułu rzeczowego (podającego przedmiot dzieła).

ROZDZIAŁ I.

FORMA HASŁA.

I. FORMA GRAMATYCZNA.

§ 155. BRZMIENIE HASŁA.

Hasło rzeczowe otrzymuje formę mianownika tej liczby, w jakiej występuje w tytule, o ile jest częścią mowy deklinowaną, pozatem zatrzymuje brzmienie z tytułu (zob. § 163).

DZIESIĘCINY, O dziesięcinach Kościoła rzymsko-katolickiego w Galicyi austriackiej,

KAŻDY dzisiaj narzeka.

ANNUS, Anno 31.

§ 156. UWIDOCZNIANIE HASŁA.

Gdy wyraz, stający się hasłem, użyty jest w tytule głównym w mianowniku — a nie w innym przypadku — można go w odpisie wypuścić i, o ile nie stoi na czele tytułu, zastąpić trzema kropkami (zob. jednak § 157).

DZIEŃ, Wielki... się zbliża,

ale WYCHODŹCTWO, Do wychodźstwa polskiego.

II. RÓŻNE FORMY JEDNEGO WYRAZU.

§ 157. PISOWNIA HASŁA.

Przy wyrazach, posiadających ortograficzne lub dźwiękowe odmiany, stosuje się w hasle pisownię, współcześnie obowiązującą, lub brzmienie bardziej rozpowszechnione. Oryginalną formę wy-

razu karty tytułowej książki należy uwidocznic w kopji samego tytułu, ponadto forma nieuwzględniona otrzymuje ods., jeśli to niezbędne. Słowa, uchodzące dziś za composita, chociaż w tytule występują oddzielnie, otrzymują według obecnej pisowni formę zespoloną.

KURJER *z ods. od* KURYER; KONSTYTUCJE *z ods. od* CONSTITUCIE, CON-
STYTUCYE *lecz bez ods. od* KONSTYTUCYE,
ZENTRALBLATT *z ods. od* CENTRALBLATT;
ETATS *nie zaś* ESTATS; REQUETE, *nie* REQUESTE;
KONTRREWOLUCJA *bez ods. od* Kontr-rewolucya;
VIERTELJAHRSSCHRIFT *bez ods. od* VIERTELJAHRSSCHRIFT.

§ 158. NAZWISKA JAKO HASŁA RZECZOWE.

Nazwiska osób, stające się hasłami rzeczowymi, zatrzymują użytą w tytule formę wyrazu, jednak z przystosowaniem do obowiązującej obecnie pisowni. Skróconych imion nie uzupełnia się, w razie braku imion nie wstawia się ich, od prawidłowej formy nazwiska odsyła się.

DEMETRIER, Die falschen... und der Aufstand der Strelizen *z ods. od* DY-
MITR Samozwaniec,
HORATZ. Trauerspiel *z ods. od* HORATIUS.

§ 159. SKRÓTY JAKO HASŁA.

Skróty, stające się hasłami, rozwiązuje się, a w miarę potrzeby daje się od nich odsyłacze: T[OWARZYSTWO] S[zkół] L[udo-
wej]; N[aczelny] K[OMITET] N[arodowy]; j' qu' = JE QUE;
B[ürgerliches] G[ESETZ]-B[UCH].

§ 160. LICZBY I ZNAKI JAKO HASŁA.

O ile hasłem stają się słowa, wyrażone na karcie tytułowej liczbami albo znakami, należy je rozwiązać głoskami nadając im formę tego języka, który jest użyty w tytule. W językach germańskich wyraża się liczby 1100—1999 w setkach.

1918, *staje się* TYSIĄCDZIEWIĘCSETOŚMNAŚCIE, *wzgl.* NEUNZEHN-
HUNDERTACHTZEHN i t. d.,

§ 143, *rozpisuje się*: PARAGRAF 143.,

Zu* Todestag — *rozwiązuje się*: Zu [Schillers] TODESTAG,

* Rysunek przedstawiający podobiznę Fr. Schillera.

ROZDZIAŁ 2.

WYBÓR HASŁA.

I. CZĘŚCI TYTUŁU WŁAŚCIWE DLA WYBORU HASŁA

§ 161. POMIJANE CZĘŚCI TYTUŁU.

Przy wyborze hasła uwzględnia się tytuł sam, pomija zaś:

1) zdania i słowa, zapowiadające lub wprowadzające tytuł, bez względu na to, czy stoją one na jego początku, czy też w zakończeniu:

Contenta in hoc volumine MERCURII Trismegisti liber de sapientia et potestate Dei, Asclepius i t. d.,

Ditz puoch ist von CHAUTRAUN,

Hie vacht sich an das pfich WIGAMURS des ritters mit dem adler.

2) Dodatki do tytułu, pozostawiając je bez odsyłaczy.

POBUDKA. Jednodniówka Wydziału Kółek centralnego towarzystwa rolniczego, GOETTHEHANDBUCH, hgb., v. J. ZEITLER.

3) Zapiski, odnoszące się do czynności autora i innych osób, współdziałających w powstaniu dzieła, z reguły nawet wówczas, gdy chodzi o towarzystwa naukowe albo zrzeszenia wogółności,

Carmen maxima parte ineditum ex cod. ms. chart. profert Societas Lit. Altorfina. *Za tytuł uważamy* CARMEN... *do* ineditum,

ale: Roczniki Towarzystwa przyjaciół nauk Poznańskiego. *Za tytuł uważamy:* ROCZNIKI... *do...* Poznańskiego.

4) Motta, formuły, zawierające błogosławieństwa, życzenia, sentencje i i. przydatki n. p. »Kto śpiewa, dwa razy się modli«.

Proszę o głos! ZBIOR toastów wierszem i prozą.

5) Zapiski okolicznościowe (§. 2, e. 7, 5), jeżeli wyprzedzają tytuł:

Wydawnictwa Akademii Umiejętności. BIBLIOTEKA pisarzy polskich,

Ministerstwo sztuki i kultury. INSTRUKCJA szczegółowa dla inwentaryzatorów.

§ 162. UZUPEŁNIANIE TYTUŁU.

Tytuły główne, nie wystarczające do rozpoznania dzieła, uzupełnia się zapiskami okolicznościowymi w formie wedle potrzeby zmienionej i ujętemi w nawias.

Kurjer Warszawski: KSIĄŻKA jubileuszowa 1821—1896 *katologuje się:*

KSIĄŻKA jubileuszowa (Kurjer[a] Warszawski[ego])...,

British Museum: Catalogue of printed books. *Za tytuł uważa się:* CATALOGUE of printed books (of the British Museum).

II. STOSUNEK HASŁA DO INNYCH WYRAZÓW TYTUŁU.

A. HASŁO RZECZOWNIKOWE.

§ 103. PIERWSZY RZECZOWNIK TYTUŁU.

Z pośród pozostałych części tytułu obiera^a się za hasło przedewszystkiem pierwszy rzeczownik lub rzeczownikowo użyty wyraz nadrzędny (substantivum regens) t. zn. nie zawisły od innych wyrazów tytułu, nie mający charakteru przydawki, ani przysłówka, a uzależniający natomiast pozostałe wyrazy i składnię tytułu. W braku nadrzędnego rzeczownika wybiera się pierwszy w jakiegokolwiek formie stojący rzeczownik tytułu, w braku zaś rzeczownika wogółności — pierwszy wyraz tytułu.

TYGODNIK ilustrowany; SĄD, Pod Sąd! PRZYJDŹ Jezu, przyjdź!

Co jest i do czego dąży Narodowy ZWIĄZEK chłopski?

ŻYCIE, Życiu i pięknu; KTÓŻBY się spodziewał miłyż Boże!

REGIMEN, De regimine rusticorum,

§ 164. RODZAJNIK.

Rodzajnik uwzględnia się tylko w tych językach (jak skandynawskich i w rumuńskim), w których przyłącza się go do rzeczownika.

DAGBLADET, STUDENTERNE; ANALFE, ANUARUI.

§ 165. DOPOWIEDZENIE.

Jeżeli dwa rzeczowniki, albo rzeczownik i rzeczownikowo użyty wyraz stoją w stosunku dopowiedzenia, hasłem staje się drugi rzeczownik, jednakże tylko wtedy, gdy występuje istotnie dopowiedzenie, t. zn. jeżeli w zakresie pojęcia pierwszego rzeczownika, mieści się w zupełności pojęcie drugiego; w przeciwnym razie hasłem będzie pierwszy rzeczownik. Czy występuje istotnie dopowiedzenie, rozstrzyga wzgląd na to, czy między 1 a 2 rzeczownikiem możnaby wstawić przyimek lub też nie.

Miasto PRZEMYŚL, dramat PSYCHE, Ksiądz STOJAŁOWSKI.

ale: COLLECTION [*de*] Gréau, VILLE [*de*] Paris, das KLOSTER [*bei*] Sendomir, UNIVERSITAET [*in*] Lemberg. PYPYRUS [*publ. par*] Th. REINACH
TURNVEREIN [*nemens*] Jahn.

B. POMIJANE WYRAZY.

§ 166. WYRAZY POCZĄTKOWE.

Jeżeli jednak pierwszy nadrzędny rzeczownik oznacza tylko objętość dzieła, formę jego wydania lub jego stosunek jako części do całości większego dzieła jak np. *volumen, pars, tomus, liber, epitome, continuatio, poszyt, księga, Supplement, Beiheft i t. d.*, wówczas staje się hasłem najbliższy, od niego zależny rzeczownik lub hasło dzieła, którego częścią albo dodatkiem jest pismo katalogowane. Od rzeczownika opuszczonego daje się odsyłacz, jeśli się go stale wymienia przy cytowaniu.

SCRIPTORES, Artis cabalisticae scriptorum tomus I,

THEOLOGI, Theologorum aliquot graecorum veterum orthodoxorum libri graeci
z ods. od LIBRI.

GESETZBUCH, Miniaturausgabe des Bürgerlichen Gesetzbuches von Baden
z ods. od MINIATURAUFGABE,

Beihefte zum ZENTRALBLATT für Bibliothekswesen,

ale HANDAUSGABE österreichischer Gesetze.

§ 167. ZWROTY.

Podobnie opuszcza się zwroty, zastępujące rzeczowniki kategorii wymienionej w § 166 jak np. *quae supersunt*, nawet, jeżeli im przydany jest rzeczownik. Pod rzeczownikiem tym dajemy w razie niezbędności odsyłacz.

AUCTORES, Sacrae Scripturae auctorum secundi tertii saeculi fragmenta
quae supersunt z ods. od FRAGMENTA.

§ 168. RZECZOWA WAŻNOŚĆ WYRAZU.

Jeżeli jednak rzeczowniki, które według § 166 należałoby pominąć, oznaczają nie tylko objętość i t. d. pisma, lecz tworzą istotną część tytułu, lub jeżeli są wyrazami liczb o formie zdecydowanie rzeczownikowej jak: *biga, triga, quaternio, tuzin, setka*, wówczas uważamy je za hasło.

LIBER psalmodum, VOLUMINA legum, BUCH, Der veter buoch, TUZIN ksiągczek dla grzecznych dzieci, GARŚĆ zagadek, KSIĘGA ustaw cywilnych.

§ 169. WYRAZY KONCOWE.

Wreszcie pomija się z zakończenia tytułu rzeczowniki jak: *cenno, commentatio, disputatio, dissertatio, observatio, epistola*, (i pokrewne im znaczeniem we wszystkich językach). określające raczej

rodzaj dzieła, aniżeli stanowiące treść tytułu i w cytowaniu dzieła dlatego opuszczane. Na równi z nimi pomija się z reguły w językach wschodnich wyrazy: *sēfer*, *kitāb* i t. p.

Von deutscher ART und Kunst einige fliegende Blätter; de PLICA... dissertatio.,

lecz: DISSERTATIO, quam F. Socini operibus praemitti voluit Eques Polonus.

C. SŁOWA ZŁOŻONE.

§ 170. COMPOSITA JAKO HASŁO.

Słowa złożone (*composita*) z łącznikiem lub bez niego uważa się we wszystkich językach w całości za hasła. Niema złożenia, jeżeli przy ostatnim rzeczowniku występuje przymiotnik. Compositum, składające się z kilku imion własnych, uważamy tylko wówczas za całość, gdy wyraża pojęcie jedno, w przeciwnym przypadku uchodzą poszczególne imiona pomimo łącznika za osobne wyrazy.

SHAKESPEARE-GESELLSCHAFT, BUECHER-LEXIKON, REAL-ENZYKLOPAEDIE;

ZOLL-TARIFGESETZ, BEAUX-ARTS, COMTES-RENDUS,

YEAR BOOK, COUP D'OEIL, CHEF D'OEUVRE,

YALE UNIVERSITY, NJALŠ SAGA, RICHARD WAGNER VEREIN,

lecz The Dublin Mathematical JOURNAL,

Law Quarterly REVIEW.

§ 171. RODZAJE SŁÓW ZŁOŻONYCH.

Słowa złożone tworzą między innymi także:

1) imiona własne, połączone z imionami pospolitemi; o ile oba człony stoją w mianowniku:

GUIDO VON LIST-BUECHEREI; RICHARD MARIA WERNER-STIFTUNG;

JOHNS HOKINS UNIVERSITY STUDIES;

2) przysłówki i przyimki:

ANTI-MACCHIAVELL; ANTI-MONACHOMACHIA,

EX-LIBRIS, PRO MEMORIA;

3) przedrostek: *Saint*, *San*, *Sankt*, *Szent* i t. d. przy nazwach miejscowości i imionach pospolitych; od wyrazu głównego odsyła się, gdy złożenie nie jest trwałe:

SAN DOMINGO, SZENT MARTON, SAINT-HELENE, SANKT PETER,
ale SANKT-PETERSBURG z ods. od PETERSBURG;

4) przydawki zrosłe ze swym rzeczownikiem w jedno pojęcie:

LEGIS ACTIO, SPECIES FACTI, BEAUX-ARTS, CHEFS-D'OEUVRE,
CHEMIN DE FER.

Tu należą też urzędowe nazwy geograficzne krajów i miejscowości:

UNITED STATES, NEW YORK, NOWY TARG, STARY SĄCZ;

5) przysłówki przy przymiotnikach, zmieniające pojęcie przymiotnika:

NARODOWO-DEMOKRATYCZNY, CHRZEŚCIAŃSKO-SPOŁECZNY.

6) W języku angielskim przymiotniki, tak ściśle zespolone z przyległym rzeczownikiem, że dopiero z nim razem nadają znaczenie wyrazowi złożonemu:

NINETEENTH CENTURY ART BOOKS.

§ 172. ŚCIĄGNIĘTE COMPOSITA.

W języku niemieckim nie rozłącza się ściągniętych compositów o wspólnym członie składowym, związanych wyrazem *»und«*.

STATS-UND ERDBESCHREIBUNG,

LANDES-GESETZ und VERORDNUNGSBLATT,

Alter und neuer Hungarisch-französischer KRIEGS- und SIEGS-CALENDER.

§ 173. SŁOWA ZŁOŻONE I ODDZIELNE.

Tak samo traktuje się ściągnięcia słów, z których tylko jedno jest wyrazem złożonym, lub które wśród swych członów zawierają tylko jeden wyraz o znaczeniu samoistnem.

VERKEHRS-UND HANDELSZEITUNG,

STAATS-UND GELEHRTEZEITUNG,

Cost and Geodetic SURVEY,

Geological and Natural History SURVEY,

PROVINCIALE EN STADSALMANAK.

D. ZDANIA W TYTULE.

§ 174. HASŁO ZDANIA.

Powyższe reguły o wyborze hasła dotyczą zarówno tytułów w formie zwyczajnej t. j. podających treść książki zapomocą wyrazów niezwiązanych w zdanie, jakoteż tytułów o formie zupełnego lub skróconego zdania, oraz tytułów o formie mieszanej t. zn. powstałych z połączenia obydwu form powyższych.

Proszę o GŁOS!

PRZYJDŹ Jezu, przyjdź!

KTO śpiewa, dwa razy się modli,

ŚPIEWAJMY często!,
 Mehr LICHT!,
 WIE zu helfen ist,
 DANINA państwowa i jak ją płacić należy,
 MACHINY, Za następne... i narzędzia ręczy się, a tychże ceny stale na
 miejscu we Lwowie.
 DZIEŁO religijne p. t.: Przyszedł Chrystus Messyasz prawdziwy.
 POWIEŚĆ Ogniem i mieczem,
 PIEŚŃ Jeszcze Polska nie zginęła.

§ 175. ZDANIA POBOCZNE.

Gdy tytułem jest samo zdanie poboczne, hasłem będzie rzeczownik (lub rzeczownikowo użyty wyraz), uzależniający składnię i inne części zdania (prawidłowo więc, gramatyczny podmiot zdania).

MORES, Belli qui fuerint... [*inwersja często spotykana w dysertacjach*],
 L. A. Senecae EPISTOLAE morales, quo ordine et quo tempore sint scriptae.

ROZDZIAŁ 3.

RÓŻNE TYTUŁY DZIEŁA.

I. W TYM SAMYM JĘZYKU.

A. W JEDNEJ KSIĄŻCE.

§ 176. NA KARCIE TYTUŁOWEJ.

Gdy na karcie tytułowej znajdują się różne tytuły, wybiera się hasło z tytułu pierwszego, uważając następne za dodatki. od których się odsyła (§ 161. 2). Jeżeli jednak któryś z dalszych tytułów wybija się zewnętrznie lub treściowo, stanowi on podstawę katalogowania pisma, poprzedzające zaś otrzymują odsyłacze.

ZWYCIĘSTWO prawdy, albo Fransmasonia zemszczona z fałszywych zarzutów ludzi... [*z. tytuł pagina fracta:*] Zwycięstwo prawdy albo religia zemszczona z obłudnych odpowiedzi ludzi... Fransmasoneryi...

§ 177. RÓŻNE RODZAJE TYTUŁÓW.

Jeżeli różne rodzaje tytułów jednego dzieła posiadają odmienne brzmienia, wybiera się hasło z tytułu głównego (§ 3, 1), a gdy go niema — z najobszerniejszego; od haseł innych tytułów odsyła się.

PROJEKT Ustawy konstytucyjnej w redakcji przyjętej przez Komisję Konstytucyjną [*tytuł okładowy*], z *ods. od* SPRAWOZDANIE Komisji Konstytucyjnej o Konstytucji Rzplitej Polskiej,

ROZCZNIKA, W stuletnią rocznicę Juliusza Słowackiego, z *ods. od tytułu nagłówkowego*: (SZYRAJEW Stanisław) Czemu dzisiaj nie żyjesz.

B. W RÓŻNYCH KSIĄŻKACH.

§ 178. RÓŻNE WYDANIA.

Starając się różne wydania tego samego dzieła anonimowego zgromadzić w katalogu pod temsamem hasłem rzeczowem, wybieramy jako hasło ogólne wyraz główny tego wydania, w którym dzieło jest najbardziej znane, a gdy to jest wątpliwe — z tytułu najcharakterystyczniejszego lub alfabetycznie pierwszego. W ustawach i innych publikacjach urzędowych obieramy za podstawę katalogowania zawsze oryginalny tytuł urzędowy. Jeżeli z kilku tytułów żaden nie przeważa nad innemi rozpowszechnieniem, wybieramy hasło z tytułu pierwotnego. Od innych tytułów odsyła się w miarę potrzeby.

[CORPUS iurs civilis... imperatoris Iustiniani] Instituta. Volumen (continens constitutiones novellas) Infortiatum,

NIBELUNGENLIED z *ods. od* Der Nibelunge nôt, Zwanzig alte Lieder von den Nibelungen, Chrimhildens Rache.

CARMEN Graecum de viribus herbarum z *ods. od* De effectis plantarum deorum alicui sacrarum i *od* De viribus herbarum.

ROI.ANDSLED z *ods. od* RUOLANDES LIET,

CODE civil de Français z *ods. od* CODE Napoléon.

§ 179. WYDANIA OSOBLIWIE WAŻNE.

Własne hasło zatrzymują natomiast takie publikacje poszczególnych źródeł, które ze względu na ważność treści lub osobliwszego sposobu ich wydania wymagają indywidualnego traktowania.

Biblibrium CODEX Sinaiticus Petropolitanus ed. Tischendorf z *ods. od* BIBLIA i TISCHENDORF.

GRAECUS Venetus, Pentateuchi... versio Graeca, Ed. O. Gebhardt, praefatus est Fr. Delitzsch.

§ 180. RÓŻNE OPRACOWANIA.

Różne opracowania jednego dzieła kataloguje się pod ich własnymi tytułami, zaznaczając wspólność w notatce bibliogra-

ficznej. Czynimy to nawet wówczas, gdy tylko części dzieła okazują się w nowem opracowaniu pod zmienionym tytułem.

MARTENS Ch. Manuel diplomatique (Paris 1822) [*z w 2. wyd.*] MARTENS Ch.: Guide diplomatique Lpzg. 1832.

HANDBUCH d. allg. u. spec. Chirurgie hg. v. Pitha u. Billroth (1865 nn) i Deutsche CHIRURGIE hg. v. Billroth und Lücke [*zawierająca nowe opracowania niektórych części zawartych w »Handbuch«.*]

II. W RÓŻNYCH JĘZYKACH.

A. W JEDNEJ KSIĄŻCE.

§ 181. TYTUŁ ORYGINALNY.

Jeżeli książka posiada tytuły w różnych językach, uważamy tytuł oryginalny za główny. W razie niepewności, który z tytułów jest oryginalny, uwzględniamy tytuł pierwszy. Od innych tytułów odsyła się z reguły przy tłumaczeniach z języka polskiego z uwzględnieniem zastrzeżeń § 161, 2. Przytem jest rzeczą obojętną, czy tytuły znajdują się na tej samej karcie, czy też na różnych, oraz czy podwójnemu tytułowi odpowiada tekst również w dwóch językach (zob. § 8, 8).

PRIBAWLENIJE k bataljonnomu półkowemu i liniejnemu uczenijam *z ods. oa*

Dodatek do przepisów frontowej służby batalionu... Warszawa, 1825.

NIBELUNGENLIED *z ods. od* CANTO dei Nibelongi, CHANSON des Nibelongs i t. d.

§ 182. TYTUŁY RÓWNOZĘDNE.

Słowniki i inne dzieła, mające tytuły w różnych językach, z których żaden nie może uchodzić za oryginalny, kataloguje się na podstawie tytułu językowo bibljotece bliższego. Tytuły w innych językach otrzymują, ile to niezbędne, odsyłacze.

SŁOWNIK, Dokładny... języków polskiego i niemieckiego... opracowali F. Konarski..., A. Zipper *z ods. od* HANDWÖRTERBUCH, Vollständiges... der deutschen u. poln. Sprache i t. d.

B. W RÓŻNYCH KSIĄŻKACH.

§ 183. TŁUMACZENIA.

Tłumaczenia i opracowania dzieł anonimowych uważa się za dzieła samoistne i każde z nich kataloguje się osobno, w razie potrzeby odsyła się wzajemnie.

ROLANDSLIED, CHANSON de Roland, CARMEN de bello in Runcivalle.

§ 184. KSIĘGI BIBLIJNE.

Księgi biblijne zgromadza się pod hasłem Biblia (łac.), przy-
czem otrzymują one tytuły, które posiadają w Wulgacie; od ory-
ginalnych tytułów i tłumaczeń z reguły się odsyła.

BIBLIA, JUDICES *z ods. od KSIĘGI Sędziów i t. d.*

III. O KONTYNUACJACH I PISMACH PERJODYCZNYCH.

§ 185. KONTYNUACJE.

Jeżeli w kilkutomowych dziełach, w wydawnictwach zbioro-
wych, ciągłych lub czasopismach zmieniają się tytuły, obowiązuje
tytuł pierwotny; od późniejszych odsyła się:

SPRAWOZDANIA Komisji do Badania historii sztuki w Polsce [*od t. 10*
z ods. od]: PRACE Komisji historii sztuki [Polskiej Akademji Umiejętności],

SCHULAUSGABEN klassischer Werke [*od t. 11 z ods. od*]: BIBLIOTECZKA
niemiecka,

JAHRBUCH des Kunsthistorischen Institutes der K. K. Zentralkommission
f. Denkmalpflege [*od r. 1919*]: Jahrbuch d. Kunsthistor. Institutes [*des*] deutsch-
österreich. Staatsdenkmalamt[es].

§ 186. WYDAWNICTWA CIĄGŁE I PERJODYCZNE.

Takiej samej ciągłości w ewidencji dzieła przestrzega się
przy katalogowaniu czasopism i wydawnictw ciągłych, nawet po-
mimo bardzo daleko idących zmian w tytułach i wprowadzenia
nowego liczbowania tomów. Od każdego późniejszego tytułu od-
syła się do najdawniejszego. Indeksy do kilku seryj wstawia się
pod tytuł pierwotny, odsyłając od tytułu, w indeksie wymienionego.

MISCELLANEA Berolinensia ad incrementum scientiarum ex scriptis Socie-
tatis reg. scientiarum exhibitis edita 1710—1743.

potem: z ods. od:

Histoire de l'Academie Royale de Berlin 1745—1769

następnie: z ods. od:

Nouveau Mémoires de l'Academie Royale 1770—1786

dalej z ods. od:

Mémoires de l'Academie Royale... 1786/7—1894

wreszcie z ods. od:

Abhandlungen der Kgl. Preussischen Academie der Wissenschaften od 1804.

IV. W DZIEŁE CAŁEM I JEGO CZĘŚCIACH.

§ 187. WYDANIA CZĘŚCI DZIEŁA.

Wydania części dzieła różniące się tytułem od dzieła całego,
kataloguje się osobno, przynależność części do całości zaznacza
się w miarę potrzeby wzajemnymi odsyłaczami.

ŻEROMSKI Stefan; Białe róże. Opowiadanie według powieści... »Popioły«.

§ 188. PODOBNE TYTUŁY CZĘŚCI.

Dzieła, które należy uważać za części jednej całości, o tytułach różniących się tylko niektórymi wyrazami, kataloguje się jako jedną całość pod tytułem części liczbowo lub chronologicznie pierwszej.

WYPISY polskie [ułożył] Henryk Galle

[1] na klasę podwstępną. 4. wyd. — str. 224.

[2] » » 1. 10. wyd. — » 264.

[3] » » 2. 7. wyd. — » 330.

Warszawa 1921 M. Arct. 8° voll. 3.

CZĘŚĆ DRUGA.

ALFABETYCZNE SZEREGOWANIE
KART W KATALOGU.

ROZDZIAŁ I.
REGUŁY ZASADNICZE.

§ 189. ALFABETYCZNY PORZĄDEK HASEŁ.

Karty katalogowe, stanowiące według poprzednich prawideł odpisy kart tytułowych dzieł, szereguje się w katalogu, ustalając kolejny porządek alfabetyczny

- 1) w obrębie haseł o brzmieniu różnem,
- 2) w obrębie haseł równobrzmiących.

Pierwszy porządek osiągamy przez analizę głoskową hasła; w drugim przypadku uwzględniamy ponadto następujące po hasle wyrazy, jako współczynniki szeregowania, a to przy hasłach osobowych imiona, przydomki, tytułaturę; przy hasłach zaś rzeczowych niektóre wyrazy tytułu — wedle poniżej podanych szczegółowych postanowień.

§ 190. NASTĘPSTWO GŁOSEK.

Za podstawę analizy głoskowej przyjmujemy następstwo głosek w abecadle polskim. Przyczem nie rozróżnia się: j od i, l od ł, o od ó, oraz samogłosek nosowych od czystych (ą—a, ę—e). Ponadto uwzględnia się zasady transkrypcji zawarte w § 25.

A.	Abc
A. A.	Abelli
Aanspraak.	A. R.
A. B.	B. B.
Abano	Bellona i t. d.

§ 191. KOZSTRZYGAJĄCE SZEREGI GŁOSEK.

Hasło i każdy wyraz współczynnika szeregowania uważa się odrębnie za osobne nieprzerwane szeregi głosek. Abecadłowe pierwszeństwo szeregów głosek jednego hasła przed innym (przy hasłach różnobrzmiących) albo następnie jednego współczynnika

przed innym (przy hasłach równobrzmiących) — rozstrzyga o miejscu, w którym dana karta wchodzi do katalogu alfabetycznego.

§ 192. KOLEJNOŚĆ HASEŁ OSOBOWYCH I RZECZOWYCH.

Karty o hasłach osobowych i rzeczowych wchodzi do katalogu w jeden szereg alfabetyczny. Hasła rzeczowe, będące nazwiskami osób, wyprzedzają równobrzmiące osobowe.

ROZDZIAŁ 2.

SZEREGOWANIE HASEŁ OSOBOWYCH.

I. RÓWNOBRZMIĄCE NAZWISKA RÓŻNYCH AUTORÓW.

A. NAZWISKA STAROŻYTNE I WSCHODNIE.

§ 193. NAZWISKA RZYMSKIE.

Szeregowanie nazwisk starorzymskich odbywa się na podstawie pominiętych przy wyborze hasła imion. Przytem uważa się imię rodowe i cognomen, jeżeli pierwsze stało się hasłem, za nazwisko podwójne (zob. § 208).

CAESAR ²Caius ³Julius, TERENCE ²Publius ³Afer.

§ 194. NAZWISKA GRECKIE.

Pisarzom greckim, o równobrzmiących nazwiskach, używającym z reguły tylko jednego nazwiska, dodajemy w celu uszeregowania przydomek, jaki w literaturze posiadają.

APOLLONIUS Sophista; HERODIANUS Technicus.

§ 195. NAZWISKA BIZANTYŃSKIE.

Pisarzy bizantyńskich, których katalogujemy pod imieniem osobistem, szeregujemy, uwzględniając nazwiska rodowe.

JOANNES Malalas, GEORGIUS Pisida.

§ 196. IMIONA ARABSKIE.

O szeregowaniu równobrzmiących imion arabskich rozstrzygają następujące po nich nazwiska, lub. gdy hasło jest ostatniem w szeregu imion, wyprzedzające je nazwiska.

MUHAMMAD ²Ibn - Ahmad - al ³Quraši,

SIBAWAIHI, ²Abu - Biszr - ³Amr ⁴Ibn - Utman ⁵Ibn - Kambar.

§ 197. NAZWISKA HEBRAJSKIE I HINDUSKIE.

Te same reguły obowiązują przy szeregowaniu starych nazwisk hebrajskich i hinduskich. Nowsze nazwiska tych narodów traktuje się jak nowożytnie wogólności.

B. NAZWISKA ŚREDNIOWIECZNE.

§ 198. IMIONA I PRZYDOMKI.

Równobrzmiące imiona autorów średniowiecznych, będące hasłami, szereguje się według przydomków, stosując analogicznie § 203.

JACOPONE da ¹Todi, JOANNES de S. ²Laurentio, WALTHER v. d. ³Vogelweide.

§ 199. ZŁOŻONE PRZYDOMKI.

Złożone przydomki uważa się za jeden wyraz.

EMANUEL ab ²Undecim Mille Virginibus,

ALEXANDER a ³Villa Dei,

JAN Kanty od ²N. P. M. z Góry Karmelu.

C. NAZWISKA NOWOŻYTNE

§ 200. IMIONA.

O szeregowaniu równobrzmiących nazwisk nowożytnych rozstrzygają najpierw imiona. Z tego względu należy imiona skrócone wedle możliwości uzupełniać a opuszczone dodawać.

ROUSSEAU ²Jean ³Jacques,

NORWID ³C[yprjan] ³K[amil],

JOKAI ¹Maurus.

§ 201. SKRÓTY IMION W OBRĘBIE RÓŻNYCH GŁOSEK.

W alfabetycznem szeregowaniu imion, zaczynających się od głosek różnych, traktujemy imię, które pozostać musiało skrótem, na równi z imieniem pełnem, o tejsamej głosce początkowej. To też nie tworzymy z imion skróconych osobnej grupy i nie umieszczamy jej przed grupą imion pełnych, lecz wplatamy imiona skrócone między pełne tam, gdzie to porządek głosek wskazuje.

GRABOWSKI ²A.

GRABOWSKI ²A. ³Gabriel,

GRABOWSKI ²Ad. ³Jerzy

GRABOWSKI ²Adolf,

GRABOWSKI ²C. ³J.

GRABOWSKI ¹Eustachy,
 GRABOWSKI ²Henryk (1636),
 GRABOWSKI ³Henryk (1831),
 GRABOWSKI ²J. ³F.

§ 202. SKRÓTY IMION W OBRĘBIE JEDNEJ GŁOSKI.

Wśród imion o równych początkowych głoskach umieszczamy skrócone imiona przed pełnemi nawet wówczas, gdy po skrócie przy temsamem hasle następują dalsze pełne imiona, zaczynające się od głosek, alfabetycznie późniejszych.

MAIER H. Nikolaus,
 MAIER Henryk.

§ 203. JEDNO I KILKA IMION.

W obrębie grupy jednego imienia wyprzedzają autorowie, mający tylko jedno imię, wszystkich posiadających kilka imion.

NOWAK Władysław,
 NOWAK Władysław Walenty Ludwik.

§ 204. IMIĘ JAKO HASŁO I PSEUDONIM.

Imię jako hasło wyprzedza wszystkie równobrzmiące nazwiska. Imię, użyte jako pseudonim, mogący być albo imieniem, albo nazwiskiem, uchodzi za nazwisko. (zob. Przykł. przy § 208).

§ 205. WSPÓŁCZYNNIKI PRZY IMIENIU.

Osoby, mające imię, które jest hasłem, szereguje się według ich godności albo alfabetycznie według przydomków. (zob. Przykł. przy § 208).

§ 206. PRZYDOMKI.

Przydomki, jako dalsze — po imionach — współczynniki szeregowania, idą w porządku alfabetycznym. Nazwiska bez przydomków układa się przed nazwiskami, posiadającemi przydomki.

MAJEWSKI Stanisław,
 MAJEWSKI Stanisław Lubicz,
 MAJEWSKI Stanisław Nałęcz.

§ 207. OSTATECZNE WSPÓŁCZYNNIKI.

Autorów różnych o równem nazwisku szereguje się, przy braku lub tożsamości imion i przydomków, uwzględniając ich ty-

tulaturę; w braku jej chronologicznie według daty najstarszego, znajdującego się w Bibliotece, pisma tych autorów, przy uwzględnieniu dziedziny wiedzy, w której każdy z autorów pisuje.

ŁOZIŃSKI Walery (stryj: powieściopisarz i bratanek geolog).

KORZENIOWSKI Józef (dziad: komedjo- i powieściopisarz, zaś wnuk: bibliograf i historyk literatury).

NOWAK Jan (¹kaznodzieja; ²geolog; ³lekarz).

§ 208. NAZWISKA POJEDYNCZE I ZŁOŻONE.

W obrębie jednego nazwiska, idą nazwiska pojedyncze przed złożonemi.

PRZYKŁAD OBJAŚNIAJĄCY § 204, 205, 208.

Jedno imię.

JAN VIII ¹papa

s. JAN ²Bonawentura zob. JOANNES Bonaventura

s. JAN ²Boży zob. JOANNES a Deo

s. JAN ²Chrzciiciel zob. JOANNES Baptista

s. JAN z ²Dukli zob. JOANNES Duclanus

s. JAN ²Kanty zob. JOANNES Cantius

JAN I. król ²polski

JAN II. król ²polski

JAN III. [Sobieski] król ²polski

JAN II. biskup ²wileński

JAN biskup ²wrocławski

JAN od św. ²Adryana

JAN od św. ²Anny

JAN z ²Brzegu

JAN od św. ²Franciszka

JAN Kanty od ²N. P. M. z Góry Karmelu

JAN z ²Koszyczek

JAN z ²Lublina.

Kilka imion.

JAN Adolf książę ²saski

JAN Albert biskup ²krakowski

JAN Franciszek Schol. ²Piar.

JAN Kazimierz król ²polski.

Nazwisko pojedyncze.

JAN (1840).

JAN [kryptonim] (1920).

JAN z nad ²Berezyny zob. MIKULSKI Jan

JAN z ²Gorecka zob. OLSZAŃSKI J.

JAN z ²Hvězdy zob. MAREK Jan Jindřich

JAN Naturalista zob. BORN Ignaz de Hüttemann

JÁN Ludwik

JAN Mikołaj.

Nazwisko złożone.

JAN-Michałowski Stanisław

JAN-Nawoczyński Kazimierz.

II. DZIEŁA JEDNEGO AUTORA.

§ 209. UKŁAD W JEDNYM SZEREGU.

Wszystkie karty katalogowe dzieł jednego autora, znajdujących się w bibliotece, układa się w jeden szereg, bez względu na język tytułów.

§ 210. GRUPY WEDŁUG RODZAJU DZIEŁ.

Dzieła te ustawia się w następujące grupy:

1. Wydania zbiorowe; należą tu także zbiory, mające w tytule tylko nazwisko autora.

Jan KOCHANOWSKI Kraków 1617.

2. Zbiory częściowe; do nich zaliczamy:

a) zbiory nazwane ogólnie »wybór dzieł, arcydzieła. pisma pośmiertne, pisma popularne, inedita« i t. d.;

b) zbiory poszczególnych kategorii pism, jak np. »dzieła dramatyczne« »poetyckie« i t. d.;

c) wspólnym tytułem opatrzone wydania trzech lub więcej pism oddzielnych, a wymienionych na karcie tytułowej. Od pierwszego dzieła odsyła się, gdy to niezbędne. W przypadkach wątpliwych nie uważa się wydania za zbiór.

3. Zbiory fragmentów;

4. Wyimki z wszystkich lub kilku dzieł, wybory i t. d. (zob. § 124).

5. Dzieła osobne, przyczem wyciągi idą po pełnych wydaniach dotyczącego pisma.

6. Dzieła, napisane wspólnie z drugim autorem.

PRZYKŁADY OBJAŚNIAJĄCE § 210—212; 222—226.

MICKIEWICZ.

DZIEŁA ZBIOROWE.

1868 Paryż

1880 Paryż

1885 Lwów - Paryż

1893 Lwów (Biegeleisen)

- 1893/90 Lwów (T-wo mickiewiczowskie)
 [1894] Stanisławów
 1898 Lwów
 1902 Lwów
 1911 Lwów (Pini)
 1912 Lwów (Pini-Reiter)
 [*Pod tyt.: »PISMA«*]
 1844 Paryż
 1858 Warszawa (Wójcicki)
 1861 Paryż -Lipsk
 1862 Lipsk
 1911 Brody (Kallenbach)
 1922 Warszawa (Kallenbach)

ZBIORY CZĘŚCIOWE.

- 1898 Lwów [Ballady. Grażyna. Wallenrod. Wiersze 1817—1832]
 1901 Lwów [Uzupełnienie 4 tomowego wydania warszawskiego]
 1910 Kraków [Kallenbach: Pisma nieznane 1817—1823]

WYIMKI.

- 1908 Lwów [A. Górski; Nadeszły inne czasy]

DZIEŁA POSZCZEGÓLNE.

Ballady i romanse.

Po polsku.

- 1891 Lwów. (Altenberg)
 1898 Złoczów [Ballady i romanse. Sonety]

Po czesku.

- [b. r.] (J. Nečas)

Po niemiecku.

- 1874) Leipzig. (Albert Weiss)

Wybór.

- 1902 Brody (Kopia).

Dziady.

Po polsku.

- 1862 Wrocław
 1864 Wrocław
 [1885] Lwów
 [1898] Złoczów

Fragmenty.

- 1833 Paryż Jełowicki. Część 3. wyd. 2]
 [1898] Lwów [z ilustr. Jankowskiego. Cz. I. 2. 4]

[1910] Toż wyd. 2.

1905 Brody (Wojciechowski)

1915 Wiedeń (Skoczylas)

1920 Kraków (Kallenbach. Dziady wileńskie)

1921 Kraków (Kallenbach. Część 3).

Pan Tadeusz.

Po polsku.

1834 Paryż (A. Jelowicki).

1859 Toruń

1878 Paryż

1898 Lwów [z illustr. Andriollego]

1898 Lwów [Macierz polska. Wyd. 2]

1902 » [Chmielowski]

1907 » [Macierz polska. Wyd. 3]

[ok. 1910] Lwów [Z illustr. Andriolego. Wyd. 2.]

1910 Lwów [Macierz polska. Wyd. 4]

1912 » [» » . Wyd. 5]

1921 Lwów [Kallenbach—Łoś]

1921 Lwów—Warszawa [Bystrzycki-Janik, szkolne]

Po białorusku.

1892 Lwów (A. I.)

Po czesku.

1882 Praga (Krasnohorska)

Wyimki.

Po polsku.

1902/1903 Rzeszów (Sędzimir — dla dorastającej młodzieży).

W wielojęzycznym przekładzie.

1888 Lwów (początek 1 ks. przełożony na 9 języków europejskich).

OVIDIUS.

DZIEŁA ZBIOROWE.

W języku łacińskim.

1554 Lugduni

1590 Lipsiae (Micyllus-Bersmann. Ed. 2)

1715 Lipsiae (Heinsius-Burmann)

1750/51 Amstelodami (Wetsteinius)

1758 Lipsiae (Heinsius-Ernesti)

1826/28 Lipsiae (Richter)

1832 Lipsiae (Jahn)

- 1845 Lipsiae (Weiss)
 1858/60 Lipsiae (Merkel)
 1871/74 Lipsiae (A. Riese)

W języku niemieckim.

- 1833/60 Stuttgart (Römische Dichter)

WYBORY PISM.

- 1885 Leipzig (Günther — wyd. szkolne)
 1889 Lwów (Grysar — Ziwsa — Skupniewicz — do gimnazjów)
 1911 Lwów (Karchut)
 1912 Lwów (Sinko) (1917).

W języku słoweńskim.

- 1911/12 (Bevk)
 1912 Gorica (Bevk).

DZIELA OSOBNÉ.

Heroides.

W języku łacińskim.

- 1829/30 Coloniae (Loers)
 1886 Vindobonae (Sedlmayer)
 1898 Oxford (Palmer z tłum. greckiem)

W języku polskim.

- 1695 Warszawa (Chrościński).

Metamorphoseon ll. XV.

W języku łacińskim.

- 1516 Venetiis (Aldus et Socer)
 1748 Patavii (Farnabius)
 1823 Lipsiae (Gierig)
 1826 Warszawa (Kiciński, oryg. i tłum.)
 1831 Hannover (Ch. Bach)
 1837 Trier (Loers z. Schulgebrauch)
 1843 Lipsiae (Loers)
 1853 Leipzig (M. Haupt)
 1878/1881 Berlin (M. Haupt),
 1881/85 Berlin (M. Haupt I^o II° Korn).

W języku polskim.

- 1638 Kraków (Otfinowski)

W języku niemieckim.

- 1545 Mainz (Halberstadt)
 1766 Berlin (Safft)

- 1791 Wien (Hgb. v. e. Gesellschaft)
 1799 Wien (J. H. Voss)
 1802 Berlin (A. Rode)
 1816 Berlin (A. Rode).

W języku ruskim.

- 1893 Lwów (Serdesznyj)

W języku włoskim.

- 1561 Venetii (G. Andrea)

FRAGMENTY.

- ? Ks. I. II. IX. (w *Analecta Oxoniana Class. Ser. Vol. 1. nast. 5*).

WYBORY.

- 1823 Wilno (z objaś. J. Kowalewskiego)
 1840 Lugduni
 1853 Lpzg. (Siebelis)
 1865 Lpzg. (Siebelis)
 1867 Warszawa
 1907 Kraków (Świba).

§ 211. UKŁAD GRUP ODDZIELNYCH.

W obrębie wymienionych grup porządkuje się karty według postanowień, obowiązujących przy szeregowaniu różnych wydań i tłumaczeń jednego dzieła (§ 222—227).

§ 212. UWAGI O NIEKTÓRYCH GRUPACH.

1. Grupy podrzędne:

Zanadto liczną grupę zbiorów częściowych dzieli się na grupy podrzędne (jak np. wyliczone w § 210, 2 a — c); które układa się alfabetycznie, szeregując karty w obrębie każdej z nich według wskazanych wyżej postanowień.

2. Pisma oddzielne:

Dzieła oddzielne o różnych tytułach układa się alfabetycznie według reguł, obowiązujących dla dzieł katalogowanych pod hasłem rzeczowem (§ 215 nn). Dzieła zaś różne o równych tytułach szereguje się chronologicznie.

3. Wydania i tłumaczenia:

Szeregowanie różnych wydań i tłumaczeń jednego dzieła odbywa się według postanowień wskazanych w § 211.

4. Dwaj autorowie:

Pisma dwóch autorów szereguje się alfabetycznie według nazwiska drugiego autora.

§ 213. ODSYŁACZE.

Po wyliczonych w § 210. 6 grupach kart idą odsyłacze, mające za hasło nazwisko tegosamego autora. Dzieli się je na dwie grupy:

1. odsyłacze, w których autor występuje jako współpracownik, tłumacz, redaktor i t. d.

2. odsyłacze do dzieł traktujących o autorze (rzeczowe).

W obrębie każdej grupy układa się odsyłacze według hasła ich drugiej części.

§ 214. DZIEŁA MUZYCZNE.

Utwory nowszych kompozytorów szereguje się chronologicznie w porządku liczb »opusu«, nieliczbowane zaś idą po liczbowanych.

ROZDZIAŁ 3.

SZEREGOWANIE HASEŁ RZECZOWYCH.

I. HASŁA RÓWNOBRZMIĄCE.

§ 215. WŁAŚCIWE WSPÓŁCZYNNIKI SZEREGOWANIA.

Współczynnikami szeregowania kart katalogowych o równo-brzmiących hasłach rzeczowych stają się te wyrazy tytułu, które są istotne dla wymienienia przedmiotu dzieła — i w tym porządku, w jakim występują. Kryptonimów głoskowych (§ 117, 1) w obrębie tytułu nie pomija się, lecz uwzględnia w danem następstwie głosek.

²l.wowski TYGODNIK ³lekarski.

WYCHOWANIE w ²domu i ³szkole.

The ² English Historical REVIEW.

STUDIEN und ² Mitteilungen aus dem ⁴kirchengeschichtlichen ³ Seminar.

REVUE, ³ Nouvelle... ³historique de ⁴droit français.

OBIAD, ²Postny... albo ³zabaweczka. . . przez ⁴P. ⁵H. ⁶P. ⁷W. (1648).

§ 216. WYRAZY ZAWISŁE.

Gramatycznie zawisłe wyrazy, wyprzedzające swój wyraz nadrzędny, uwzględnia się dopiero po nim.

ZEITSCHRIFT für ³physikalische ³Chemie.

PRZEGLĄD ³Krajowego ²Związku ⁴maszynistów.

ROCZNIKI ²Towarzystwa ³przyjaciół ⁴nauk.

ORATIO, ³Probi et ⁵Galliae ac ⁵Poloniae ⁴amantis ²virī... ad Gallos.

§ 217. IMIONA I DOPOWIEDZENIA.

Za gramatycznie zawisłe uważa się także imiona i dopowiedzenia.

³Justus ³Liebigs ANNALEN der ⁴Chemie.

OPIS ³miasta ²Krakowa.

§ 218. ZAWISŁOŚĆ OD KILKU WYRAZÓW.

Jeżeli poprzedzające wyrazy zawisłe są od kilku następnych, uważa się tylko pierwszy z nich za nadrzędny.

²Reformatiosgeschichtliche STUDIEN und Texte.

Polski UPADEK i Zmartwychwstanie.

The ³London ³Edinburgh and ⁴Dublin ⁵Philosophical MAGAZINE and ⁶Journal of ⁷Science.

§ 219. WYRAZY POMIJANE.

Pomijamy:

1) rodzajniki, spójniki i przyimki,

2) zwroty, równoznaczne z przyimkami, jak:

w sprawie, z powodu, ze szczególnem uwzględnieniem, w zakresie, na podstawie, pod kierownictwem, z rozkazu, w imieniu, do użytku, ku czci, na dochód, w ogóle i t. p. we wszystkich językach i inne zwroty (przeważnie imiesłowowe) jak: editus a, publiē par i. t. d., łączące dwie części tytułu.

MONOGRAFIE z zakresu ²dziejów ³nowożytnych.

HISTORYA na przykład ²pokory, ³cichości i ⁴posłuszeństwa podana.

KOMISJA do badania ²dziejów ³wychowania i ⁴szkolnictwa w Polsce.

Z powodu ARMJI ³polskiej.

KSIĘGA ²pamiątkowa ku uczczeniu 250-tej ³rocznicy ⁴założenia ⁵Uniwersytetu ⁶łwowskiego.

CZASOPISMO poświęcone ²prawu i umiejętnościom politycznym.

3) nieoznaczone liczebniki, nieużyte rzeczownikowo, oraz liczebniki porządkowe, oznaczające tylko kolejność publikacji.

SCRIPTORES aliquot gnomici.

Etwas NEUES;

SŁOWA, Słów kilka o ²Gwardyi ³narodowej.

Pierwsze SPRAWOZDANIE ²dozoru ³kościół NMP.

lecz NIECO o ²zwierzętach ³pożytecznych w ogóle.

4) tytułatury, oznaczenia urzędowe i stanowe, o ile wyprzedzają nazwisko, oraz przymiotniki i przysłówki, urobione z tytułatur, a wyprzedzające przynależną do nich nazwę kraju w formie przymiotnika.

Król STEFAN ³Batory.

Książę GOG ze względu na ³proroctwo ³Ezechiela.

Królewsko HISZPAŃSKI.

leś ³Królewsko-angielska MARYNARKA wojenna.

5) daty, przy prawach, ustawach, rozprawach i. t. d., jeżeli prócz nich występują rzeczowe określenia przedmiotu.

USTAWA z d. 5. grudnia 1868 mocą której reguluje się... ³sposób ³uzupełnienia ⁴służby ⁵wojskowej.

ale KONSTYTUCJA ³3. ³Maja 1791.

USTAWA z d. ³23. ³stycznia 1871.

§ 220. OSTATECZNE WSPÓŁCZYNNIKI.

Pominięte wyrazy uwzględnia się dopiero przy zupełnej równości hasła i innych istotnych współczynników szeregowania. Li-czebniki porządkowe otrzymują wówczas znaczenie liczb.

§ 221. UWZGLĘDNIANIE ZAPISKÓW WYDAWNICZYCH.

Przy zupełnej równości tytułów różnych dzieł — szereguje się je alfabetycznie, według pierwszego miejsca wydania, a gdy to nie wystarcza — także chronologicznie według roku druku.

ŻYCIE

1843 Lwów

1887 Warszawa

1893 Lwów

1897 Kraków

PRZYJACIEL dzieci

1852 Lwów

1861 Lwów

1861 Warszawa

II. RÓŻNE WYDANIA I TŁUMACZENIA JEDNEGO DZIEŁA.

A. WYDANIE I TŁUMACZENIE.

§ 222. ORYGINAŁ PRZED TŁUMACZENIEM

Wydania dzieła oryginalnego oraz oryginału z dodaniem tłumaczeniem idą przed samymi tłumaczeniami.

B. RÓŻNE WYDANIA.

§ 223. CHRONOLOGJA WYDAŃ.

Różne wydania jednego dzieła — za jakie uchodzą także poszczególne nakłady tego samego wydania — szereguje się chronologicznie.

§ 224. NIEDATOWANE WYDANIA.

Niedatowane wydania, których roku druku nie podobna nawet w przybliżeniu stwierdzić, idą przed datowanymi; szereguje się je tak samo, jak wydania z tym samym rokiem druku — według nazwy miejsca wydania, a następnie według nazwiska nakładcy albo drukarza.

C. RÓŻNE TŁUMACZENIA.

§ 225. KOLEJNOŚĆ JĘZYKOWA I ALFABETYCZNA.

Z tłumaczeń idą najpierw różniące się od języka oryginału chronologiczną odmianą językową lub narzeczem; po nich następują inne przekłady w alfabetycznym porządku polskich nazw języków, przy dwujęzykowych zaś przekładach według nazwy języka pierwszego.

§ 226. TŁUMACZENIA W JEDNYM JĘZYKU.

Przy szeregowaniu różnych tłumaczeń w jednym języku obowiązują reguły (podane w §§ 223 i 224) układania różnych wydań jednego dzieła.

D. CAŁOŚĆ DZIEŁA I JEJ CZĘŚCI.

§ 227. WYCIĄGI PO PEŁNEM DZIELE.

Wyciągi z dzieła lub jego części wydane pod tytułem całego dzieła, umieszcza się po wszystkich jego wydaniach.

POSTANOWIENIE KOŃCOWE.

§ 228. KARTY Z OBJAŚNIENIEM USZEREGOWANIA.

Przy wielkiej ilości kart katalogowych o równem haśle — jest wskazane wstawić w katalogu przed tą grupą kart uwagi orjentujące o sposobie ich uszeregowania.

DODATKI

DODATEK I.

PRZYKŁADY.

I.

(do § 1,2. 1,5. 10,2. 18,5. 25,1. 25,3).

	128.149	I.
--	---------	----

ŻEROMSKI	Wiatr od morza	Warszawa-Kraków
Stefan		[17.] 1922
	str. 6 nlb. 342.	
K.		J. Mortkowicz
Gubrynowicz. 2160 Mp.		80
1922.		vol I
		1/2 pl.

Miejsce na notatki bibliograficzne i bibliotekarsko-techniczne.

2.

(do § 18,2 23,12b. 224,2 3).

LECTOR.	18.713	II.
---------	--------	-----

ENGLER	zobacz:	
A(dolf)	PFLANZENFAMILIEN, Die natürlichen...	
	begründet von A. ENGLER und K. PRANTL	
	fortgesetzt von	
	(1887—)	

3.

(do § 18,2. 23,2da. 24,2,3,6).

	89.300	II.
NORBLIN (Piotr)	BATOWSKI Zygmunt: Norblin zobacz: NAUKA i sztuka t. 13 (1911).	

4.

(do § 23,2dγ. 24,2).

VRTEL Stefan	zobacz: WIERCZYŃSKI Stefan [zmienione nazwisko]	

5.

(do § 18,2 — por. ods. z przykl. 4 — 27).

Progr.	Gimnazjum III. we Lwowie 1912	
[WIERCZYŃSKI] VRTEL Stefan	Przyroda w warszawskim okresie twórczości Z. <u>K</u> raśińskiego. [zobacz także: KSIĘGA pamiątkowa Zygmunta Kraśińskiego Tom 2. (1922) . Sygn. 99519 II]	

6. [do § 3,2. 4,1. 10. 23, 2κ]

BUBER Szelomo

[*Tyt. hebr.*] Machbēret Jerijōt Szelōmō hearōt wehōsafōt lesē-
fōr raw peālim meharaw... Awrahām... ben... Elijjāhu mewilna..
mimeni...

Wenispechu ōd tikunīm umilluim wehōsafōt meiti hmw"l
[hammoci leūr] et hassōfer Raw peālim... Szimeon Mosze Chones.

Gam heetakti pō beraita demaasē berēszt...

Warsza. bidfus haachīm Szuldberg, dzika Nr. 1.

Szenat T. R. N. W. 1 P. k [5656] [*hebr.* 1896].

[*Tyt. ros.*] Jerios Szłomo t. j. Zawiesa Sołomona. Primieczanie k knigie »Raw poolim« Sołomona Bobera.

Warszawa. W tipografji bratjew Szuldberg 1896.

[*IV tłum.*] Namioty Salomona, uwagi i dodatki do księgi »Raw pealim« rabina Abrahama, syna Eliasza z Wilna... przez...

Wraz z poprawkami, uzupełnieniami i dodatkami wydawcy

księgi »Raw pealim« Szymona Mojżesza Chonesa. Przedrukowałem też tu traktat o stworzeniu świata...

Warszawa. 1896. B-cia Szuldberg. str. 52, IV. 8°, vol. 1. tekt.

W uwadze biblijograficznej: Tytuł w języku hebr. i rosyj., tekst w języku hebr. Przy końcu książki dodana recenzja księgi »Raw pealim« prof. Dra Dawida Kaufmana w języku niemieckim, przedrukowana z czasopisma: Monatschrift für die Geschichte und Wissenschaft des Judentums. t. 39 [Neue Folge III.] z. 4.

7. [do § 3,2. 5,1a, 2. 6. 7,5. 12,2. 23,2d§. 28,1]

Karta tytułowa:

DO MOJEGO PRZYJACIELA WJ. PANA Wilhelma Bogumiła Korna W WROCŁAWIU WIERSZ PAMIĄTKĘ[!] ODWIEDZIN W PIĘKNEY WSI JEGO w Oswitzu I MIŁEMU WSPOMNIENIU NA GOŚCINNOŚĆ W DOMU JEGO DOZNANĄ POŚWIECONY. DNIA 1. SIERPNIA 1824 ROKU.

[*Autor podpisany przy końcu literami:*] J. S.

Kataloguje się:

(S[TAWIARSKI] I[Gnacy])

*) Wiersz pamiętce odwiedzin w pięknej wsi [Wilhelma Bogumiła Korna] w Oswitzu... poświęcony.

[Wrocław. 1824. W. Korn] str. 8. 8°, vol. 1.

[*W uwadze biblijograficznej:*] *) *poprzedza tytuł dedykacyjny:*

Do mojego przyjaciela WJ. Pana Wilhelma Bogumiła Korna w Wrocławiu.

Ods. KORN Wilhelm Bogumił

zobacz:

(S[TAWIARSKI] I[Gnacy]): Wiersz pamiętce odwiedzin w... wsi... Oswitzu... poświęcony. (1824).

8. [do § 3,2. 5,1d. 7,1. 20. 23. 3c]

VIGO Joannes de

Opera... in chirurgia. Additur chirurgia Mariani sancti Barolitani Joannis de Vigo discipuli.

Pars 1. k. 279, 5 nlb. [»prima« *pisane słowami*]

» 2. k. 1—51. [*z osobną kartą tytułową*]

» 52—86, 4 nlb. zawiera: Marianus Barolita: Compendium in chirurgia.

Lugduni. 1531 Joannes de Cambray alias Moylin. 8°, vol. 1.

Ods. BAROLITA Marianus: Compendium in chyrurgia studiosis... utilissimum.

zobacz:

VIGO Joannes: Opera... in chyrurgia

(1531)

[*pismo przyłączone*]

9. [do § 3,2. 4,3. 5,1d,e. 8,1. 8,7. 10,4. 15,2. 15,4. 23,3a]

KUBALA L[udwik]: Szkice historyczne.

Serya 1. — str.: 4 nlb. 332 (1880)

• 2. — str.: 2 nlb. 323, 4 nlb. (1880)

• 3.: Wojna moskiewska r. 1654—1655. — str. V. 2 nlb.

443 [1910]

<Serya 4>: Wojna szwedzka w roku 1655 i 1656. — str.

VI. 2 nlb. 495 19 ryc. [1914]

<Serya 5>: Wojna brandenburska i najazd Rakoczego w r. 1656 i 1657. <Wydanie 1.> — str. 4 nlb. 439 [1918]

<Serya 6>: Wojny duńskie i pokój oliwski 1657—1660. Z przedm. L. Finkla — str. XIII. 1 nlb. 651, 3 nlb. [1922]

[1. 2.] Lwów

[3] Warszawa — Kraków.

[4] Lwów.

[5] Lwów — Warszawa;

[6] Lwów.

1880—1922

Gubrynówicz i Schmidt.

Gebethner i Wolff.

Altenberg i Ska.

Gebethner i Wolff.

Altenberg.

8°, vol. 6. 1/2 pl.

W uwadze bibliograficznej: Serja 4. wchodzi w skład wydawnictwa: »Biblioteka historyczna Altenberga«.

Ods. FINKEL Ludwik

zobacz:

KUBALA Ludwik: Szkice historyczne. Serja 6.

z przedmową... (1922)

10. [do § 3,2. 5,2]

KOSTECKI Edward: Poszukiwania współzależności pomiędzy cukrowością i plonem buraków cukrowych a ich oznakami morfologicznymi.

[Przez]... ze współzawodnictwem[!] Tadeusza Zaleskiego.

Poznań. 1922 Druk »Poradnika Gospod.« str.: 20. 8°, vol. 1. br.

W notatce bibliograficznej: Bez karty tytułowej. Tytuł okładowy, ponadto identyczny tytuł nagłówkowy lecz z poprawionym wyrazem »ze współzawodnictwem« na »ze współpracownictwem«.

II. [do § 3,2. 7,8. 8,1. 10,2. 23,2d. 24,3]

SPRAWOZDANIE Komisji Konstytucyjnej (Sejm[u] Ustawodawcz[ego]) o Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Warszawa. 1921. L. Bogusławski. str. 47. 8°, br. vol. 1.

W uwadze bibliograficznej:

[*Tytuł okładowy*]: Projekt Ustawy Konstytucyjny w redakcji, przyjętej przez Komisję Konstytucyjną i przedłożonej Sejmowi Ustawodawczemu Rzeczypospolitej Polskiej do uchwalenia w trzecim czytaniu według uchwał Komisji z d. 25 lutego, 1, 2. 4 i 5 marca 1921.

[*Tytuł wydawniczy*]: Sejm Ustawodawczy Rzeczypospolitej Polskiej. Druk Nr. 2561.

Ods. PROJEKT Ustawy Konstytucyjnej w redakcji przyjętej przez Komisję Konstytucyjną i przedłożonej Sejmowi...

zobacz:

SPRAWOZDANIE Komisji Konstytucyjnej (Sejm[u] Ustawodawczy[ego]) o Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

(1921)

12. [do § 3,2. 8,1. 18,2]

[LUBOMIRSKI Tadeusz] Katalog książek biblioteki... króla polskiego... Jana III. spisany w 1689 roku.

Kraków — Warszawa 1879. (Nakł. wydawcy) str. 12 nlb, 93. 8°, vol. 1.

W uwadze bibliograficznej: Równobrzmiące tytuły współrzedne w języku francuskim i łacińskim.

Ods. 1. KATALOG książek biblioteki króla... Jana III... spisany w r. 1689 r.

zobacz:

[LUBOMIRSKI Tadeusz]: Katalog książek biblioteki... Jana III...
w 1689 r. (1879).

Ods. 2. CATALOGUE des livres de la Bibliotheque du...
Roi de Pologne Jean III... fait en l'an 1689.

zobacz:

[LUBOMIRSKI Tadeusz]: Katalog książek biblioteki... Jana III...
w 1689 r. (1879).

13. [do § 3, 2. 8, 1. 18, 2.]

Karta tytułowa:

Illustrissimae atque excellentissimae castellanae Kaminensi
Catharinae de Potociis Kossakosciae odem hanc in solemni eius
nominis die annui obsequii ergo D. D. D. Angelus Durini archi-
episcopus Ancyranus, nuntius apostolicus anno 1772.

[*Tytuł równorzędny*]:

Jaśnie Wielmożnej JMć Pani Katarzynie z Potockich Kossa-
kowski, kasztelanowej Kamińskiej, odę tę w dzień imienin Jej uro-
czysty na znak szczerych życzeń y przywiązania swego oddaje
Anioł Durini arcybiskup ancyrański, nuncyusz Stolicy apostolskiej.

[Warszawa 1772].

[*po k. B₈ tytuł wewnętrzny*]: Catharinae Potociae castelanae
Caminensi, acumine mirae, iudicio summae, consilio maturaе...
Minervae Polonicae... haec carmina plausus admirationis, obsequii
ergo, Angelus Durini... D. D. D.

Kataloguje się:

DURINI Angelus: ...Catharinae de Potociis Kossakosciae
odem hanc in solemni eius nominis die... D. D. D..., anno 1772.

[Warszawa] (1772) knlb. 22. 4°, vol. 1.

W uwadze bibliograficznej:

[*Równorzędny tytuł polski*]: Katarzynie z Potockich Kossakow-
ski... odę tę w dzień imienin Jej... oddaje...

[*Po k. B₈ tytuł wewnętrzny*]: Catharinae Potociae, acumine
mirae... Minervae Polonicae... haec carmina, plausus... Angelus
Durini... D. D. D.

Tytuły i tekst w języku polskim i łacińskim.

Ods. KOSSAKOWSKA Katarzyna z Potockich.

zobacz:

DURINI Angelus: ...Catharinae Kossakosciae odem hanc... D. D. D.
i t. d. (1772)

14. [do § 3,2. 11. 12,1,18,2. 23,2d]

[POTULICKI Jan Jakób] Rewolucya szwedzka y duńska.

[Lublin] [1756?] [Soc. Jesu] sygn. A — U₄ i A. 8°, vol. 1.
karton oryg.

W uwadze bibliograficznej:

Tytuł rycinowy [sztych]. Zobacz: Estreicher: Bibliogr. 18,220.

Ods. 1. REWOLUCJA. Rewolucja szwedzka y duńska.

zobacz:

[POTULICKI Jan Jakób]: Rewolucja szwedzka...

[1756?]

Ods. 2. HISTORJA o Rewolucji Królestwa Szwedzkiego
y Duńskiego...

zobacz:

[POTULICKI Jan Jakób] Rewolucya szwedzka y duńska.

[1756?]

15. [do § 3,2. 18,3]

URZĄDZENIE wewnętrzne Akademii Umiejętności w Krakowie.
(Kraków) (1885) Druk. Uniwersytecka. str. 29. 8°. vol. 1.

W uwadze bibliograficznej: Tytuł nagłówkowy.

16. [do 3,2. 18,3]

RAGEOT Gaston: Der franzoesische Genius.

B. r. i m. dr. [Druk francuski, ok. 1920] 8°. vol. 1.

Uwaga bibliograficzna: Tylko tytuł okładkowy.

17. [do § 4,1. 5,1c 18,2. 23,2a].

APULEIUS L. Madaurensis: Liber περι ερμηνειας qui Apulei ..
esse traditur.

Rec. Al[ois] Goldbacher.

Vindobonae. 1875. C. Geroldi filii. 8°. str. 19. tekt. vol. 1.

Ods. GOLDBACHER Alois.

zobacz:

APULEIUS L. Madaurensis: Liber περι ερμηνειας

recens...

(1875)

18. [do § 5,1b. 7.1. 7,9 18,5. 28,2]

QUIES, Alta fortunae quies in... Struthonis plumis... Georgii Uandalini... Mnischech... ad summam... honoris meridiem... protacta, excitante in plausus... Collegio Crosnensi Soc. Jesu... anno quo VItaLIs MVnDo CoeLl fortVna qVleVit.

Sandomiriae (1730) Typ. Coll. S. J. 1°, vol. 1.

Ods. MNISZECH Jerzy

zobacz:

QUIES, Alta fortunae... in.. Struthonis plumis...

(1730)

19. [do § 5,1.b 7,9. 18,5]

RADOMICKI Józef Antoni Hieronim: Creatio caeli et terrae in principio conceptionis Virginis Mariae facta... in publico... oratorio a... producta. Anno qVo DeVs HoMo ConCeptVs est.

Cracoviae. (1715) Typ. Universitatis str. 16 nlb. f^o, vol. 1.

20. [do § 5,1b. 8,7. 18,2. 18,5]

[*Oryginał drukowany majuskułą*]:

CICERO M. Tullius: Scripta quae manserunt omnia

Fasc. 27: Orationes: Pro M. Marcello. Pro Q. Ligario. Pro rege Deiotaro.

Recogn. A[lfred] Klotz

Lipsiae. [rz.] 1914. B. G. Teubner. 8°, vol. 1 tekt.

Uwaga bibliograficzna: W tytule okładkowym: Bibliotheca scriptorum Graecorum et Romanorum Teubneriana.

21. [do § 7,5. 5,1d]

GOETHE Johann Wolfgang: Goethes Werke

Hrgb. im Auftrage der Grossherzogin Sophie von Sachsen.

1. Abteilung: Goethes Werke. Bd. 1.

i t. d.

22. [do § 5,2]

LOCHMAJER Michael: Praestantissimi s. Theologiae nec non juris pontificii dris... Parrochiale[!] curatorum feliciter incipit.

Bez r. i m. dr 4°.

23. [do § 7,1. 7,9. 11,5. 16]

[BIELSKI Marcin]

[Kronika wszystkyego swya || ta na ssesc wyeków | Monarchie
czterzy rozdzielo || na | s Kozmographią nową... po || Polsku pisana
s figurami... od || początku swyata aż do thego toku || który się
pisze 1551. || ...]

[Kraków 1551... wdowy] knlb. 18, ark. B — Eeee₄. 4°, vol. 1.

Uwaga bibliograficzna: Bez karty tytułowej.

24. [do § 7,1. 9. 11,2. 18,2. 23,2c]

LUTOSŁAWSKI Wincenty;

Logika ogólna... i logika formalna

Opracował...

(Londyn) 1906. Nakł. Wszechnicy Mickiewicza w Londynie.
str. XXXII. 368. 8°, vol. 1. pł. oryg.

[*Pismo przyłączone*]:

LUTOSŁAWSKI Wincenty:

Sprawozdanie z Wszechnicy Mickiewicza w Londynie za lata
1902—1905,

Ułożył...

Londyn 1906. Nakł. Wszechnicy Mickiewicza. str. 67, 8°.

Ods. LUTOSŁAWSKI Wincenty: Sprawozdanie z Wszechnicy
Mickiewicza w Londynie za lata 1902—1905

ułożył...

(1906)

zobacz:

LUTOSŁAWSKI Wincenty: Logika ogólna... i logika formalna.

[*Pismo przyłączone*]

25. [do § 7,2,3,8,11,12. 9. Dod. V.]

Karta tytułowa drukowana majuskulą.

Trésor de livres rares et précieux ou nouveau dictionnaire
bibliographique contenant plus de cent mille articles de livres ra-
res, curieux, et recherchés, d'ouvrages de luxe etc... Par Jean
George Théodore Graesse, conseiller aulique, bibliothécaire du feu
roi Frédéric - Auguste II., directeur du Musée japonais à Dresde...

Tome 1—7. Dresde, Rudolf Kuntze, libraire - éditeur. — Genève, Librairie H. Georg. — Londres, Dulau & Comp. 37, Soho-Square. — Paris, C. Reinwald, 15. Rue des Saints-Pères... 1859—69.

Kataloguje się:

GRAESSE Johann Georg Theodor:

Trésor de livres rares et précieux ou nouveau dictionnaire bibliographique... Par...

T. 1. A — B. str. 4 nlb. 588 [1859]. — T. 2. C — F. str. 4 nlb. 648/1861 i t. d.

Dresde [i i.] 1859—1869. Kuntze [i i.] 4°, vol. 8. 1/2 sk.

26. [do § 5, 1d. 7, 1, 4. 8, 5. 10, 3, 4. 18, 2, 0. 23, 2de t. 24, 2, 4, 5, 6. 25, 1, 3. 149]

DZIEJE powszechne illustrowane.

Na podstawie najnowszych badań... opracowali... prof. Czesław Pieniążek [i i.]... pod kierunkiem prof. Dr. Ludwika Kubali. Wiedeń 1894 — Fr. Bondy. pl. oryg. voll.

Część I. Czasy starożytne.

T. 1. Pieniążek Cz. Od czasów najdawniejszych aż do związków historyi greckiej. — str. 314, 200 ill. i 22 kartonów.

T. 2. Pieniążek Cz. i Sawczyński H.: Grecja przed, w czasie i po perskiej wojnie i rozkwit helleńskiej kultury.

str. 324, 200 illustr. i 20 karton.

T. 4. Sawczyński H. i Żegota Prawdzic [Alfred Szczepański]: Grecja od epoki wybuchu wojen perskich; Rzym aż do kolonizacji w Gallii Cisalpińskiej, — str. 310, około 150 illustr. i 16 kart. i t. d.

Część II. Czasy średniowieczne.

T. 1. Nitman K. J.: Od wędrówki narodów aż do wypraw krzyżowych. — str. VIII. 449. 13 tablic.

T. 2. Lityński M. i Riszka R.: Od wypraw krzyżowych aż do czasów renesansu. — str. VII. 336. 16 tablic.

i t. d.

Ods. 1. PIENIĄŻEK Czesław:

zobacz:

DZIEJE powszechne illustrowane... opracowali... H. Sawczyński, A. Szczepański... pod kierunkiem L. Kubali.

(Wiedeń 1894 nn)

i t. d.

Ods. 2. PIENIĄŻEK Czesław: Ilustrowana historia starożytna.

Tom 1. Od czasów najdawniejszych aż do zawiązków historii greckiej.

Według wydawnictwa Spamera opracował...

zobacz:

DZIEJE powszechne ilustrowane... opr. Cz. Pieniążek [i i.] pod kierunkiem L. Kubali. Część I. tom 1. (Wiedeń 1894)

Ods. 3. SAWCZYŃSKI Henryk:

Pieniążek Czesław i... Ilustrowana historia starożytna.

Tom 2. Grecja przed, w czasie i po perskiej wojnie...

zobacz:

DZIEJE powszechne ilustrowane... opr. Cz. Pieniążek [i i.] pod kierunkiem L. Kubali. Cz. I. tom 2. (Wiedeń 1895)

Ods. 4. SAWCZYŃSKI Henryk i Żegota Prawdzic [Alfred Szczepański]: Ilustrowana historia starożytna.

Tom 3. Grecja od epoki wybuchu wojen perskich. Rzym aż do kolonizacji w Gallii cisalpińskiej.

Według wydawnictwa Spamera opracowali...

zobacz:

DZIEJE powszechne ilustrowane... opr. Cz. Pieniążek [i i.] pod kierownictwem L. Kubali. Część I. tom 3. (Wiedeń 1894)

Ods. ogólny: PRAWDZIC Żegota [pseudonim]

zobacz:

SZCZEPAŃSKI Alfred.

27. [do § 7,7,8. 10,3e. 15,1,4. 18,4. 24,4,5]

[Karta tytułowa drukowana majuskułą].

GAUTIER Léon: Les épopées françaises. Étude sur les origines et l'histoire de la littérature nationale

Par... 2. éd. refond.

1. — [1878]. — 2. — [1892 - 94]]

3. — [1880]. — 4. — [1882]

Compl. [p. t.] Gautier L.: Bibliographie des chansons de geste str. IV. 315. [1897].

Paris 1878—1897. Palmé. [2 i Compl.: Welter] 8°, voll 5.

Ods. GAUTIER Léon: Bibliographie des chansons de geste.

[1897]

zobacz:

GAUTIER Léon: Les épopées françaises, Compl.

28. [do § 7,7. 7,11]

KRASZEWSKI Józef Ignacy: Pogrobek. Czasy Przemysław...
 Wyd. popular. skróc.

Warszawa — Poznań. Lwów [i i.] 1922.

29. [do § 7,8. 8,6]

BIBLIOTEKA narodowa.

Serja I.

Nr. 1. Kochanowski Jan: Treny. Z wstępem... T. Sinki str. XXXVI. 4 nlb. 76. (1919).

Nr. 2. Słowacki Juliusz: Kordjan. Część I.: Spisek koronacyjny. Z wstępem J. Ujejskiego... str. 134. (1919)

i t. d.

Kraków 1919 — ... Krakowska Ska Wydawnicza. 8°, voll. 36 1/2 pl.

Ods. 1. KOCHANOWSKI Jan: Treny

Z wstępem Tadeusza Sinki

(1919)

zobacz:

BIBLIOTEKA narodowa Serja I. Nr. 1

Ods. 2. SINKO Tadeusz: (Kochanowski Jan: Treny. Z wstępem...)

zobacz:

BIBLIOTEKA narodowa Serja I. Nr. 1.

i t. d.

(1919)

30. [do § 7,9. 11,2. 20. 25,2c]

[MIECHOWITA Maciej]

[*Tyt. rycinowy*]: Chronica Polonorum.

[*Przy końcu*]: (Cracoviae. 1521. H. Vietor.), str. nlb. 24.

CCCLXXIX f°. — vol. I. [*Przyłączone*]

[DECIUS Ludwik]:

[*Tyt. rycinowy*]: Contenta

De vetustatibus Polonorum liber I. — De Jagellonorum Familia liber II. — De Sigismundi regis temporibus liber III.

(Cracoviae. 1521. H. Vietor.) f°, str. nlb. 6. CXIX, 2 nlb.

Ods. DECIUS Ludwik Jodok

De vetustate Polonorum... De Jagellonorum familia... De Sigismundi regis temporibus...

Cracoviae 1521. H. Vietor

zobacz:

[MIECHOWITA Maciej]: Chronica Polonorum

(1521)

[*pismo przełączone*]

31. [do § 8,1, 10,3,4. 23,2dt. 24,4,5,6. 25,3. 149]

NAUKA i sztuka.

(Wydawnictwo Towarzystwa Nauczycieli szkół wyższych).

T. 1. Kubala L.: St. Orzechowski i wpływ jego na rozwój i upadek reformacji w Polsce. str. 103, 1 knlb. (1906).

T. 2 Porębowicz E.: Dante. — str. 170. (1906).

i t. d.

Lwów. 1906—1921 Skł. gł. H. Altenberg

Warszawa. E Wende i Ska. 8°, voll. 12.

Ods. 1. KUBALA Ludwik: Stanisław Orzechowski i wpływ jego na rozwój i upadek reformacji w Polsce (1906)

zobacz:

NAUKA i sztuka Tom 1.

Ods. 2. ORZECOWSKI Stanisław: [Kubala Ludwik:... i wpływ jego na rozwój i upadek reformacji w Polsce]

zobacz:

NAUKA i sztuka Tom 1.

(1906)

i t. d.

32. [do § 8,1. 15,4. 23,2dt]

PIEŚNI Legionów polskich 1914-- 1915 z melodyami.

Zebrał Zbyszko W. Mroczek.

Zeszyt 1. 76 pieśni. Wyd. 3. str. 96.

» 2. [*tylko z tyt.*]: Muza Legionów polskich 1914-- 1915 str. 71.

Kraków 1916. Nakł. wydawcy. 8°. voll. 2. br.

Ods. MUZA Legionów polskich 1914 - 1915

zobacz:

PIEŚNI Legionów polskich 1914—1915

zebrał Zbyszko W. Mroczek

zeszyt 2.

33. [do § 8,1. 19]

[CORPUS iuriſ civilis divi imperatoris Iustiniani]

[Instituta kart 76. Venetiis. 18/II. 1507.

[Volumen (contin. constitutiones novellas) kart 198. 8.

Venetiis. 1. VII. 1507.

Infortiatum. — kart 207. Venetiis 4. XI. 1507.

Venetiis. 1507. Baptista de Tortis. f^o. voll. 2.

34. [do § 8,2]

WYDAWNICTWO Ministerstwa kultury i sztuki z zakresu pomników budownictwa.

1. Instrukcja i zbiór przepisów obowiązujących przy inwentaryzacji pomników budownictwa. str. 12. (1920)

i t. d.

Warszawa 1920 —...

35. [do § 8,6]

BIBLIOTEKA.

Biblioteka żołnierza polskiego.

Zesz. 1. Sieroszewski W.: Wskazania żołnierskie.

» 2. Stefanowicz K.: O koniu.

» 3. Składkowski St.: Szanuj zdrowie.

i t. d.

[18] Makuszyński K.: Żołnierz, djabeł i dziewczyna.

i t. d.

(21) Ustawa o wykonaniu reformy rolnej.

[25] Przyjemności bolszewickie.

[26] Podróż, Bolszewicka... z przygodami.

[27] Nasi, Jak... walczą z kozakami

i t. d.

Warszawa. 1919 —...

36. [do § 9. 11,2. 23,2b. 134]

HOLMES T. Rice: Caesars Feldzüge in Gallien und Britannien.

Übersetzung und Bearbeitung der Werke »Caesars Conquest of Gaul« und »Ancient Britain and the Invasions of Julius Caesar«... von Wilhelm Schott. Nach dessen Tode zu Ende geführt u. durchges... von Felix Rosenberg.

Leipzig. 1913. B. G. Teubner. str. XIV. 229. 8°, voll. 1.

Ods. SCHOTT Wilhelm

zobacz:

HOLMES T. Rice: Caesars Feldzüge in Gallien und Britannien.

Übersetzung und Bearbeitung von... (1913)

ROSENBERG Felix

zobacz:

HOLMES T. Rice: *Caesars Feldzüge in Gallien und Britannien.*
 Übers. u. bearb. v. Wilhelm Schott.
 Nach dessen Tode zu Ende geführt von...

(1913)

37. [do § 10,3c. 18,2]

JOURNAL littéraire de Pologne

contenant un recit exact des livres nouvellement publiés dans ce
 pais. Avec plusieurs remarques utiles et curieuses.

Tome 1. — str. 16 nlb., 272, 16 nlb.

[Wydawca: Christian Gottlieb Frieze].

[*Więcej nie wyszło*].B. m. dr. [Warszawa] 1754. 8°, vol. 1. 1/2 sk.

Uwaga bibliograficzna: zobacz Estreicher: Bibliogr. XVI, 333.

38. [do § 10,3c. 18,2. 22,2]

CZERMAK W[iktor]: *Ilustrowane dzieje Polski.*

Tom 1. Od początków do 10 wieku. — str. VIII. 337,
 18 tabl. (1905).

[*Więcej nie wyszło*]Wiedeń. (1905). Bondy 8°, vol. 1. pl. oryg.

39. [do § 11,1. 23,2da. 24,4,5]

KSIEGA pamiątkowa ku uczczeniu setnej rocznicy urodzin
 Zygmunta Krasińskiego.

Tom 2.

[*zawiera*]: Bobrzyński K. Świadomość Z. Krasińskiego na tle
 psychiki polskiej, str. 122. Kraków 1912. Gimnazjum V.

Wiśniowski J. Irydon... str. 23. Kraków 1912. Drukarnia
 Związkowa. i t. d.

Lwów. 1912. Nakł. Rady Szkolnej Krajowej. 8°, vol. 1. 1/2 sk.

Ods. KRASIŃSKI Zygmunt:

zobacz:

KSIEGA pamiątkowa ku uczczeniu setnej rocznicy urodzin...
 (1912)

BOBRZYŃSKI Karol: Świadomość Z. Kasińskiego na tle psychiki polskiej

zobacz:

KSIEGA pamiątkowa ku uczczeniu setnej rocznicy urodzin Z. Kasińskiego.

Tom 2. (1912)

40. [do § 11,6]

GAZETTE des Beaux-Arts.

Courrier européen de l'art et de la curiosité.

Année 56 (1914) 1. sem. — str. 536 ilustr. osobnych 33.

Paris 1859 — ... i t. d.

41. [do § 12,3,4. 15,1]

LELEWEL Joachim:

Badania starożytności we względzie geografji.

Część naukowa. — str. 591, 2 tabele.

Atlas do... Badań starożytności... <z 19 tablic złożony>

Wilno i Warszawa. 1818. Józef Zawadzki [Tekst]: 8°. [Atlas]: f°. podł. 38,5×23,4 cm. vol. 2.

42. [do § 12,4. 7,11. 26,3]

KUERSCHNER Józef: Der neue Reichstag.

Stuttgart (i i.) [1890] Deut. Verlags-Anstalt. 7,3×4,9 cm, vol. 1. tekt.

[Szematyzm]

43. [do § 15,1. 18,3]

MUSEUM, Das Museum.

Eine Anleitung zum Genuss der Werke bildender Kunst von Wilhelm Spemann

Mit Beiträgen von W. Bode (i i.)

Herausgegeben von Richard Graul und Richard Stettiner.

* — ***** (T. 1 — 10).

Berlin und Stuttgart. b. r. [ok. 1880 — ...] W. Spemann. vol. 10. oryg. pł.

44. [do § 15, 1. 18, 5. 152]

WIMMER Fr[iedrich] & GRABOWSKI H[einrich]
Flora Silesiae.

Scripserunt . . .

Pars 1. Cl. I—X. [rz.] 1827

Pars 2. vol. 1. Cl. XI—XV.

vol. 2. Cl. XVI—XXII. — [rz. 1829].

Vratislaviae. 1827—1829. Korn. voll. 2.

Ods. GRABOWSKI Heinrich,

zobacz:

WIMMER Fr[iedrich] & ... : Flora Silesiae. (1827—1829).

45. [do § 18, 2. 23, 2d. 24, 2.]

[NOWAKOWSKI Wacław x]:

O cudownych obrazach w Polsce Przenajświętszej Matki Bo-
żej ... przez X. Wacława z Sulgostowa, Kapucyna.

Kraków. 1902. Nakł. autora. str. 4 nlb., 846. 8°, 1/2 sk. vol. 1.

Ods. ogólny:

X. WACŁAW z Sulgostowa, Kapucyn [pseudonim]

zobacz:

NOWAKOWSKI Wacław.

46. [do § 10, 3e. 18, 2]

[PRZYBOROWSKI Walery]

Historia dwóch lat 1861—1862.

przez Z. L. S.

Tom 1.: Część wstępna 1856—1860. — str. 4 nlb., 365 [1892]

» 2.: Część pierwsza: Rok 1861. Styczeń—Maj.

str. 521, 2 nlb. (1893)

Tom 3.: » » » Czerwiec — Grudzień.

str. 2 nlb., 508 [1894]

i t. d.

Kraków. 1892—1896. W. L. Anczyc i Ska. 8°, voll. 5. 1/2 sk.

Ods. HISTORJA, Historia dwóch lat 1861—1862

» przez Z. L. S.

zobacz:

[PRZYBOROWSKI Walery]: Historia dwóch lat 1861—1862
(1892—1896).

Z. L. S. [kryptonim]

zobacz:

[PRZYBOROWSKI Walery]: *Historia dwóch lat 1861—1862*
przez ...

47. [do § 18,2. 23,2a]

PAMIĘTNIK warszawski czyli dziennik nauk i umiejętności.

[Redaktor: Feliks Bentkowski]

R. 1815 T. 1—3. R. 1817 T. 7—9

R. 1816 „ 4—6. i t. d.

Warszawa. 1815—1823. Zawadzki i komp. 8°. vol. 27. zesz. 5.

Uwaga bibliograficzna: Od roku 1822 wydają Kaz. Brodziński,
Fr. Skarbek i J. Skrodzki.

48. [do § 23,2a]

KLEIST Ewald Christian: *Wiosna*.

Przekład Jana Stoczkiewicza ...

[wstęp i przypiski W[ilhelma] H[anna]

Lwów. 1802. Piller. str. 3, 14, 19. 8°. vol. 1/2 sk.

49. [do § 18,2. 23,2a. 23,2dδ]

[GRESSET Jean Baptiste L.]:

Pulpit żyjący

poemna polskie na model Gresseta... [tłum. Tadeusz Morski]

Gdańsk. 1781. str. 15. 8°.

Ods. 1. PULPIT żyjący

poemna polskie.

zobacz:

[GRESSET Jean Baptiste]: *Pulpit* żyjący [tłum. T. Morski]

Ods. 2. MORSKI Tadeusz (1781).

zobacz:

[GRESSET Jean Baptiste]: *Pulpit* żyjący

tłum ... (1781).

50. [do § 18,2. 23,2dδ, 120.]

ARISTOTELES: *Anaximenis Ars rhetorica, quae vulgo fertur Aristotelis Rhetorica ad Alexandrum*.

Recens. et illustr. Leonardus Spengel.

Turici et Vitoduri. 1847. *Computatorium literarium* 8°. vol. 1.

Ods. ANAXIMENES Lampsacus: Ars rhetorica

zobacz:

ARISTOTELES: Rhetorica ad Alexandrum rec. Leonard
Spengel. (1847)

51. [do § 21. 31,2a]

VESSOR Johannes:

Questiones super posteriora analytica Aristotelis.

Lipsiae: Wolfgang Stöckel pro Johanne Haller. 1499. 4°.

H. 16040. Collin. Upsala 1478.

[*oprawa rązem s*]:

HUNDT Magnus:

Compendium totius logices quod a nonnullis Parvulum
Antiquorum appellatur. In florentissimo studio Liptziensi reno-
vatum...

Lipsiae. 1515. M. Lottherus. str. CLVIII, nrb. 19. 4°. [F.]
oprawne z Nrem...

52. [do § 23,2b. 134.]

GRUPPE O[tto] F[erdinand]: Demetrius.

Schillers Fragment, für die Bühne bearbeitet und fortgeführt.

Mit Anhang.

Berlin. 1861. Bach. str. 228. 8°. vol. 1.

Ods. SCHILLER Friedrich: Demetrius

zobacz:

GRUPPE O[tto] F[erdinand]: Demetrius... Fragment für die
Bühne bearbeitet...

(1861).

53. [do § 23,2d. 25,2.]

SCHNUER-Pepłowski Stanisław:

Galiciana 1778—1812

Lwów. 1896. H. Altenberg. str. 164, 8°, vol. 1. 1/2 pl.

Ods. ogólny: PEŁOWSKI Stanisław Schnuer-

zobacz:

SCHNUER-Pepłowski Stanisław.

54. [do § 23,2d. 14c.]

Karta tytułowa.

Deo optimo maximo auxiliante. Theses disputationis extra-
ordinariae de contractu mutui, eius actione, ad quas praeside

Bartholdo Kichlero... publice... respondebit Georgius Heher Norimbergensis...

Rostochii, typis Myliandrinis (1588).

Kataloguje się:

KICHLER Berthold: ... Theses disputationis... de contractu mutui, eius actione, ad quas praeside... respondebit — Georgius Heher...

Rostochii (1588) Typ. Myliandrinis. 8°, vol. 1.

Ods. HEHER Georg

zobacz:

KICHLER Berthold: Theses disputationis... de contractu mutui... ad quas... respondebit...

(1588).

55. [do § 23,3b]

KLEJNOTY miasta Krakowa, 24 widoków... podług... akwarel Juliusza Kossaka i Stanisława Tondosa z tekstem historycznym Władysława Łuszczkiewicza oraz z przedmową Marjana Sokołowskiego.

Kraków. 1886—1887. Kutrzeba i Murczyński

Warszawa

Gebethner i Wolff. 1°, vol. 1.

Ods. KOSSAK Juliusz

zobacz:

KLEJNOTY miasta Krakowa, podług akwarel... i Stanisława Tondosa...

(1886/87)

i t. d.

56. [do § 23,4]

FELDMANN Wilhelm: Piśmiennictwo polskie 1880—1904.

Tom 1. str. 8 nlb. 292. — T. 2. str. 251. — T. 3. str. 243.

Tom 4.: Współczesna krytyka literacka w Polsce, str. 454.

[1910].

Lwów. 1905—1910. H. Altenberg. 8°, vol. 4. 1/2 pl.

Ods. FELDMANN Wilhelm: Współczesna krytyka literacka w Polsce.

zobacz:

FELDMANN Wilhelm: Piśmiennictwo polskie 1880—1904

tom 4.

(1910)

57. [do § 24,4. 148.]

PRZYCZYNKI do dziejów wychowania i oświaty w Polsce.

1. str. 206, 1 nlb. (1910).

2. str. 471 (1911)

zobacz:

MUZEUM.

Czasopismo poświęcone sprawom wychowania i szkolnictwa

Dodatek 6, 8.

[Lwów 1910. 1911].

58. [do § 25,1. 26,2.3.]

[*Karta tytułowa*].

O drenowaniu. Popularny wykład drenowania z instrukcją projektowania i wykonania robót drenarskich. Podług 3. wydania śląskiej Komisji generalnej opracowany i wydany staraniem delegacji melioracyjnej przy warszaw. Oddziale Tow. popierania przemysłu i handlu.

Wydanie z zapisu Wł. Peplowskiego...

Kataloguje się:

DRENOWANIE, O drenowaniu... Wykład... Podług 3. wydania śląskiej Komisji generalnej...

Warszawa. 1906. E. Wende i Ska. str. 46. 8°, vol. 1.

[*Popularne pismo zawodowe*].

59. [do § 25,2]

AKTY, Akty istoriczeskije sobrannyje i izdannyye Archigraficzskoju Komisijeju. T. 1 nn. i Dopolnenija k Aktam Istoriczkim T. 1. nn.

S. Petersburg. 1841... Tipogr. gasud. bumag. 4°.

60. [do § 27. 141.]

DAREWSKI Celestyn Werycha: Dissertatio inauguralis medico-practica de peripneumoniarum varia sede...

Vilnae. 1822. 8°, vol. 1.

W notatce bibliograficznej: Dysertacja doktorska wydziału lekarskiego Uniwersytetu wileńskiego.

61. [do § 4,1. 23,2d §. 28,1. 142.]

Karta tytułowa.

Festgruss Herrn Geheimen Staatsrath Dr. jur. Julius Schomburg in Weimar, ihrem lieben und verehrten Senior, zur Feier seines fünfzigjährigen Doctor-Jubiläums am 20 Juni 1890 dargebracht von den Familien Schomburg Eisenach und Schwenke Göttingen.

(Weimar. 1890. Hof-Buchdruckerei)

[*zawiera*]: Kleine Beiträge zur Schiller-Litteratur. Mitgetheilt von P. Schwenke. [F.]

Kataloguje się :

BEITRAEGE zur Schiller-Litteratur. Mitgetheilt von P[aul] Schwenke.

(Weimar. 1890. Hof-Buchdruckerei) str. 2 nlb., 25. 8°, vol. 1. [*zawarte w*]:

Festgruss... Dr. jur. Julius Schomburg... dargebracht von den Familien Schomburg und Schwenke.

Ods. 1. SCHWENKE Paul

zobacz:

BEITRAEGE zur Schiller-Litteratur. Mitgetheilt von...

(1890)

Ods. 2. FESTGRUSS... Julius Schomburg... z. Feier seines 50-jährigen Doctor-Jubiläums dargebracht von den Familien Schomburg... und Schwenke...

zobacz:

BEITRAEGE zur Schiller Litteratur. Mitgeth. von P[aul] Schwenke. [1890]

Ods. 3. SCHILLER Friedrich

zobacz:

BEITRAGE z. Schiller-Litteratur. Mitgeth. v. P[aul] Schwenke

(1890)

Ods. 3. SCHOMBURG Julius

Festgruss... z. Feier seines 50-jährigen Doctor-Jubiläums dargebracht von den Familien Schomburg und Schwenke.

zobacz:

BEITRAEGE zur Schiller-Litteratur. Mitgeth. von P[aul] Schwenke. (1890)

62. [do § 30,3]

MORS. O... quam amara est memoria tua.

Memmingen: Albert Kunne, ok. 1483. f^o,

Wstęga z tekstem: O mors quam amara || est memoria tua || .

Poniżej drzeworyt: Drzewo wyrastające z leżącego człowieka.

Na pniu u dołu: Thema || Ecc. 5. capit. O || mors quam amara || .

Napisy w 5 polach: Kończy się w 6. polu 15 w. u dołu na lewo:...

quo qbus pec || cat homo in seipsum...

1 karta, druk jednostronny 391×250 mm. Tekst rozdzielony nad drzeworytem. Typy: 1, 2. Rubr. a. i drzeworyt. [F.]

63. [do § 18,5. 20. 31,1]

[KONSTYTUCJE] 1.

Przywileie y || Constitvcie || Seymu walnego || Koronaciey Królewskiej, || M. D. LXXXVIII || .

Poniżej rycina: Herb Polski ze Snopkiem Wazów, nad którym dwaj aniołowie trzymają koronę królewską. Dookoła wieniec z herbów województw.

Kraków. [rz.] 1588. Druk. Łazarza. str. 75. nlb. 3.

[Przyłączony]: Uniwersal poborowy roku 1588. str. 20. 4°. vol. 1.

2.

Wydanie zupełnie identyczne tylko kustosz B stoi pod ar [w 1. pod l], C pod yP [w 1. pod y], D pod ism [w 1. pod is].

64. do § 31,2a,b.]

IOHANNES Glogoviensis.

Exercitium super omnes tractatus parvorum logicalium Petri Hispani.

Lipsiae: Wolfgang Stoeckel dla Jana Hallera. 1500. 4°.

Voulliéme Berlin. 1416, Estreicher Bibliogr. 17, 179 (niewystarcz.).

65. [do § 31,20.]

MICHAEL de Vratislavia.

Judicium Cracoviense ad annum 1495.

[Lipsiae: Arnold von Coeln, 1494 lub 1495] 4°, knlb. 8, [F]

[Tyt.] Iudicium Cracouienfe Ma || giftri Michaelis de vztatflauia Con-

gestum In p̄claro ſtu || dio Cracouiēſi Ad annum milleſimum qua-
dringenteſimū || nonageſimū quintum. [*Poniżej drzeworyt przedsta-
wiający Wenus i Marsa. z których »Mars dominus Venus coadiutrix,
anni 1495 Przed nimi dwaj lekarze, niosący pomoc kobiecie, siedzącej
w poſrodku obrazu.*] [K. 2a] Capitulū primū de domino an || ni... [*Koń-
czy k. 8b*] Iudicium Cracouiēſe per || Magiſtrum Michaelēm de w̄a-
tiſlauiā. In ſtudio alme || vniuerſitatis Craconiēſi. Congeſtum finit).

66. [do § 31,2c.]

MIKOŁAJ z Błonia (Płoński)

Tractatus sacerdotalis de sacramentis deque divinis officiis et
eorum administrationibus.

[Wrocław: Kasper Elyan, ok. 1475] f°. k. 137. [F]

[*Brak jednej karty*] [*Początek*]: Regiſtrum ſuper ſacramen-
tale || (R!) B̄ſolucō infirmoz̄, quo fieri d̄eat XLvij || ... [K. 10^a]
(M) Edice cura teipſum. Luce iiij. Sicut ayt || Grego... [*Koniec
k. 137^b w. 10*] nos toto roboze mentis. A. M. E. N.

Cop. II. 1068 (nieściły)

67. [do § 31,3.]

Karta tytułowa

Żywot wszechmocnego || syna bożego | pana Jezu krysta | stwo-
rzyciela y zbawicie- || la stworzenia wssytkiego. Wedle ewanielist
świę || tych | zrozmyslanim nabożnym doktorow || świętego pisma
ogarniony. || Item Modlitwy roskossne przy vmęczeniu || bożym |
nowo są przyłożony...

Kataloguje się:

[s. BONAVENTURA]: Żywot... syna Bożego Pana Jezu
Krysta... [tłum. Marcin Opeć]

Kraków. 1522. J. Viator. f°. vol: 1.

zob. Estreicher Bibliogr. XIII, 252.

68. [do § 4,1. 30,1. Dod. VI.]

JUEGEL Karl: Carl Jügel's Post-und Reise-Karte von
Deutschland und den Nachbarstaaten bis London, Paris... War-
schau, Kopenhagen.

Nach den neuesten... Quellen bearbeitet von U Hendschel
... gez. und gest. von Jos[ef] Back und C. Sauter.

Neue rev. Ausg.

*Mapa orjentacyjna. 1: 900,000. Wzniesienia schematycznie szra-
fowane. Cynkografia z kolor. granicami państw. i mapka poboczna,
123×105.8 cm.*

Dodano: Explication de Signes (1 karta naklejona)

Aperçu des tarifs de la poste aux chevaux (2 karty nakl.)

Frankfurt a. M. 1843. C. Jugel [!], vol. 1. na płótnie

Współrzędny okładkowy tytuł francuski.

69. [do § 30, 1. Dod VI,]

RIZZI—ZANNONI J[.]... A[...] B[...]: Carte de la Pologne,
divisé par provinces et palatinats... dédiée a... Charles de Polo-
gne duc de Saxe... par...

B. m. w. 1772. Bourgoin scrip. Perrier sculp.

*Na płótnie, nawinięta na drążku. Mapa orjentacyjna i fizyczna.
Skala 1: 973,000. Rzeźba terenu szczegółowo wycieniowana, uwzględ-
nione stosunki hydrograficzne i zalesienie, drogi, mosty i t. d. Mie-
dzioryt, barwny w oznaczeniu granic politycznych i wewnętrznych
okręgów administracyjnych.*

*I mapa, 196×176 cm, złożona z 1 karty tytułowej, 14 map,
i mapki skorowidzowej i 1 mapki pobocznej z planem Warszawy
i 17 widokami jej gmachów. Vol. 1 Załączono 1 arkusz druku dedykacji.*

70. [do § 31,]

CARTE du Rhin depuis Schaffhouse à Rotterdam.

Basel [ok. 1840] Maehly.

Londres. Johanning et C-o.

Maurer fecit. Lith. P. Christen à Basel. *Na płótnie w okładce, vol. 1.*

*Mapa orjentacyjna. Skala 1: 750,000. Wzniesienia terenu za-
znaczone ogólnie kręskowaniem. Rzeka i granice polityczne kolorowane.*

*5 mapek pobocznych, 46 widoków okolic nadbrzeżnych,
105×24 cm. W okładce 25×18 cm, z tytułem: Carte des bords du Rhin
depuis Schaffhouse à Rotterdam avec indication des chemins de fer.*

[Przydano]: Topographie des bords du Rhin...

Basle [1840] Maehly—Lamy. — str. 4 nlb. 24, 2 nlb. 8° br. vol. 1.

DODATEK II.

ZASADY TRANSKRYPCJI.

(por. § 4.).

I JĘZYK ROSYJSKI.

(Zob. Przykł. 59).

Głoska	Znak w trans- krypcji	Głoska	Znak w trans- krypcji	Głoska	Znak w trans- krypcji	Głoska	Znak w trans- krypcji
A a	<i>a</i>	Ѐ	<i>j</i>	Т	<i>t</i>	Ы	<i>y</i>
Б б	<i>b</i>	К	<i>k</i>	У	<i>u</i>	Ь	²
В	<i>v</i>	Л	<i>l</i>	Ф	<i>f</i>	Ѣ	<i>ě</i>
Г	<i>g</i>	М	<i>m</i>	Х	<i>ch</i>	Ѥ	<i>ě</i>
Д	<i>d</i>	Н	<i>n</i>	Ц	<i>c</i>	Ю	<i>ju</i>
Е e	<i>e</i>	О	<i>o</i>	Ч	<i>č</i>	Я	<i>ja</i>
Ж	<i>ž</i>	П	<i>p</i>	Ш	<i>š</i>	Ѧ	<i>f</i>
З	<i>z</i>	Р	<i>r</i>	Щ	<i>šč</i>	Ѧ	<i>y</i>
И I i	<i>i</i>	С	<i>s</i>	Ъ	¹⁾		

¹⁾ nie uwzględnia się przy końcu słowa, w środku zaś oddaje się łącznikiem.

²⁾ znak miękczenia umieszczany nad lub obok poprzedzającej spółgłoski.

2. JĘZYK BIAŁORUSKI

posiada następujące głoski, odmienne od rosyjskiego:

$$\Gamma = h; \quad \check{Y} = w (u).$$

3. JĘZYK MAŁORUSKI

W grażdance $\Gamma = h$; $\ddot{I} = 'i$ (znak ' nad poprzedzającą spółgłoską) $j\ddot{i}$ na początku, $\Gamma' = g$; $\mathbb{E} = je$, $U (u) = y$.

4. JĘZYK ŚTARO-CERKIEWNO-SŁOWIAŃSKI

Obowiązują tu następujące odchylenia i dodatki:

$$\begin{aligned} O\Upsilon &= u; \quad \mathbb{H} = \check{s}t; \quad 'h \text{ (w środku wyrazu)} \check{u}; \quad h = \check{i}; \quad \mathbb{e} = je; \\ \mathbb{H} &= ja; \quad \mathbb{O} = o; \quad \mathbb{A} = \check{e}; \quad \mathbb{X} = a; \quad I\mathbb{A} = j\check{e}; \quad I\mathbb{X} = ja; \\ \check{Z} &= x; \quad \Psi = ps. \end{aligned}$$

5. JĘZYK NOWOBUŁGARSKI

wprowadza następujące zmiany:

$$\mathbb{H} = \check{s}t; \quad 'h \text{ (wewnątrz wyrazu)} \check{u}; \quad h \text{ (w środku wyrazu)} \check{i}; \quad \mathbb{X} = \check{a}.$$

6. JĘZYK SERBSKI

Transkrypcja jak w języku rosyjskim, tylko:

$$\mathbb{X} = h$$

następujące zaś głoski, obce językowi rosyjskiemu, oddaje się:

$$\mathbb{J} = j; \quad \mathbb{A} = l; \quad \mathbb{B} = \check{n}; \quad h = \check{c}; \quad \mathbb{H} = dj; \quad \mathbb{H} = \check{d} (d\check{z}).$$

7. JĘZYK WOŁOSKI

W stosunku do alfabetu rosyjskiego występują tu następujące zmiany i dodatki:

Ī Ī (=ros. ĩ) = *j*; Ƨ Ƨ (=Oγ) = *u*; X = *h*; 𐤀 = *št*;
 𐤁 = *š* (nawet przy końcu wyrazu); 𐤂 = *i*; 𐤃 = *ā*; 𐤄 = *i*; 𐤅 = *č* (*dž*).

Obecną rumuńską pisownię stosowuje się w tytułach wołoskich tylko w haśle, z ods. od transkrypcji.

8. JEZYK HEBRAJSKI.

(por. przykl. 6).

Głoska	Znak w trans- krypcji	Głoska	Znak w trans- krypcji	Głoska	Znak w trans- krypcji	Głoska	Znak w trans- krypcji
א	—, ¹⁾	ח	<i>ch</i>	ס	<i>s</i>	ע	<i>š</i>
ב	<i>b</i>	ט	<i>t</i>	ע	<i>ʿ</i>	ת	<i>th</i>
ג	<i>g</i>	י	<i>j</i>	ק	<i>f(q)</i>		
ד	<i>d</i>	ך	<i>k</i>	ץ	<i>š</i>		
ה	<i>h</i>	ל	<i>l</i>	ק	<i>q</i>		
ו	<i>w</i>	מ	<i>m</i>	ר	<i>r</i>		
ז	<i>z</i>	נ	<i>n</i>	ש	<i>s</i>		

¹⁾ rdzennego 𐤁 nie transkrybuje się na początku wyrazu, w środku i na końcu oddaje się je przez *ʿ*.

DODATEK III.

SKRÓTY BIBLIOGRAFICZNYCH WYRAŻEŃ.

(Zob. § 5, I g. Instr. ogólnej)

1. Skrócenia zaznaczamy kropką; nie stawiamy jej, jeżeli w skrócie zachowujemy ostatnią głoskę wyrazu (np. *wyd.*, lecz: *rkps*).

2. We wszystkich formach jednego słowa stosujemy ten sam skrót, o ile nie zatrzymujemy w skrócie ostatniej głoski wyrazu. (np. *wyd.*, lecz: *Two*, *Twa*).

3. Wyrazy złożone (*composita*) bez względu na to. czy są pisane osobno, czy też razem, skracamy zawsze w ten sam sposób. (np. *Erg. H.*).

4. Skróty stosujemy — w razie potrzeby w formie odpowiednio zmienionej — także w pokrewnych rdzeniem wyrazach innych języków (np. *ed.* i *éd.*, *praeft.*, *pref.* i *préf.*).

5. Skrókami zastępujemy tylko wyrazy, stojące w tekście w formie nieskróconej. Słowa skrócone już w oryginale przejmujemy w tym samym skrócie.

Aargang	Aarg.	arkusz	ark.
Abbildung	Abb.	Auflage	Aufl.
Abdruck	Abdr.	augmenté	augm.
abgedruckt	abgedr.	Ausgabe	Ausg.
Abteilung	Abtlg.	ausgewählt	ausgew.
accedit	acced.	avdelning	avd., afd.
additio, addidit	add.		
adligatum	adl.	Bändchen	Bdchn.
Aflevering	Afl.	Band	Bd.
alfabetyczny	alfab.	Bandet	Bd.
angielski	ang.	Bearbeiter	Bearb.
Anhang	Anhg.	Bearbeitung	Bearbtg.
Anlage	Anl.	bedeutend vermehrt	bed. verm.
Anmerkungen	Anm.	begründet	begr.
anonim	anon.	beigedruckt	beigedr.
Appendix	App.	Beilage	Beil.

bez drukarza	b. dr.	édition	éd.
bez iniejsca	b. m.	egzemplarz	egz.
bez roku	b. r.	Einleitung	Einl.
bez osobnej karty		emendavid	emend.
tytułowej	b. os. k. tyt.	enthaltend	enth.
biblijografja }	bibl.	ergänzt	erg.
biblijograficzny }		Ergänzungsheft }	Erg. H.
biblijoteka }	biblijot.	Ergänzungs Heft }	
biblijoteczny }		erkläred, erklärt	erkl.
Bildnis	Bildn.	erweitert	erw.
Blatt	Bl	ex recensione	ex rec.
brak	b.		
broszura	brosz.	faksymil	faks
Brothers	Br.	fasciculus	fasc.
Buchdruckerei	Buchdr.	figura	fig.
Buchhandlung	Buchh	folio	fol.
		fortgeführt	fortgef.
centhury	cent.	fortgesetzt	fortges.
ciąg dalszy	c. d.	Fortsetzung, Fort-	
collectio, collegit	coll.	setzer	Forts.
Compagnie (franc)	C ^{ie} .	fotografja, fotogra-	
Compagny	Co.	fował	fotogr.
contenant	cont.	Fraktur	F.
corrigé, correctus	corr.	francuski	franc.
curavit	cur.	fratelli	frat.
czasopismo	czas.	frères	fr.
część	cz.		
		gänzlich	gänzl.
Dargestellt	dargest.	Gebrüder	Gebr.
datowany	dat.	gedruckt	gedr.
Del, Deel	D.	gestochen	gest.
dedykowany	dedyk.	gezeichnet	gez.
dodano, dodatek	dod.	Gravure	Grav.
druk, drukarz	dr.		
durchgesehen	durchges.	Handschrift	Hs.
dysertacja	dys.	handschriftlich	hs.
dzieło	dz.	Heft	H.
		Herausgeber	Hrgb.
editus, editio, edidit		herausgegeben	hrgb.
edited, editor	ed.		

Jahrgang	J.	Nachwort	Nächw.
Jahrhundert	Jh.	nadbitka	nadb.
jak wyżej	j. w.	nakład (em), na-	
ilustracja	il.	kładca	nakł.
imienia	im.	na podstawie	na podst.
Imprimerie	Impr.	następne	nn.
Inhaltsverzeichnis	Inh. Verz.	Neue Folge, Ny följd	N. F.
institut	inst.	Neue Reihe, Ny	
Introduction	Introd.	Raekke	N. R.
		New series, Ny Serii	N. S.
karta	k.	nieliczbowany	nlb.
karton	kart.	niemiecki	niem.
katalog	kat.	Nouvelle édition	Nouv. éd.
kolumna	kol.	Nouvelle série	Nouv. ser.
komentator	kom.	nowy	n.
Kommissionsverlag	Kommverl.	numer	Nr.
Kompagnie	Ko.		
komponiert	komp.	Odbitka	odb.
księga	ks.	oddział	oddz.
księgarnia	księg.	ohne Jahr	o. J.
		ohne Ort	o. O.
Levering	Lev.	okładka	okł.
Liber	lib.	omarbetad	omarb.
liczbowany	lb.	opracował	oprac.
liczne	l.	oprawa, oprawne	opr.
Lieferung	Lfg.	oryginalny	oryg.
litografja	litogr.	oversat	overs.
Livraison	Livr.	ozdobne	ozb.
mały	m.	Pars, part, Partie	P.
Manuskript	Ma.	perjodyczny	perjod.
maszynowe (pismo)	masz.	Photographie	Phot.
miejsce	m.	Planche	Pl.
Mitarbeiter	Mitarb.	Plate	Pl.
mitgeteilt	mitget.	pod tytułem	p. tyt.
Mitwirkung	Mitw.	półpłótno	$\frac{1}{2}$ pł.
		półskórek	$\frac{1}{2}$ sk.
Nachfolger	Nachf.	poprawiony	popr.
Nachtrag	Nachtr.	porównaj	por.

portret	portr.	Seite(n)	S.
powiększony	powięk.	Selbstverlag	Selbstverl.
pozycja	poz.	skład główny	skł. gł.
praefatio	praef.	skóra	sk.
praeses	praes.	Société	Soc.
précédé	préc.	Spółka	Sp.
préface	préf.	stereotypowe	ster.
program	progr.	strona	str.
przedruk	przedr.	Supplement	Suppl.
przejrzany	przejrz.	sygnatura	sygn.
przekład	przekł.	sztymarz	sztymch.
przełożył	przeł.		
przerobiony	przerob.	tabela	tab.
przyłączono	przyłącz.	tablica	tabl.
pseudonim	pseud.	Teil	T.
publié	publ.	tekstura	tekt.
published	publ.	typografia	typ.
		tłumaczył	tłum.
Raekke	R.	tom, toms, tome,	
recensuit	rec.	tomo	t
recognovit	recogn.	Towarzystwo	Two.
redaktor	red.	traduction traduit	trad.
Register	Reg.	translated	transl.
rękopis	rks.	tytuł główny	tyt. gł.
respondens	resp.	» końcowy	tyt. końc.
revidiert	rev.	» nagłómkowy	tyt. nagł.
rocznik	rocz.	» na grzbiecie	tyt. grzb.
rok	r.	» nakładowy	tyt. nakł.
rosyjski	ros.	» okładowy	tyt. okł.
rozszerzony	rozs.	» równorzędnym	tyt. równorz.
ruski	rus.	» szczegółowy	tyt. szczeg.
rycina	ryc.	» wewnętrzny	tyt. wewn.
rysownik	rys.	» wspólny	tyt. wspł.
rysunek			
rytownik	ryt.		
rzymski	rz.	Übersetzer, Über-	Übers.
		setzung	übertr.
Sammlung	Samml.	übertragen	Udg.
sectio	sect.	udgawe	

uitgegeven	uitg.	Vorrede	Vorr.
umgearbeitet	umgearb.	Vorwort	Vorw.
unter dem Titel	u. d. T.	wielki	w.
upplaga	uppl.	Witwe	W-we.
uwaga	uw.	wydanie, wydawca,	
uzupełniony	uzup.	wydał	wyd.
		wydawnictwo	wydawn.
verbessert	verb.	załącznik	zał.
Verfasser	Verf.	zapiski	zap.
Vermehrt	verm.	Zeichnung	Zeichn.
veröffentlicht	veröff.	zeszyt	z.
versehen	vers.	zobacz	zob.
Veuve	V-ve.	zupełnie	zup.
vollständig	vollst.	zusammengestellt	zugest.
volumen	vol.		

DODATEK IV.

Wskazówki do szczegółowego opisu inkunabułów.

§ 1.

Opis inkunabułu składa się z 3 części:

- a) z notatki bibliograficznej,
- b) opisu typograficznego,
- c) opisu tekstu.

A. NOTATKA BIBLIOGRAFICZNA.

§ 2.

1. Notatka bibliograficzna obejmuje nazwiska autora, tytuł rzeczowy, miejsce druku, drukarza i wydawcę (nakładcę), datę druku i oznaczenie formatu, o ile te szczegóły można stwierdzić.

2. Jeżeli druk zawiera kilka pism jednego lub różnych autorów, chociażby one tworzyły tylko drobne przydatki do właściwego tekstu, wymienia się je w notatce bibliograficznej zawsze pojedynczo (szczegółowo).

§ 3.

Nazwisko autora, któremu należy przydać krótką zapiskę biograficzną, staje się hasłem nawet wtedy, gdy w druku samym nie jest wymienione.

§ 4.

Za tytuł rzeczowy uważa się oznaczenie dzieła, przyjęte w Hain'a Repertorium bibliographicum; jest on niezmienny dla wszystkich druków tego samego dzieła. Jeżeli zaś forma tytułu

działa, które opisujemy odbiega znacznie od tytułu utartego, przejmując się ją, dopisując tytuł utarty w nawiasie graniastym.

§ 5.

Miejsce druku podaje się w brzmieniu jakie występuje w dziele.

§ 6.

Nazwisko drukarza przejmując się w tej formie, jakiej on sam zwykł używać; w przypadkach wątpliwych wybiera się formę jego języka ojczystego.

§ 7.

Niewymienione lecz wykryte miejsce wydania i nazwisko drukarza ujmuje się w nawias graniasty. Oznaczenie »b. m.« odpada w tym wypadku.

§ 8.

1. Za wydawców uważa się wszystkie osoby, których współudział w powstaniu dzieła jest w kolofonie (zakończeniu) wymieniony.

2. O ile drukarza nie można uważać równocześnie za nakładcę, wymienia się także nakładcę w formie X dla Y, przyczem X oznacza drukarza, Y zaś nakładcę.

§ 9.

1. Datę druku podaje się zawsze w formie oryginalnej.

2. Jeżeli forma daty nie odpowiada nowożytnemu sposobowi datowania, przydaje się datę nowożytną w nawiasie.

3. Datę, którą można wywnioskować jedynie z treści druku, określa się przy oznaczonych granicach czasu w formie: »przed, nie przed, po«, zaś przy niedających się oznaczyć granicach jako »około«.

§ 10.

1. Format podaje się według składu (złamania) arkuszy. Arkusz druku jednokrotnie złamany daje format folio (2°), dwu- lub trzykrotnie - kwarto (4°) lub oktawo (8°). Rodzaj złamania widoczny jest z linii wodnych i związań, a także z położenia znaków wodnych.

2. Jeżeli arkusze tegosamego druku mają różne złamania, to podaje się obydwia formaty n. p. 4⁰ i 2⁰.

B. OPIS TYPOGRAFICZNY.

§ 11.

Opis typograficzny podaje objętość druku, sygnatury, paginacje i kustosze, układ i wyposażenie druku.

§ 12.

Przy oznaczaniu objętości dzieła należy policzyć karty, a przytem także zbadać objętość poszczególnych składek, wliczając niezadrukowane karty. Karty zupełnie lub częściowo usunięte wymienia się osobno.

§ 13.

1. Sygnatury podaje się w ich formie oryginalnej. Odchylenia od szeregu alfabetycznego zaznacza się szczegółowo. Za alfabet normalny uważa się szereg 23 znaków A—Z z K, lecz bez U i W.

2. Jeżeli w oryginale brak sygnatur, to oznaczamy składki tak jakby one istniały, ujmujemy jednak te dane w nawias graniasty.

3. Liczbę kart każdej składki umieszcza się przy sygnaturze jako wykładnik.

§ 14.

1. Jeżeli druk posiada paginację, podaje się ją w formie oryginalnej (słowami, cyframi rzymskimi lub arabskimi, majuskułami lub minuskułami).

2. Nieliczbowane karty zaznacza się w nawiasie graniastym a mianowicie, jeżeli one nie są objęte paginacją cyframi arabskimi; jeżeli zaś są wliczone — znakami liczbowymi oryginału.

§ 15.

1. Jeżeli w dziele znajdują się kustosze, podaje się, czy występują tylko pojedynczo, czy też pojawiają się jako odcisk pieczęci oraz czy są to kustosze arkuszowe, kartkowe lub też stronicowe.

2. Braku kustoszy nie zaznacza się

§ 16.

Zapiski o układzie druku odnoszą się do liczby kolumn i wierszy i do nagłówków kolumnowych.

§ 17.

Jednokolumnowy skład uważa się za normalny, więcej kolumnowy zaznacza się.

§ 18.

1. Jeżeli liczba wierszy na stronicach pełnych nie jest jednostajna, podaje się granicę wahań.

2. Jeżeli z powodu używania różnych typów czcionek lub t. p. niepodobna ilości wierszy dokładnie ustalić, oznacza się ją jako »zmienną«.

3. Przy drukach jednokartkowych podaje się obok liczby wierszy największe rozmiary składu według wysokości i szerokości.

§ 19.

Zapiski o wyposażeniu druku odnoszą się do typów czcionek, inicjałów, marginesów, rubryk, sygnatów (znaków) drukarskich i nakładczych, drzeworytów, map, nut i barw druku.

§ 20.

1. Oznaczenie typów (czcionek), inicjałów i marginesów, rubryk i sygnatów drukarskich dokonywa się według Haeblera Typenrepertorium der Wiegendrucke.

2. Litera reprezentujące (zastępcze) inicjałów oznacza się słowem »Min« wgl. »Maj. w inic.«.

§ 21.

1. Drzeworyty tytułowe wymienia się szczegółowo; drzeworyty w ilości do 10 liczy się, przy większej ich ilości wystarczy notatka: »z licznymi drzeworytami«.

2. Mapy wykazuje się zawsze poszczególnie.

§ 22.

Przy nutach określa się, czy tylko jest na nie zarezerwowane miejsce, czy też istnieje siatka o linjach czerwonych i czarnych, czy też wreszcie same nuty wykonane drukiem.

§ 23.

Druk barwny zaznacza się w ogóle zapiską: druk czarny i czerw.; inne barwy wylicza się dokładnie.

C. OPIS TEKSTU.

§ 24.

Opis u tekstu dokonywa się stosownie do formy oryginału antykwą albo frakturą.

§ 25.

1. Interpunkcję i skróty odpisuje się z oryginału możliwie najwierniej; tak samo rozróżnia się zawsze *f* i *s*, *z* i *r*, *u* i *v*. Natomiast nie uwzględnia się ligatur z wyjątkiem *ae* i *oe*.

2. Inicjały zaznacza się nawiasem okrągłym, spacja (miejsca wolne) graniastym, reprezentujące litery przejmuje się w formie oryginału i umieszcza w okrągłym nawiasie.

3. Koniec wiersza znaczy się dwoma pionowymi kreskami.

4. Przy liczbowym oznaczaniu wierszy nie wlicza się niezadrukowanych wierszy.

§ 26.

1. Karty oznacza się według liczby stwierdzonej przy opisie typograficznym i według istniejących ewentualnie sygnatur i paginacji.

Strona przednia i odwrotna karty znaczy się literą *a* i *b*, kolumny zaś tej samej stronicy *α*, *β*, *γ*. Jeżeli tytuł mieści się na karcie *1 a*, wystarczy oznaczenie: *tyt.*

2. Pierwszą kartę drugiej składki oznacza się bez względu na jej formę oryginalną tylko słowem *»sygn. b«* albo *»skład. b«*.

§ 27.

Tekst podaje się w możliwie najkrótszej formie; wszelkie wypuszczenia nawet i po znaku końca wiersza, oznacza się trzema kropkami.

§ 28.

1. Bezwarunkowo podaje się:

a) tytuł; tytuły dłuższe można skrócić;

b) wiersze dedykacyjne, wymieniając początek i ilość ich;

c) przedmowy dedykacyjne i i. jedynie według ich nagłówka i podpisu;

d) początek tekstu;

e) pierwszy wiersz drugiej składki; jeżeli składka *a* zawiera części wstępne, zaś *b* początek tekstu, wtedy pierwszy wiersz składki *c*;

f) ostatnie zdanie (lub zdanie poboczne) tekstu: same formuły końcowe nie wystarczą (n. p. »laus deo« i t. p.);

g) zakończenie (kolofon); dłuższe zakończenia można skrócić.

2. Istnienie opisu treści, rejestru, sygnatur i sygnetów drukarskich lub nakładczych zaznacza się.

§ 29.

Oprócz odsyłaczy, które należy sporządzać na podstawie § 23 ust. 2.

Instrukcji o katalogach alfabetycznych, odsyła się zawsze:

a) od samoistnych pism lub ich ułamków, dołączonych do pism innych, nawet wówczas, gdy nie są wymienione w tytule,

b) od wydawców, autorów przedmów, wstępów i zakończeń, oraz korektorów,

c) od tytułu rzeczowego dzieł, cytowanych często tylko pod tym tytułem, mimo że autorowie ich są znani jak n. p.: *Dialogus creaturarum*, *Fasciculus temporum*, *Margarita decretalium*.

§ 30.

Jeżeli identyczność druku można stwierdzić przy pomocy znacznej bibliografii inkunabułów, należy ją przy końcu opisu zacytować.

§ 31.

Oprócz szczegółowego opisu inkunabułów należy je zestawić według drukarzy i miejsc druku. W tym celu sporządza się dla każdego opisanego druku kartkę według dołączonego wzoru.

Zapiski odnoszące się do autora, tytułu, daty, formatu, paginacji kart, sygnatur, kustoszy, kolumn, wierszy, typów, inicjałów, rubryk i druku barwnego należy umieścić w poszczególnych rubrykach. Kartki różnych druków jednego drukarza należy układać chronologicznie.

I. WZÓR KATALOGOWANIA INKUNABUŁÓW.

NIDER, Johannes.

Dominikanin, profesor Uniwersytetu wiedeńskiego † 1438.

[Praeceptorium divinae legis seu expositio decalogi].

[Coloniae: Ulrich Zell, ca. 1473.] 2°.

K. nlb. 329. Składki: [a¹⁰ b¹⁰ c⁸ d¹⁰—r¹⁰ s¹² t¹⁰—z¹⁰ aa¹⁰—ll^{9[10]}]. 2 kol. 37 ww. Czcionka 2. Kilka razy maj zamiast inicj. Tytuły stron.

K. 1 ax: Tabula: (M)orsus || cause q̄ sint || v. p̄. ca. p̄. f. ciř. me. || ... skł. bax: erūt. r. p̄. A. in prīm. || ... K. 28 bβ w. 25: Et sic est finis || K. 29 ax: Primū Preceptū || Incipit plog⁹ in expōicōez || decalogi sm fratrē Johānez || Nider sacre theologie pfes || sořē... skł. e: primū preceptū || qz malediceř~ in iudicio illa || ... koniec K. 329 aβ w. 11: Explicit p̄ceptoriiū divi || ne legis fr̄is Johānis x̄y || der sacre theologie pfes || sořis eximij, ordinis pre || dicatoř. conuētual̄ x̄u || rēbergensis. || K. 329 b czysta, K. 330 brak.

Cop. 4411. VK. 858. Pr. 900 Bryt. Mus. 3009.

Liczne rubryki czerw. i nieb. Takież ozdobniejsze inicjały na początku »tekstu« i »prologu«. — Glossy. — 1. Monasterij Crepicensis (XVII w.). 2. Exlibris: L. Dembowski, 3. podpisy Józefa Falk Regulskiego. — Opr. w 1/2 sk. z poł. 19. w.

II. ODSYŁACZ DO MIEJSCA DRUKU I DRUKARZA.

Kolonia.

Ulrich Zell.

L.	Autor i tytuł	Miejsce	Drukaz	Rok	Format	Objętość	Paginacja sygn. kust.	Kol.	Wierszy	Czcionki	Inicjały	Rubryki	Drzeworyty	Druk barwny
1	Nider Johannes Praeceptorium legis divinae	* 1)	* 1)	1473	2 ^o	330	—	2	37	2	—	—	—	—

1) Podane w druku.

DODATEK V.

O używaniu wielkich liter początkowych.

§ 1. Reguły zasadnicze.

Pisownię wyrazów drukowanych na karcie tytułowej w całości lub też w części wielkimi literami uzgadnia się w karcie katalogowej z postanowieniami pisowni, obowiązującej współcześnie w danym języku¹⁾ (§ 5, 1 b i c. Instrukcji ogólnej). Dla uniknięcia niepewności, któreby mogły powstać wskutek wahania się pisowni w niektórych językach należy postępować według następujących reguł.

§ 2. Nazwiska i nazwy.

We wszystkich językach piszemy wielką literą początkową:

a) nazwiska osób w całości i we wszystkich częściach imiennych, nazwy jednostkowe, imiona bogów, istot mitologicznych, zwierząt, drzew, planet, gwiazd, budowli, okrętów i t. d., oraz nazwy uosobionych pojęć oderwanych. Rodzajnik piszemy literą wielką tylko przy nazwiskach w językach romańskich. Przyimki połączone z rodzajnikiem piszą się nawet tu literą małą, o ile nie stanowią z nazwiskiem jednej całości.

T. Pomponius Mela, Wojciech z Brudzewa, Walther von der Vogelweide, von Zurwesten, Abdul' Laith as Samarkandī, Saint-Hilaire, Vanderbilt, Weichert-Szymanowska, O'Donell, Ap Rhys.

Jowisz, Pegaz, gwiazda Polarna, Czarna kamienica, the Pretender (jako okręt), la Lanterne (jako gospoda), La Bruyère, de Vries, de Las Casas, zur Megede.

¹⁾ Dla języka polskiego prawidła te zebrane są najlepiej w książce: Łoś Jan: Zasady ortografji polskiej i słownik ortograficzny według zasad Polskiej Akademji Umiejętności. Lwów — Warszawa. 1920., na której oparte są postanowienia niniejszego rozdziału. W języku francuskim obowiązują formy znajdujące się w słowniku Dictionnaire de l'Académie Française Tome I — 2, Paris, 1877, w niemieckim zaś postanowienia zawarte w § 21, dziełka »Regeln für die deutsche Rechtschreibung nebst Wörterverzeichnis« Berlin, 1902

b) Tytulatury odnoszące się do pewnej oznaczonej osoby, zastępujące jej imię własne, stałe przydomki i przezwiska jakiegś osoby, jak również liczby przy imionach panujących i wydarzeniach dziejowych.

Naczelnik Państwa, Naczelnik w sukmanie. Bolesław Krzywousty, Radziwiłł Panie Kochanku, Pierre la Grand, Friedrich der Zweite, Władysław Warneńczyk, Friedrich mit der Leeren Tasche, Trzeci Maja, Wielka Wojna.

c) Nazwy geograficzne i topograficzne oraz ich części, jakoteż nazwy narodów. W polskich nazwach geograficznych dwu lub więcej wyrazowych piszą się imiona pospolite wchodzące w skład nazw tych literą małą, natomiast wyrazy odróżniające, mające charakter imion własnych, wielką; w języku włoskim pisze się część drugą, przymiotnikową złożonego nazwiska kraju, literą małą.

Deutsch Ost-Afrika, New York, the Unitet States, La France, Stany Zjednoczone, Stary Sącz; morze Czarne, Jasna Góra, Czerwony klasztor, Paesi bassi. Stati uniti.

d) W tytułach czasopism i dzieł ciągłych piszemy wielką literą pierwszy wyraz i rzeczownik rządzący. W tytułach tworzących niejako nazwę pisma, pisze się często — w języku polskim zawsze — wielką literą wszystkie części z wyjątkiem zwrotów i wyrazów, nieokreślających treści zawartej w tytule.

Nouvelle Revue historique, Archaeologiai Értesitö, Revue anthrologique, Acta mathematica, Przegląd Prawa i Administracji, Przewodnik Naukowy i Literacki, Das Evangelische Deutschland, The English Historical Review, Neue Freie Presse.

e) przy nazwach urzędów, władz, zakładów, instytucyj, stowarzyszeń, związków i koporacyj oraz firm handlowych — postępuje się jak pod d.

Bibliothepue nationale, Instituto Reale lombardo, Polska Akademia Umiejętności, Kral. visoka technicka Škola u Zagrebu, Biblioteka Uniwersytecka, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Bank dla Handlu i Przemysłu, British Library of Political Science.

§ 3. Części tytułu i mowy.

Wielką głoską początkową piszą się także:

a) pierwszy wyraz tytułu rzeczowego i następujących po kropce innych części tytułu (zob. § 2 i § 6 Instrukcji ogólnej i Przykł. 25).

b) wszystkie rzeczowniki i rzeczownikowo użyte wyrazy w ję-

zyku niemieckim i niektórych innych germańskich (duńskim, norweskim i t. d.) Jenseits von Gut und Böse.

c) rzeczownik rządzący tytułu rzeczowego w języku angielskim i francuskim.

The Unity of Homer. La Dame aux camelias.

d) niektóre rzeczowniki języków romańskich i słowiańskich, w celu odróżnienia równobrzmiących wyrazów jak État i état, Kościół i kościół.

e) nazwy wymieniające pojęcia, osoby lub przedmioty, dla których żywimy szczególną cześć lub uczucie.

Bóg, Zbawiciel, Ewangelja, Biały Orzeł, Ojczyzna.

f) przymiotniki utworzone od nazwisk, nazw geograficznych i narodów w niektórych językach germańskich i łacińskim. Polskie przymiotniki utworzone od imion własnych piszą się literą małą, z wyjątkiem nazw ściśle geograficznych. W języku niemieckim przymiotniki utworzone od nazwisk osób, oznaczające gatunek, piszą się literą małą. Z utworzonych zaś od nazw geograficznych i narodów wielką literą tylko zakończone nieprawidłowo na er.

Die Grimmschen Märchen, Homericus, Patavinus; mickiewicowski, lata jezusowe, strój krakowski, lecz: zagłębie Krakowskie, lutherisches Bekenntnis, Wiener, Badener, lecz: wienerisch, schweizerisch, Hollandsch, Erench, Shakespearian.

§ 4.

We wszystkich wątpliwych przypadkach używa się małych głosek początkowych.

DODATEK VI.

Wskazówki do katalogowania map.

§ 1. Zasady ogólne.

Alfabetyczny katalog map opieramy na zasadach, obowiązujących przy katalogowaniu książek. Obieramy tedy hasło imienne, przede wszystkim nazwisko autora, a o ile go nie znamy, hasło rzeczowe z tytułu. Przy opisie staramy się ponadto zebrać z mapy samej lub z bibliografji wszystkie szczegóły służące do kartograficznej charakterystyki mapy.

§ 2. Szczegółowe katalogowanie.

Zupełny opis mapy zawiera więc następujące dane:

1. Podanie autora. Autorem mapy jest opracowujący rzut kartograficzny (zdjęcie) mapy, a także wykonawca rysunku lub rytownik, o ile autor nie jest znany, lub praca jego w powstaniu mapy wybitnie się nie zaznacza. Wymieniony na mapie obok nakładcy Instytut litograficzny lub kartograficzny zajmuje miejsce wykonawcy mapy niepodanego imiennie. Gdy mapa ma więcej niż dwóch autorów lub dwóch rysowników, katalogujemy ją pod tytułem rzeczowym, a z pośród opracowujących wymieniamy tylko pierwszego, dalszych oznaczając znakiem [i i.].

2. Tytuł, zawierający nazwę przestrzeni przedstawionej i rodzaj mapy, znajduje się:

- a) w obrębie obramowania mapy — tytuł główny,
- b) jest podany nad obramowaniem mapy — tytuł górny,
- c) poniżej niego — tytuł dolny,

d) niekiedy jest wydrukowany lub naklejony na odwrocie mapy, wreszcie:

e) może być umieszczony na okładce lub oprawie — tytuł okładkowy.

Z pośród kilku tytułów przyjmujemy za podstawę katalogowania tytuł główny. Inne tytuły uwzględniamy o tyle, o ile się od tytułu głównego istotnie różnią lub go uzupełniają. Przy tytułach głównych podanych w kilku językach przyjmujemy tytuł w języku bibliotece najbliższym. Jeżeli mapa nie posiada tytułu głównego w jego miejsce wchodzi któryś z innych tytułów (w wymienionym powyżej porządku). Celem uzyskania rzeczowego przeglądu map można sporządzać odsyłacze od nazw krajów i miejscowości, przedstawionych na mapie.

3. **Rok zdjęcia** mapy obejmuje czas zdjęcia topograficznego i wykonanie rytu.

4. **Wydanie** (por. § 7,7 Ogólnej Instrukcji).

5. **Wyraz wskazujący autora** oraz wymienienie **współpracowników** włącznie z rysownikiem i rytownikiem. Dla wszystkich współpracowników sporządzamy obowiązkowo odsyłacze.

6. **Zapiski okolicznościowe** (por. § 7,5, Ogólnej Instrukcji).

7. **Rodzaj mapy**, o ile nie występuje w tytule (np. mapa orjentacyjna, fizyczna, i t. p.).

8. **Skala** tj. liczbowe wyrażenie stosunku odległości na mapie do rozmiarów rzeczywistej przestrzeni. Niepodaną na mapie skalę należy oznaczać np. zapomocą kartomierza Dürra albo (zwłaszcza przy szczegółowych planach miejscowości) przez porównanie rozmiarów na mapie z odległościami na innej mapie o skali znanej¹⁾.

9. **Sposób przedstawienia wzniesień** (gór) np. perspektywiczny, przedstawiający kopce górskie, (często z zalesieniami) zapomocą szrafowania schematycznego lub systematycznie cieniowanego, lub zapomocą izohyps t. j. krzywych łączących punkty terenu o równej wysokości ponad poziom morza.

10. **Sposób wykonania mapy**. Obok map wykonanych ręcznie, rozróżniamy drzeworyty, miedzioryty, staloryty, litografje, fotografje, mapy drukowane i t. d. Wyróżniamy następnie mapy z zabarwieniem, zaznaczając, czy barwa pokrywa całą powierzchnię mapy, czy też tylko niektóre przestrzenie albo granice.

¹⁾ Inny sposób oznaczania skali podaje Olszewicz Bolesław: Zbiory kartograficzne. Warszawa, 1915, str. 13. Dzielko to zawiera wogóle cenne przyczynki do katalogowania map.

11. Mapy poboczne, plany i widoki uzupełniające lub ilustrujące mapę główną i umieszczone obok niej na tym samym lub osobnym arkuszu, oraz nakładane części map. Tytuły wymienionych mapek podajemy tylko przy szczególnej ich wartości, lecz zawsze zaznaczamy ich ilość.

12. Ilość i wymiary arkuszy.

a) wielkość map mierzymy w centymetrach, wyłączając obramowanie; podajemy w pierwszej liczbie długość podstawy, w drugiej zaś wysokość. W razie braku obramowania mierzymy wielkość całego arkusza, poprzedzając liczby wymiarów przypiskiem »bez ram«.

b) przy mapach kilkuarkuszowych podajemy liczbę arkuszy i rozmiary każdego z nich. Jeżeli jest więcej niż trzy arkusze różnych wielkości zastępujemy pomiary zapiskiem: »różne wielkości«.

c) Gdy mapa jest złożona w okładce podajemy oprócz rozmiarów arkusza format okładki.

d) Osobno zaznaczamy wielkość map pobocznych, dołączonych na osobnych kartach.

13. Załączniki z tekstem. Znakiem »załączono« poprzedzamy tytuł i paginację załącznika, ewentualnie inne niezbędne dla jego opisu szczegóły. Drobnych objaśnień (legend) umieszczonych na arkuszach samej mapy nie uwzględnia się.

14. Zapiski wydawnicze podajemy według przepisów Instrukcji ogólnej.

15. Zewnętrzny wygląd mapy:

Podajemy tu, czy mapa jest podklejone płótnem, nawinięta na drążku, czy się składa z arkuszy luźnych lub mieści się w okładce broszurowej, w teczce lub oprawie na kształt książki. Rodzaj oprawy podajemy według § 14 Instr. Ogól.

16. Ilość woluminów (por. § 13 Instrukcji ogólnej).

17. Uwaga bibliograficzna. Zawiera ona niewyszczególnione wyżej bibliograficzne, historyczne i graficzne zapiski, wzięte z samej mapy (z pośród dodatków różnych, § 2 k. Instrukcji ogólnej) lub przydane dla jej opisu; ponadto ważniejsze tytuły poboczne (zob. ustęp 2), od których niejednokrotnie sporządzamy odsyłacze, wreszcie potrzebne tłumaczenia tytułu.

(Przykł. 68—70).

§ 3. Atlasy.

1. Atlasy katalogujemy na ogół według reguł obowiązujących przy katalogowaniu książek.

2. Prócz karty katalogowej całego Atlasu należy w cennych zbiorach sporządzać osobne karty (odsyłacze) dla oddzielnych map, zawartych w Atlasach starszych z przed roku 1750 oraz w nowszych, o ile karta tytułowa nie podaje autorów poszczególnych map.

Biblioteka Wydziału Humanistycznego
Uniwersytetu Śląskiego
w Katowicach

219 366 5

DUS. 862 50000